

BANKA

SLOVENIJE

LETNO
POROČILO

LETO 2004

Izdala:

BANKA SLOVENIJE
Slovenska 35
1505 Ljubljana
Tel.: 01 47 19 000
Fax.: 01 25 15 516

Letno poročilo temelji na podatkih in informacijah dostopnih do konca marca 2005.

This publication is also available in English.

ISSN 1318-5284 (tiskana izdaja)
ISSN 1518-2103 (elektronska izdaja)

Pregled vsebine

Uvod	9
1 GOSPODARSKO OKOLJE	11
1.1 Zunanji dejavniki gospodarjenja	11
1.2 Bruto domači proizvod, zaposlenost in stroški dela	12
1.3 Cene	15
1.4 Plačilna bilanca	17
1.5 Javne finance	25
2 DENARNA POLITIKA	27
2.1 Način vodenja denarne politike	27
2.2 Denar in krediti	29
2.3 Obrestne mere in denarni trg	31
2.4 Devizni trg in devizni tečaj	34
2.5 Uporaba instrumentov	35
3 BANČNI SEKTOR	41
3.1 Struktura bančnega sektorja	41
3.2 Izkaz poslovnega izida	42
3.3 Obrestne mere in obrestni razmik	46
3.4 Bilanca stanja	47
3.5 Kvaliteta aktive	52
3.6 Kapital in količnik kapitalske ustreznosti	56
4 FINANČNI TRGI	59
5 DRUGE DEJAVNOSTI	63
5.1 Upravljanje mednarodnih denarnih rezerv	63
5.2 Plačilni promet komitentov Banke Slovenije	64
5.3 Gotovinsko poslovanje	66
5.4 Plačilni sistemi	68
5.5 Statistični sistem	74
5.6 Mednarodno sodelovanje	77
6 PRILOGE	79
6.1 Zakonski status in naloge	79
6.2 Petletni podatki izkaza uspeha in bilance stanja	80
6.3 Pomembnejši ukrepi v letu 2004	82
6.4 Vodstvo in organizacijska sestava	87
6.5 Publikacije in spletna stran	90
6.6 Pregled nekaterih pojmov	91
7 RAČUNOVODSKI IZKAZI	95

Pregled okvirjev, tabel in slik

Tabele:*

1.	Nekateri gospodarski kazalniki	13
2.	Regionalna razčlenitev blagovne menjave	20
3.	Plačilna bilanca	22
4.	Zunanji dolg in devizne rezerve Slovenije	24
5.	Ponudba primarnega denarja	29
6.	Ponudba M3: konsolidirana bilanca denarnega sistema	30
7.	Obrestne mere Banke Slovenije in denarnega trga	32
8.	Uporaba instrumentov denarne politike in politike deviznega tečaja	36
9.	Lastniška sestava bančnega sektorja (po lastniškem kapitalu)	41
10.	Lastniška sestava bančnega sektorja (po bilančni vsoti)	42
11.	Povprečna bilančna vsota glede na BDP	42
12.	Glavne postavke prirejenega izkaza poslovnega izida	43
13.	Nekateri kazalniki poslovanja bank	46
14.	Izračunane aktivne in pasivne obrestne mere	47
15.	Bilančne vsote in tržni deleži največjih bank	48
16.	Glavne postavke bilance stanja bank	49
17.	Ročnost vlog in kreditov strankam, ki niso banke	52
18.	Valutna struktura glavnih postavk bilance stanja	52
19.	Razvrstitev bilančne in zunajbilančne aktive bank, oblikovani popravki in rezervacije	53
20.	Izpostavljenost bank glede na obseg kapitala	53
21.	Delež razvrščenih terjatev po panogah in povprečna boniteta panoge	55
22.	Izpostavljenost do posameznih skupin držav	56
23.	Sestava slovenskega finančnega sistema	59
24.	Mednarodne denarne rezerve in devizne rezerve bančnega sistema	63
25.	Gotovina v obtoku	67
26.	Petletni podatki izkaza uspeha za obdobje od 1. januarja do 1. decembra (v mio SIT)	80
27.	Petletni podatki bilance stanja na dan 31. decembra (v mio SIT)	81

Slike:

1.	Cene primarnih surovin in nafte na svetovnem trgu	11
2.	Sestava bruto domačega proizvoda	14
3.	Cene	17
4.	Tekoči račun plačilne bilance	17
5.	Realni efektivni tečaj tolarja	18
6.	Financiranje tekočega računa plačilne bilance	23
7.	Povprečne obrestne mere bank	32
8.	Obrestne mere Banke Slovenije in denarnega trga	33
9.	Tokovi tujega denarja	34
10.	Tečaj evra na trgih tujega denarja	35
11.	Cene instrumentov denarne politike	36
12.	Gibanje povprečnih medbančnih kotacij in centralne paritete	38
13.	Bruto dohodek	43
14.	Struktura porabe bruto dohodka bank (v %)	45
15.	Nominalna in medletna rast bilančne vsote	47
16.	Medletna rast kreditov nebančnemu sektorju	50

* Razen tabel računovodskih izkazov

17.	Povprečna struktura bančnih virov sredstev in naložb v letu 2004	51
18.	Struktura kreditnega portfelja vseh bank (v %)	54
19.	Delež terjatev v C-E po skupinah bank in za bančni sistem	54
20.	Povprečna tveganost terjatev po skupinah bank in za bančni sistem	55
21.	Tehtana aktiva, kapital in količnik kapitalske ustreznosti bank	56
22.	Medletne spremembe tehtane aktive in kapitala za banke	57
23.	Porazdelitev količnika kapitalske ustreznosti	58
24.	Finančni posredniki po bilančni vsoti	59
25.	Količinska in vrednostna sestava bankovcev v obtoku	66
26.	Primerjava obdelanih tolarskih ponaredkov za leti 2003 in 2004	67
27.	Obseg plačilnega prometa v sistemu BPRČ v letu 2004	73
28.	Obseg plačilnega prometa v sistemu Žiro kliring v letu 2004	73

Uvod

Denarna politika Banke Slovenije je bila v letu 2004 v skladu z dolgoročnimi usmeritvami, ki jih je sprejela novembra 2001, in Programom vstopa v ERM II in uvedbo evra (Skupni program), ki sta ga Banka Slovenije in Vlada RS sprejeli novembra 2003. V Skupnem programu sta se zavzeli za vstop v ERM II do konca leta 2004 in za ustvarjanje pogojev, ki bodo omogočali prevzem evra v začetku leta 2007.

Koordinirano vodenje politik Vlade RS in Banke Slovenije je omogočilo znižanje medletne stopnje inflacije s 4,6% decembra 2003 na 3,2% decembra 2004. Pomembno vlogo pri tem je imela politika trošarin, ki je blažila učinke neugodnih gibanj iz tujega okolja, predvsem visokih rasti cen nafte na domače cene. Prenosi rasti cen nafte v domače cene niso imeli sekundarnih učinkov. Dezinflacijski proces je bil vzdržan, saj ni prišlo do makroekonomskih neravnotežij. Fiskalna indikatorja, primanjkljaj in dolg, sta pod maastrichtskim kriterijem, prav tako tudi dolgoročne obrestne mere. Primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance je bil zmeren in je znašal 0,5% BDP.

Vzdržan dezinflacijski trend je omogočal, da so ob zniževanju nominalnih obrestnih mer Banke Slovenije v prvem polletju realne obrestne mere ostale pozitivne. Do vstopa v ERM II je v skladu s potrebo po vzdrževanju ustrezne razlike med obrestnimi merami pri nas in na območju evra zniževanje nominalnih obrestnih mer spremljalo zniževanje stopnje depreciacije tolarja. Banka Slovenije po vstopu v ERM II ni bistveno spreminjala svojih ključnih obrestnih mer.

Slovenija je z vstopom v EU 1. maja 2004 postala članica ekonomske in monetarne unije (EMU) z derogacijo glede uvedbe evra. To pomeni, da takoj po pristopu k EU ni prevzela evra, a ga bo prevzela, ko bo za to izpolnila zahtevane pogoje. Z vstopom Slovenije v EU je Banka Slovenije postala članica ESCB, ki ga sestavljajo Evropska centralna banka (ECB) in nacionalne centralne banke držav članic EU. S tem so predstavniki Banke Slovenije pridobili status članov Razširjenega sveta ECB, odborov in delovnih skupin ESCB.

Slovenija je 28. junija 2004 vstopila v mehanizem deviznih tečajev ERM II, kar je eden od pogojev za uvedbo evra. V dogovoru s članicami Evrosistema in z ECB je bil ob vstopu določen centralni tečaj, ki znaša 239,640 SIT za 1 EUR. Okoli centralnega tečaja lahko nominalni tečaj tolarja niha v dogovorjenem standardnem pasu $\pm 15\%$. Znotraj tega pasu varuje tolar Banka Slovenije, na robovih pa tudi intervencija ECB. Od vstopa v ERM II denarna politika vzdržuje stabilnost nominalnega deviznega tečaja. V dosedanjem obdobju bivanja v ERM II so odstopanja tržnih deviznih tečajev od centralnega tečaja zanemarljiva. Ob vstopu v ERM II se je Republika Slovenija v izjavi odbora ERM II tudi zavezala za nadaljevanje uveljavljanja ukrepov za vzdržno znižanje inflacije, na vzdrževanje konkurenčnosti z nadzorom nad domačimi stroški, za odločilno vlogo fiskalne politike pri obvladovanju povpraševanja in pravočasno uveljavljanje strukturnih reform, ki krepijo prilagodljivost gospodarstva.

Zaradi načrtnega prevzema evra je Banka Slovenije nadaljevala prilagoditve instrumentov denarne politike, katerih namen je omogočiti lažji prehod na pogoje poslovanja v Evrosistemu. Te prilagoditve se nanašajo na ponudbo 270-dnevnihih blagajniških zapisov, na pogoje minimalne devizne likvidnosti v okviru likvidnostne lestvice, na sistem obveznih rezerv in na obseg začasno odkupljenih deviz.

Učinkovit nadzor bančnega poslovanja zagotavlja finančno stabilnost. Ker je zaenkrat kreditno tveganje še vedno največje tveganje v bankah in hranilnicah,

je bil tudi v letu 2004 pri pregledih poudarek predvsem na ustrezni vzpostavitvi ustreznega sistema kreditiranja ter razvrstitvi bilančnih in zunajbilančnih terjatev. Konsolidiranemu nadzoru tj. preverjanju računovodskih izkazov povezanih oseb, politiki bank do povezanih oseb, kvaliteti njihove aktive, vodenju in odnosom z banko ter tveganjem v poslovanju, je bila tudi v letu 2004 posvečena ustrezna pozornost. Inšpektorji Nadzora bančnega poslovanja so v neposrednih pregledih bank in hranilnic poleg standardnih področij pregleda namenili posebno pozornost nadzoru nad upravljanjem s tržnimi tveganji, nadzoru nad izvajanjem Zakona o potrošniških posojilih, Zakona o preprečevanju pranja denarja ter informacijski tehnologiji.

Vstop v EU in planirana uvedba evra zahtevata tudi prilagoditve na področju plačilnih sistemov. Banka Slovenija je 8. novembra 2004 postala neposredna udeleženka plačilnega sistema STEP2, ki omogoča procesiranje čezmejnih plačil malih vrednosti v evrih. Enajst bank se je odločilo za posreden dostop do sistema prek Banke Slovenije, tri banke v sistemu sodelujejo prek izbrane posredne udeleženke, pet bank pa sodeluje v sistemu posredno prek tujih bank. Na področju upravljanja s tveganji pri upravljanju plačilnih sistemov v Banki Slovenije (BPRČ in Žiro kliring) se je nadaljevalo delo na shemi upravljanja s tveganji, ki se je začelo v letu 2003. Shema upravljanja s tveganji pri upravljanju plačilnih sistemov v Banki Slovenije se smiselno zgleduje po shemi, ki jo za svoj sistem (TARGET) uporablja ECB.

Banka Slovenije je z vključitvijo v ESCB prevzela statistične obveznosti, ki jih mora dokončno izpolniti pred uvedbo evra. V prvem polletju je Banka Slovenije sestavila prve letne finančne račune v skladu z metodologijo evropskega sistema računov ESR95. Metodologijo novega poročanja monetarnih finančnih institucij je popolnoma uskladila z zahtevami ECB. Monetarne finančne institucije so v skladu z omenjeno metodologijo začele poročati o podatkih bilance stanja in podatkih prevrednotenij ob koncu leta, maja 2005 pa bodo začele še poročati o obrestnih merah.

1 GOSPODARSKO OKOLJE

1.1 Zunanji dejavniki gospodarjenja

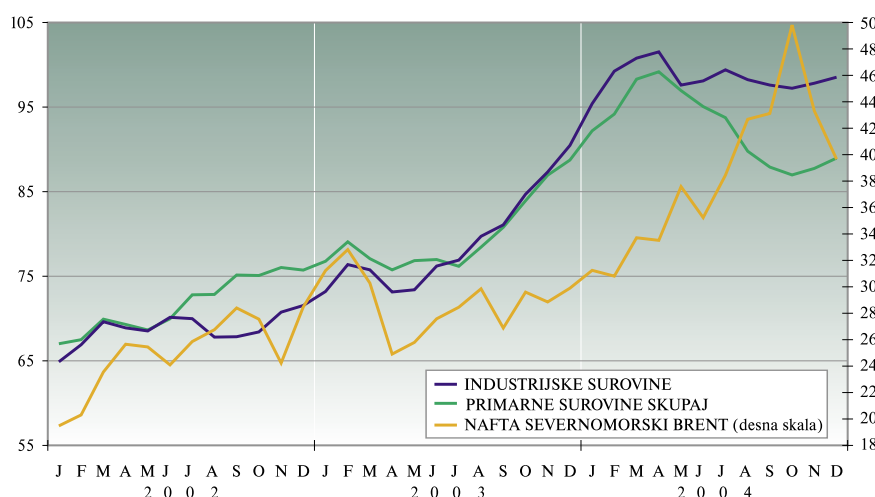
Gospodarska rast v svetu se je v letu 2004 povečala. V evroobmočju je znašala 2,0%, kar je za 1,5 odstotne točke več kakor leta 2003. Tudi v EU(25) je bila višja za 1,4 odstotne točke in je znašala 2,3%. Hitrejša je bila gospodarska rast v ZDA, saj je celo leto dosegala relativno visoke stopnje rasti in se s 3% v letu 2003 povzpela na 4,4% v letu 2004. Gospodarstvo Japonske že drugo leto zapored hitro raste. Po prvih ocenah naj bi se gospodarska rast na Japonskem v letu 2004 v primerjavi s predhodnim letom povišala in dosegla 2,6%.

Povečala se je tudi gospodarska rast slovenskih trgovinskih partneric. Med državami partnericami iz EU(15) je po prvih ocenah najhitreje raslo gospodarstvo Francije (2,4%), sledita Avstrija (1,9%) in Nemčija (1,7%). V vseh državah je bila gospodarska rast višja kakor v letu 2003. Tudi vzhodnoevropske države so po prvih ocenah v letu 2004 rasle hitreje v primerjavi s predhodnim letom. Najhitreje je raslo poljsko (5,8%), sledita madžarsko (3,9%) in češko gospodarstvo (3,8%). Le na Hrvaškem se je gospodarska rast v letu 2004 nekoliko upočasnila. Po prvih ocenah se je namreč znižala za 0,5 odstotne točke v primerjavi z letom 2003 ter znašala 3,8%.

Okrepljena gospodarska rast v ZDA in na Japonskem, izboljševanje tudi v EU

Okrepljena gospodarska rast tudi slovenskih trgovinskih partneric

Slika 1: Cene primarnih surovin in nafte na svetovnem trgu

Opomba: Indeksi (1999=100), cena nafte (severnomorski brent v USD/sod)

Vir: The Economist, London; OPEC Bulletin, Dunaj

Cena nafte Brent se je v letu 2004 v povprečju dvignila na 38,3 USD za sod, kar je za skoraj tretjino (33%) več kakor v letu 2003. Cena nafte Brent je bila vse leto nad 30 USD za sod, v drugi polovici leta pa nad 40 USD za sod. V sredini oktobra je dosegla rekordne vrednosti in se gibala med 50 in 52 USD za sod. Ob koncu leta 2004 se je cena nafte Brent nekoliko umirila in decembrsko povprečje je bilo ponovno pod 40 USD za sod. Na tako visoko rast cen so vplivali geopolitični in ekonomski dejavniki. Medtem ko so prvi zadrževali rast ponudbe, so drugi narekovali hitrejšo rast povpraševanja. Rast ponudbe so kar najbolj zadrževali: negotov položaj v Venezueli, kriza v Iraku in napetosti v Savdski Arabiji, negotovost, povezana z afero ruske naftne družbe Yukos, vremenske razmere v Mehškem zalivu ter nepripravljenost OPEC, da občutneje poveča proizvodnjo črpanja nafte. Povpraševanje pa je naraščalo predvsem zaradi postopnega okrevanja svetovnega gospodarstva in pospešene rasti kitajskega gospodarstva, ki naj bi po ocenah OPEC

Leto 2004 zaznamovale rekordno visoke cene nafte zaradi

– negotovosti glede zadostne ponudbe nafte

– povečanega povpraševanja po nafti

v letu 2004 povečala povpraševanje po nafti za okrog 13%. Svetovno povpraševanje po nafti je v letu 2004 znašalo 82,4 milijona sodov na dan, kar je v primerjavi s predhodnim letom za 2,6 milijona sodov na dan več. Svetovna proizvodnja nafte pa se je v letu 2004 povečala le za 1,4 milijona sodov na dan. Naftne zaloge so zato dosegle zgodovinsko nizko raven. Šele dvig obrestnih mer in napoved postopnega umirjanja hitre gospodarske rasti na Kitajskem ter podatki o povečanju zalog nafte v ZDA so v zadnjem četrtletju 2004 umirili visoko rast cen nafte.

**Povečane stopnje rasti cen
v ZDA, konec deflacije na
Japonskem**

Inflacija je bila v letu 2004 nekoliko nad 2% v evroobmočju in blizu 3% v ZDA. V prvem četrtletju sta obe gospodarski območji zabeležili inflacijo nižjo od 2%. V evroobmočju se je v preostalem delu leta gibala od 2% do 2,5%, v ZDA pa med 2,3% in 3,5%. Najvišja inflacija je bila maja v evroobmočju (2,5%) in oktobra v ZDA (3,5%). Povprečno je medletna inflacija v evroobmočju leta 2004 z 2,1% ostala na ravni iz leta 2003, le nekoliko nad srednjeročnim ciljem Evropske centralne banke. V ZDA pa je medletna rast cen življenjskih potrebščin v povprečju znašala 2,7%, kar je za 0,4 odstotne točke več kakor leta 2003. Na Japonskem so bile v prvih treh četrtletjih leta 2004 negativne stopnje medletne rasti cen. V zadnjem četrtletju pa je medletna rast cen v povprečju znašala 0,5%. Po nekajletnem obdobju deflacije na Japonskem so cene v letu 2004 v primerjavi z letom 2003 ostale nespremenjene.

**Obrestne mere v
evroobmočju nespremenjene,
v ZDA pa postopna povišanja**

Evropska centralna banka v letu 2004 ni spreminjala obrestnih mer. Obrestna mera ECB tako ostaja na ravni iz junija 2003 in znaša 2,0%. Ameriška centralna banka pa je v drugi polovici leta postopoma dvignila ključno obrestno mero za 1,25 odstotne točke. Juniju 2004 smo tako bili priča prvemu povišanju ameriških obrestnih mer po januarju 2001. FED je nato še štirikrat dvignil ključno obrestno mero, ki je decembra dosegla 2,25%. K dvigu obrestnih mer naj bi pripomogla zmerna gospodarska rast in izboljšane razmere na trgu dela.

**Medvalutna razmerja v prvi
polovici leta manj ugodna
kakor ob koncu leta**

Postopna krepitev ameriškega dolarja do evra v prvi polovici leta ni pomagala ublažiti rasti cen nafte. Medvalutna razmerja so tako prek višjih cen surovin neugodno vplivala na uvozne cene in s tem na gibanje uvožene inflacije. Šele v drugi polovici leta, ko je ameriški dolar ponovno začel izgubljati na vrednosti do evra, so se gibanja v medvalutnih razmerjih obrnila in vplivala na nižje cene uvoznih proizvodov, posebno surovin. Pozitivne učinke na gibanje uvožene inflacije, ki so jih prinesla medvalutna razmerja v drugi polovici leta, je okrepil še padec cen nafte v zadnjem četrtletju. Krepitev ameriškega dolarja v začetku leta je bila posledica znakov postopnega okrevanja ameriškega gospodarstva, začetka postopnega dvigovanja obrestnih mer v ZDA in posledičnega zmanjševanja obrestne razlike med ZDA in evroobmočjem. Kljub temu je ocena o velikem trgovinskem primanjkljaju ZDA v sredini leta zamajala tečaj dolarja do evra, tako da je ameriški dolar do evra v drugi polovici leta izgubil okrog 10% svoje vrednosti.

1.2 Bruto domači proizvod, zaposlenost in stroški dela

Povečanje gospodarske rasti

Gospodarska aktivnost v Sloveniji je bila v letu 2004 po nekaj letih precej nizkih stopenj rasti relativno visoka. Letna rast je tako s 4,6% prvič po treh letih presegla rast potencialnega BDP. Dodana vrednost se je najbolj povečala v finančnem posredništvu (10,4%), v predelovalnih dejavnostih (5,4%) in v zdravstvu (4,9%), upadla pa je v ribištvi (-2,9%) in v rudarstvu (-5,2%). Taka struktura gospodarske rasti kaže, da je bila aktivnost predvsem pod vplivom visoke aktivnosti finančnih posrednikov in ugodnih konjunkturalnih razmer v tujini.

**Nadaljevanje krepitve
domačega povpraševanja**

V letu 2004 se je nadaljevala postopna rast domačega povpraševanja. Med komponentami domačega trošenja so se predvsem zaradi močne aktivnosti na področju stanovanjske gradnje ter dokaj velikega prirasta zalog najbolj povečale

bruto investicije (9,1%), ki jim je sledilo trošenje gospodinjstev (3,5%), nekoliko počasneje pa je raslo trošenje države (1,7%). Prispevek zunanje trgovine h gospodarski rasti je bil po občutnem negativnem prispevku iz leta 2003, ki je znašal kar 2,2 odstotni točki, in ob precejšnjem izboljšanju v drugi polovici leta v celotnem letu 2004 skoraj nevtralen (-0,2 odstotni točki). Ob rahlo negativnem saldu tekočega računa plačilne bilance v letu 2004 domače varčevanje ni v celoti zadoščalo za pokrivanje bruto investicij. Pri tem se je v letu 2004 poleg povečanih investicij povečalo tudi varčevanje zasebnega sektorja, medtem pa se je v sektorju države varčevanje zmanjšalo nekoliko bolj, kakor so se zmanjšale investicije.

**V letu 2004 večje
investicije in varčevanje
zasebnega sektorja**

Tabela 1: Nekateri gospodarski kazalniki

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Realna rast bruto domačega proizvoda¹ v %	3,6	5,6	3,9	2,7	3,3	2,5	4,6
Bruto domači proizvod v mio EUR	18.602	20.011	20.740	21.925	23.492	24.592	25.919
Bruto domači proizvod v mio USD	20.856	21.317	19.096	19.616	22.121	27.749	32.182
Bruto domači proizvod v USD na prebivalca	10.519	10.746	9.599	9.848	11.088	13.900	16.112
Sestava bruto domačega proizvoda v % BDP							
Kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo	3,9	3,3	2,8	2,4	2,7	2,2	2,4
Industrija in gradbeništvo	33,0	32,6	32,6	32,8	33,1	33,3	33,3
- Predelovalna industrija	24,1	23,6	23,8	24,4	24,7	25,1	25,3
Storitve	49,2	49,5	53,6	54,4	54,3	54,8	54,6
Dodana vrednost skupaj	85,8	85,3	86,5	86,9	87,2	87,2	87,1
Sredstva za zaposlene	52,7	51,5	53,5	53,9	53,0	52,9	...
Davki na proizvodnjo in uvoz, minus subvencije	12,9	13,3	12,0	12,7	12,9	13,1	...
Bruto poslovni presežek in raznovrstni dohodek	34,4	35,2	34,0	33,4	34,1	34,0	...
- Izvoz proizvodov in storitev	53,8	49,8	56,1	57,6	57,6	56,5	59,9
- Uvoz proizvodov in storitev	55,3	54,0	59,7	58,3	56,1	56,5	60,5
Neto izvoz	-1,5	-4,2	-3,5	-0,7	1,5	0,0	-0,6
Trošenje gospodinjstev	57,3	57,3	57,1	56,3	54,6	54,4	54,0
Državna potrošnja	19,6	19,5	19,8	20,5	20,2	20,3	19,8
Bruto investicije	24,6	27,4	26,7	23,9	23,8	25,3	26,8
Aktivno prebivalstvo² v tisočih							
Zaposleni in samozaposleni	901	886	901	916	910	894	943
Brezposelni	77	73	68	63	62	65	64
Stopnja brezposelnosti (ILO)	7,9	7,6	7	6,4	6,4	6,8	6,3
Realna rast bruto plače na zaposlenega v %	1,6	3,2	1,6	3,3	2,1	1,9	2,0
Rast produktivnosti dela v %	3,6	3,3	2,6	2,8	3,8	3,1	4,0

Opombe: ¹ Podatki o nacionalnih računih so od leta 2000 naprej izračunani po novi metodologiji SURS in so v stalnih cenah leta 2000.

² Mednarodno primerljivi podatki po metodologiji ILO.

Vir: Statistični urad RS

V skladu s sorazmerno visoko rastjo dodane vrednosti v predelovalnih dejavnostih je rast obsega industrijske proizvodnje v letu 2004 znašala 4,8%, dinamika pa se je po hitri rasti v prvem delu leta ob koncu leta nekoliko umirila. Pri tem se je v celem letu najbolj povečal obseg proizvodnje investicijskega blaga (9,7%), medtem ko se je proizvodnja blaga za široko potrošnjo znižala za 1,1%. Celotne zaloge v industriji so se v letu 2004 povečale kar za 19,3%.

**Rast obsega industrijske
proizvodnje kar 4,8%**

**Umirjena rast plač predvsem
zaradi nizke
rasti plač v javnem sektorju**

Plače so v letu 2004 ob dokaj ugodni konjunkturi rasle relativno umirjeno, predvsem po zaslugi nizke rasti plač v javnem sektorju. Medletna stopnja rasti bruto plač je v povprečju leta 2004 znašala 5,7%, kar realno znaša 2,0%. Realna rast bruto plač v menjalnem sektorju je v povprečju dvanajstih mesecev znašala 3,0% in je zaostajala za rastjo ocenjene produktivnosti za okoli eno odstotno točko. Pri usklajevanju plač sta bila v javnem in zasebnem sektorju upoštevana dogovora o usklajevanju osnovne plače za obdobje 2004–2005, po katerem se v usklajevalnem mehanizmu upoštevajo predvidena rast cen v Sloveniji, predvidena rast cen v EU ter predvidena rast tečaja evra.

**Stroškovna struktura BDP
ugodnejša kot v letu 2003**

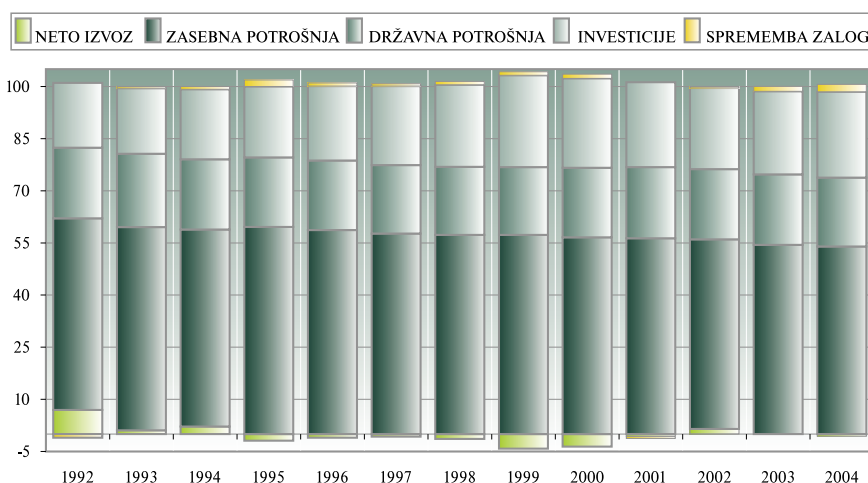
Stroškovna struktura BDP je bila v letu 2004 po ocenah nekoliko ugodnejša v primerjavi s tisto iz preteklega leta. Delež sredstev za zaposlene je ob dokaj umirjeni rasti plač ter kljub povečevanju zaposlenosti v letu 2004 znašal 52,1% BDP in se tako glede na prejšnje leto zmanjšal za 0,8 strukturne točke. Kljub relativno velikemu domačemu povpraševanju ter ob sorazmerno visoki ravni gospodarske aktivnosti naj bi se delež davkov na proizvode in storitve v stroškovni strukturi BDP rahlo zmanjšal. Delež bruto poslovnega presežka naj bi se v letu 2004 zaradi precej ugodnega domačega in izvoznega povpraševanja ter kljub manj ugodnemu gibanju pogojev menjave povečal za 0,8 strukturne točke in naj bi znašal 25,1% BDP.

**Gibanje zaposlenosti skladno
z gospodarsko aktivnostjo**

**Število brezposelnih v
letu 2004 za 5,0% nižje
kot v 2003**

Gibanje zaposlenosti je bilo v letu 2004 ugodno oziroma skladno z gibanjem gospodarske aktivnosti. Izboljševanje razmer na trgu dela je bilo značilno za celo leto in šele ob koncu leta se je na področju zaposlovanja pojavil manjši zastoj. V celem letu, še posebno pa v drugi polovici leta, se je predvsem v delovno intenzivnih panogah nadaljevalo zmanjševanje zaposlenosti s precej pesimističnimi napovedmi glede skorajšnjega izboljšanja. Število delovno aktivnih zaposlenih oseb se je v letu 2004 v povprečju povečalo za 0,5%, pri čemer se je zaposlenost povečevala v podjetjih in organizacijah (0,6%) in zmanjševala v drobnem sektorju (-0,6%). Pri tem se je upadanje zaposlenosti v drobnem sektorju zaradi ugodne konjunkturo do konca leta skoraj zaustavilo. Število brezposelnih je bilo v letu 2004 za 5,0% nižje kakor v letu 2003, stopnja brezposelnosti pa je decembra znašala 10,4%, kar je nekoliko manj kakor v povprečju leta (10,6%) in manj kakor decembra 2003 (11,0%). Zaposlenost se je že četrto leto zapored najbolj povečala v nepremičninski dejavnosti (4,3%), dokaj močno pa se je povečala tudi zaposlenost v dejavnosti javne uprave (2,7%).

Slika 2: Sestava bruto domačega proizvoda

Vir: Statistični urad RS

Najbolj se je zaposlenost zmanjšala v rudarstvu (-9,6%), kmetijstvu (-5,6%) in v dejavnosti prometa (-2,3%). Kljub precej visoki izvozni aktivnosti se je tudi v letu 2004 zmanjšala zaposlenost v predelovalnih dejavnostih (-0,9%). Število zaposlenih po posameznih področjih predelovalnih dejavnosti se je gibalo precej raznoliko, saj je ob precejšnjem padcu zaposlenih na nekaterih področjih (živilska industrija, tekstilna industrija in usnjarska industrija) zaposlenost v nekaterih dejavnostih hitro naraščala (predvsem proizvodnja strojev in gumarska in avtomobilska industrija). Rast števila zaposlenih v storitvenem sektorju (1,4%) je tako kot že v nekaj predhodnih letih prehitela rast zaposlenosti v industriji, ki je celo upadla za 0,9%, in zato se je razlika v gibanju zaposlenosti med obema sektorjema spet povečala. V regionalni porazdelitvi brezposelnosti tudi v letu 2004 ni prišlo do bistvenih sprememb, saj je stopnja registrirane brezposelnosti še naprej najvišja v pomurski, podravski, savinjski in posavski regiji. Brezposelnost se je povečevala v ljubljanski, dolenski in goriški regiji, torej na območjih, kjer je brezposelnost relativno majhna, najbolj pa se je brezposelnost zmanjšala v podravski, posavski in pomurski regiji oziroma v regijah, kjer je brezposelnost višja od slovenskega povprečja.

Rast števila zaposlenih v storitvenem sektorju ponovno prehitela rast zaposlenih v industriji

Mednarodno primerljivo aktivno prebivalstvo se je v letu 2004 po oceni povečalo za skoraj 46.000 oseb, za nekaj manj kakor tisoč oseb pa se je zmanjšalo število brezposelnih. S tem se je stopnja brezposelnosti po povečanju v letu 2003 na 6,7% v letu 2004 občutneje zmanjšala in je v povprečju znašala 6,3%. Kritične skupine brezposelnih so še naprej predvsem osebe, ki so brezposelne daljše obdobje, mladi (predvsem iskalci prve zaposlitve), osebe, ki so starejše od 40 let, ter brezposelni z nizko izobrazbo. Med programi aktivne politike zaposlovanja, ki je v skladu s smernicami EU, najpomembnejše mesto še naprej zasedajo programi za povečevanje zaposljivosti, ki jim sledijo programi za spodbujanje podjetništva, ukrepi, usmerjeni k spodbujanju prilagodljivosti posameznikov in podjetij, ter programi za zagotavljanje enakih možnosti. V zadnjih letih je opazno tudi upadanje sredstev za pasivno politiko zaposlovanja, ki je povezano s strožimi načeli novega Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za brezposelnost iz leta 1998. Z vstopom v EU postajajo vedno pomembnejši mednarodni projekti, ki se sofinancirajo iz programa PHARE Evropske komisije – ti med drugim spodbujajo zmanjševanje regionalnih razlik na trgu dela in izboljševanje računalniške pismenosti brezposelnih, ter Pobude Evropske skupnosti EQUAL, ki se sofinancirajo iz Evropskega socialnega sklada in se nanašajo na izenačevanje možnosti žensk na področju zaposlovanja.

Brezposelnost po ILO 6,3%

Zmanjševanje regionalnih razlik in diskriminacije med spoloma s programi EU

1.3 Cene

Rast cen življenjskih potrebščin je v letu 2004 znašala 3,2%, od decembra 2003 do decembra 2004 oziroma 3,6%, če jo merimo kot povprečje leta 2004 glede na leto 2003. Dezinflacijski trend se je tako nadaljeval tudi v letu 2004, saj se je povprečna letna stopnja inflacije znižala kar za 2 odstotni točki.

Nadaljevanje trenda dezinflacije

V večini podskupin je bila rast cen podobna skupni rasti. Hitreje od povprečja so rasle le cene v skupinah stanovanje (10,3%), izobraževanje (8,0%) ter v skupini gostinske in nastanitvene storitve (5,2%). Med prvimi so izstopale predvsem cene tekočih goriv, cene komunalnih storitev in najemnine. Precej počasneje od povprečja so rasle cene v skupini zdravje (0,6%), medtem ko je bila rast cen v skupini hrana in brezalkoholne pijače celo negativna (-1,1%), zlasti zaradi cenejše hrane.

Rast cen v večini podskupin podobna skupni rasti

Na vzdržno znižanje inflacije v letu 2004 so večinoma vplivali domači dejavniki, in sicer strukturni dejavniki, povezani z vstopom Slovenije v EU, ter ustrezne makroekonomske politike, ki so blažile učinke neugodnih gibanj iz tujega okolja, predvsem visokih rasti cen nafte.

Visoka rast cen nafte na svetovnih trgih ter neugodna medvalutna razmerja

Med dejavniki iz tujega okolja je leto 2004 najmočnejše zaznamovala pospešena rast cene nafte na svetovnih trgih, ki se je zvišala s 30 USD/sod v začetku januarja na okrog 40 USD/sod ob koncu decembra. Poleg tega so medvalutna razmerja prek višjih cen surovin neugodno vplivala na uvozne cene in s tem na gibanje uvožene inflacije.¹

Rast nadzorovanih cen visoka zaradi visoke rasti cen naftnih derivatov

Med domačimi dejavniki, ki so v letu 2004 najpomembneje vplivali na nižjo inflacijo, velja izpostaviti zlasti usklajeno delovanje Banke Slovenije in Vlade RS. Slednja je z acikličnim prilagajanjem trošarin blažila prenos visokih cen nafte na svetovnem trgu v domače cene in s politiko nadzorovanih cen preprečevala avtomatičen prenos stroškov v oblikovanje cen. Rast nadzorovanih cen (brez upoštevanja cen naftnih derivatov) je bila zato v letu 2004 3,9%, medtem ko je bila še v letu 2003 4,7%. Od povprečja so najbolj odstopale cene učbenikov (17,1%), cene komunalnih storitev (7,1%), cene železniškega prevoza (5,8%) ter RTV prispevek, ki pa se je v nasprotju z ostalimi znižal za 6,5%. Kljub acikličnemu prilagajanju trošarin so se cene naftnih derivatov v letu 2004 zvišale za 11,3% in so k 3,2% letni inflaciji prispevale okrog 1,2 odstotni točki. Relativno visok vpliv cen naftnih derivatov je tudi posledica večjega deleža naftnih derivatov v košarici cen kot drugod. Pri prilagajanju je bila Vlada RS omejena z direktivo Evropske unije o minimalnih predpisanih trošarinah, katerih raven je dosegla že v prvi polovici leta.

Banka Slovenije sledila zastavljenemu cilju stabilnosti cen

Banka Slovenije je tudi v letu 2004 sledila zastavljenemu cilju stabilnosti cen. Do vključitve tolarja v tečajni mehanizem ERM II je Banka Slovenije lahko vplivala na višino nominalnih obrestnih mer in prek tega na postopno zmanjševanje inflacije. Z vplivanjem na ustrezno raven realnih obrestnih mer in s postopno stabilizacijo deviznega tečaja je umirjala inflacijske pritiske denarne narave oziroma pritiske agregatnega povpraševanja. Proces nominalne konvergence sta podpirala plačilnobilančno in fiskalno ravnotežje.

Osnovna inflacija se je, podobno kot rast prosto oblikovanih cen, znižala na 2,2%

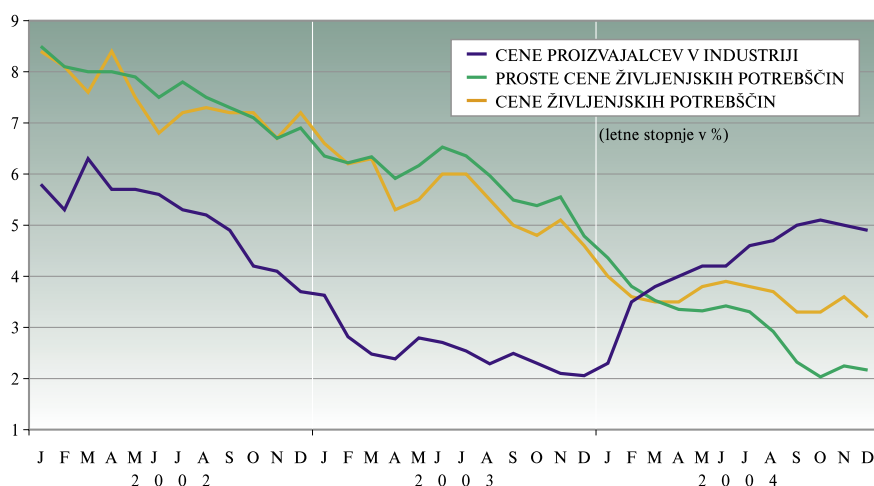
Poleg objavljene inflacije se je v letu 2004 znižala tudi osnovna inflacija na 2,2%, medtem ko je bila še v letu 2003 3,4%. Precej se je znižala tudi rast prosto oblikovanih cen življenjskih potrebščin, ki je znašala prav tako 2,2%. Nižja rast slednjih je bila predvsem posledica določenih strukturnih sprememb, povezanih z vstopom Slovenije v EU, odpravo carin na nekatere proizvode ter povečano konkurenco na domačem trgu. Omenjeni dejavniki so imeli največ učinka na prehranske proizvode, ki so se v letu 2004 pocenili povprečno za 1,1%.

Rast cen industrijskih proizvodov pri proizvajalcih znašala 4,9%

Po večletnem obdobju zniževanja medletnih stopenj rasti cen industrijskih proizvodov pri proizvajalcih so se v letu 2004 ponovno zvišale. Ob koncu leta je tako medletna rast cen industrijskih proizvodov pri proizvajalcih znašala 4,9%, kar je za 2,8 odstotne točke več, kakor je znašala decembra 2003. Najbolj so se podražili proizvodi za vmesno porabo (6,9%), pri čemer je bila rast cen surovin 7,1%, rast cen energentov pa 6,4%. Podobno je bilo tudi gibanje medletnih stopenj rasti cen proizvodov za investicije, ki so se vse do sredine leta pospešeno dvigovale, proti koncu leta pa so se umirile na ravni 3,3%. Bolj umirjeno so se gibale cene proizvodov za široko porabo, ki so se v letu 2004 povečale za 3,0%. Hitra rast cen proizvodov za vmesno porabo je pretežno posledica nizke osnove iz lanskega leta ter rasti cen nafte in drugih surovin. Na hitrejšo rast cen proizvodov za investicije pa je poleg nizke osnove vplivala še pospešena gradnja avtocest, stanovanj in izvajanje drugih večjih investicijskih projektov.

¹ Glavni vzroki povišanja cen nafte so opisani v poglavju 1.1, Zunanji dejavniki gospodarjenja.

Slika 3: Cene

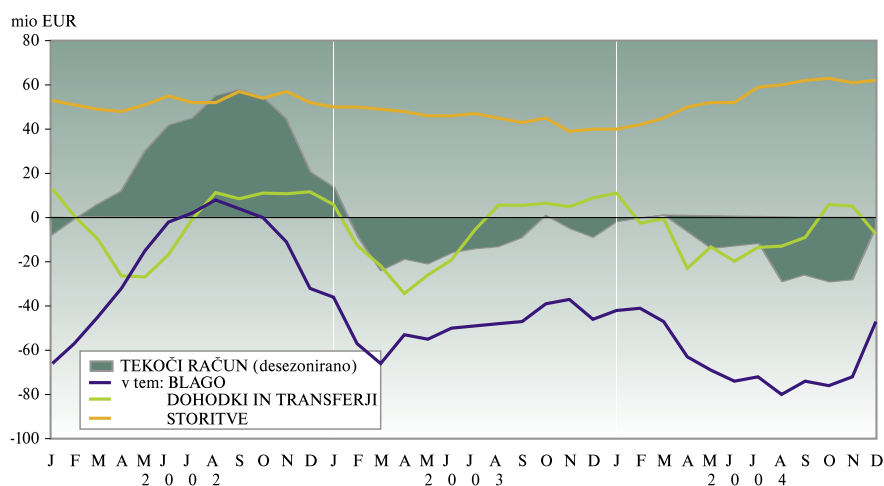
Vir: Statistični urad RS, Banka Slovenije

1.4 Plačilna bilanca

V letu 2004 je Slovenija že drugo leto zapored dosegla primanjkljaj v tekočih transakcijah plačilne bilance. Ta je znašal 238 mio EUR oziroma 0,9% ocenjenega BDP. Na povečanje primanjkljaja tekočih transakcij v primerjavi z letom 2003 so vplivala predvsem gibanja uvoza in izvoza blaga ob nekoliko povečanem domačem trošenju in neugodnih cenovnih gibanjih na zunanjem trgu ter zmanjšanje presežka na računu transferov. Pozitivno pa je na rezultate tekočih transakcij vplival rekordno visok presežek pri storitvah in za dobrih 40% manjši neto odhodki od dela in kapitala.

Zmeren primanjkljaj tekočih transakcij plačilne bilance

Slika 4: Tekoči račun plačilne bilance

Vir: Statistični urad RS, ocene ARC, Banka Slovenije

Primanjkljaj v trgovinski bilanci Slovenije je v letu 2004 znašal 1.291 mio EUR oziroma 5,0% ocenjenega BDP in je bil za 1 odstotno točko večji od doseženega v letu 2003, od povprečja v obdobju 1996 do 2002 pa je bil manjši za dobro odstotno točko. Izvoza blaga je bilo za 12.587 mio EUR, kar je za 11,5% več kakor v letu 2003. Uvoz blaga se je povečeval nekoliko hitreje od izvoza, znašal je 13.878 mio EUR in je za 13,4% presegel uvoz iz leta 2003. Zaradi hitrejšje dinamike rasti uvoza od izvoza se je stopnja pokritja uvoza z izvozom zmanjšala za 1,5 odstotne točke, na 90,7%.

Uvoz blaga je v letu 2004 rasel hitreje od izvoza

**Saldo menjave s tujino
prispeval k rasti BDP najprej
negativno in nato pozitivno**

Zaradi neugodnih gibanj v trgovinski bilanci, še posebno pred vstopom v EU, je bil v prvih dveh trimesečjih leta 2004 prispevek salda trgovinske bilance k rasti BDP negativen: v prvem trimesečju 0,7 odstotne točke in v drugem 1,1 odstotne točke, vendar pa za več kakor dvakrat manjši kakor v drugi polovici leta 2003, v tretjem in četrtem trimesečju so se rezultati v trgovinski bilanci in saldo storitev izboljšali tako, da je saldo trgovinske bilance prispeval 0,4 odstotne točke k rasti BDP.

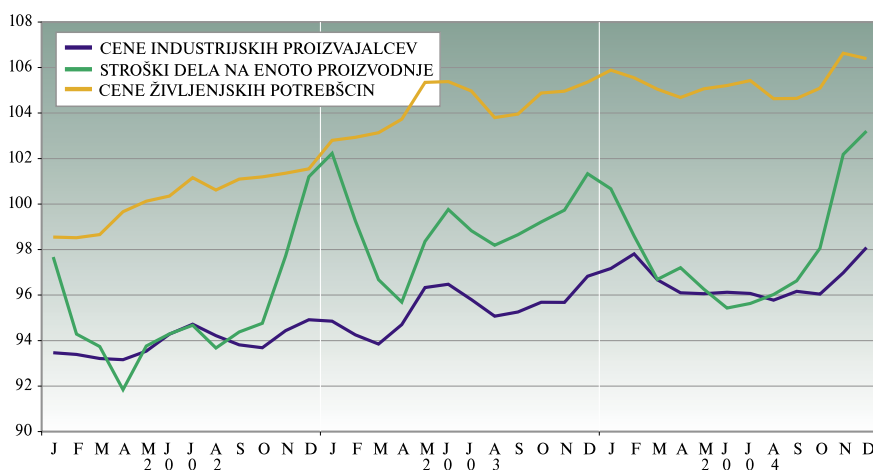
**Količinska rast izvoza
in uvoza**

Količinska rast izvoza in uvoza blaga je bila v letu 2004 nekoliko nižja, kakor kažejo vrednostni podatki, izraženi v evrih. Vzrok za take razlike je v tem, da so se izvozne in uvozne cene blaga, izražene v evrih, v letu 2004 povečale v primerjavi z letom 2003. Pri gibanju izvozno-uvoznih cen v letu 2004 ločimo dve izraziti podobdobji. V prvem obdobju med januarjem in aprilom so se cene medletno zniževale, in sicer uvozne bolj kakor izvozne, kar je vplivalo na izboljševanje pogojev menjave slovenskih izvoznikov. Od vključno maja naprej pa ugotavljamo pozitivno medletno rast izvoznih in uvoznih cen. Rast uvoznih cen je v tem obdobju prehitevala rast izvoznih cen, v posameznih mesecih v razponu od ene do treh odstotnih točk. Hitrejša rast uvoznih cen je bila pod močnim vplivom rasti cen nafte na svetovnih trgih in cen industrijskih kovin, ki kotirajo na svetovnih borzah v ameriških dolarjih. Vzrok hitrejši rasti evrskih uvoznih cen od aprila naprej je bil v tem, da so dolarske cene nekaterih primarnih surovin, industrijskih kovin in še posebej nafte na svetovnih trgih začeli rasti hitreje od rasti vrednosti evra nasproti ameriškemu dolarju. Razen cen hrane in primarnih surovin, ki so se od avgusta naprej zniževale, se je relativno visoka raven cen nafte in industrijskih kovin ohranila do konca leta. Prve so bile v zadnjem četrtletju 2004 za 39% večje kakor v istem obdobju 2003, druge pa za 19%.

**Realna rast izvoza blaga
podvojena, uvoza pa
povečana za pol**

V letu 2004 so se evrske izvozne cene medletno povečale za 1,4%, uvozne pa za 1,5%. Realna rast izvoza blaga se je v letu 2004 glede na leto 2003 več kakor podvojila na 9,5%, rast uvoza blaga pa povečala za dobro polovico na 10,3%. Pogoji blagovne menjave (terms of trade), ki kažejo na razlike med izvoznimi in uvoznimi cenami, so se v letu 2004 v primerjavi z letom 2003 poslabšali za 1,2%. Ob enakih pogojih menjave kakor v letu 2003 bi bil primanjkljaj blagovne menjave v letu 2004 za dobrih 150 mio EUR manjši od doseženega.

Slika 5: Realni efektivni tečaj tolarja

Opomba: Indeksi s stalno bazo 1995 = 100.

Vir: Banka Slovenije

Realni efektivni tečaj tolarja je v letu 2004 apreciiiral, toda ob pospešeni dinamiki zniževanja domačih nasproti cenam v tujini veliko manj kakor v preteklih dveh letih. Realni efektivni tečaj tolarja, merjen prek razmerja med tujimi in domačimi cenami življenjskih stroškov, je apreciiiral za 1%, nekoliko več, za 1,3%, merjeno s cenami proizvajalcev. Realni efektivni tečaj tolarja, merjen z relativnimi stroški dela na enoto proizvodnje, je kljub apreciaciji novembra in decembra, zaradi visoke rasti plač ob skromnem obsegu produkcije v povprečju leta 2004 depreciiiral za 1%.

Gibanje blagovne menjave s tujino je bilo v letu 2004 pod vplivom dveh pomembnih dejavnikov. Prvi je bil oživljanje gospodarske aktivnosti v državah Evropske unije, ki se je začelo v zadnjem četrtletju leta 2003, drugi pa vstop Slovenije v Evropsko unijo 1. maja 2004. Z vstopom Slovenije v Evropsko unijo je namreč ugodne bilateralne sporazume z državami nekdanje Jugoslavije in SZ zamenjal pravni red Evropske unije. Zaradi slednjega smo v mesecih pred vstopom ugotavljali močno povečanje izvoza in uvoza iz teh držav. Po vstopu v Evropsko unijo pa sta se povečala tudi izvoz in uvoz z državami Evropske unije.

Povečano povpraševanje iz tujine in spremembe v strukturi domačega trošenja so vplivale tudi na dinamiko in strukturo uvoza ter izvoza blaga po ekonomskih namenih. Pri izvozu se je v letu 2004 najbolj povečal izvoz reprodukcijskega materiala, za 13,9%, nekoliko manj izvoz investicijskega blaga, za 12,1%, in polovico manj izvoz blaga za široko potrošnjo, za 7,1%. Poleg večjega tujega povpraševanja so na visoko rast izvoza repromateriala in investicijskega blaga vplivale tudi večje neposredne naložbe slovenskih podjetij, zlasti v državah nekdanje Jugoslavije in SZ. Skromnejše povpraševanje po slovenskem blagu za široko potrošnjo pa kaže na čedalje večjo konkurenco, s katero se domači proizvajalci blaga za široko potrošnjo srečujejo na tujih trgih. Ta je še posebno izrazita v nekaterih delovno intenzivnih panogah, kakor sta tekstilna in obutvena industrija, ki se soočata s konkurenco iz držav s poceni delovno silo. Od vstopa v Evropsko unijo so pod močnim pritiskom konkurence tudi podjetja prehranske industrije in proizvodnje pijač.

Pri uvozu se je prav tako najbolj povečal uvoz reprodukcijskega materiala, za 14,4%. Gibanje izvoza in uvoza repromateriala je zaradi vpetosti slovenskega gospodarstva z gospodarstvi v EU tesno povezano. Gre namreč za uvoz, ki se po predelavi izvažata v tujino in uporablja v produkciji za proizvodnjo končnih proizvodov za prodajo doma in v tujini. Najmanj se je povečal uvoz blaga za investicije, za 3,5%, kar kaže, da se je obdobje močnejšega investiranja, s katerim so podjetja povečevala svojo konkurenčnost pred vstopom v EU, izteklo. Pod vplivom večjega trošenja prebivalstva se je v letu 2004 podvojil uvoz blaga široke potrošnje, za 12,7%.

Spremembe v dinamiki izvoza in uvoza blaga vplivajo tudi na spremembe strukture po ekonomskem namenu. Pri izvozu se je v letu 2004 najbolj povečal delež izvoza repromateriala, in sicer z 48,4% na 49,6%, delež izvoza investicijskega blaga je ostal nespremenjen, 14,6-odstoten, najbolj pa se je zmanjšal izvoz blaga za široko potrošnjo, za 1,3 odstotne točke. Podobno kot pri izvozu se je pri uvozu najbolj povečal delež uvoza repromateriala, s 57,8% na 59,1%, delež uvoza blaga za široko potrošnjo s 23,2% na 23,4%, zmanjšal pa se je delež uvoza investicijskega blaga, in sicer z 19% na 17,5%. Primanjkljaj v blagovni menjavi se je v letu 2004 povečal za 337 mio EUR. K temu povečanju je najbolj prispevalo povečanje primanjkljaja pri repromaterialu, za 260 mio EUR, in v tem za dobrih 150 mio EUR večja vrednost uvoza nafte v primerjavi z letom 2003. Na primanjkljaj v letu 2004 je že drugo leto zapored negativno vplivalo tudi zmanjšanje presežka pri blagu za široko potrošnjo, za 65 mio EUR. Pozitivno pa je vplival manjši primanjkljaj v menjavi investicijskega blaga, za 116 mio EUR.

Realni efektivni tečaj tolarja je v letu 2004 apreciiiral

Vstop SLO v EU ter oživljanje gospodarske aktivnosti v EU ugodno vplivala na gibanje blagovne menjave

Na izvozni strani se je najbolj povečal izvoz reprodukcijskega materiala in investicijskega blaga

Na uvozni strani se je najbolj povečal uvoz reprodukcijskega materiala ter blaga za široko potrošnjo

Primanjkljaj blagovne menjave povečan za 337 mio EUR

Tabela 2: Regionalna razčlenitev blagovne menjave

v mio EUR	IZVOZ ¹			UVOZ ¹			SALDO		
	2002	2003	2004 ²	2002	2003	2004 ²	2002	2003	2004 ²
Evropska unija (25)	7.407	7.556	8.270	8.838	9.256	10.867	-1.431	-1.700	-2.598
Avstrija	774	827	931	956	1.052	1.587	-182	-225	-657
Francija	734	638	802	1.190	1.230	1.175	-455	-591	-373
Italija	1.328	1.483	1.619	2.070	2.240	2.540	-742	-757	-921
Nemčija	2.714	2.611	2.676	2.216	2.359	2.688	499	252	-12
Nove članice EU	892	956	1.039	968	1.023	1.206	-76	-67	-167
Češka	201	205	238	288	308	333	-87	-103	-95
Madžarska	196	223	242	341	352	480	-145	-129	-238
Poljska	305	311	334	168	189	196	137	121	138
Slovaška	132	162	169	162	163	171	-31	-1	-2
EFTA	207	176	165	202	221	219	5	-45	-55
Neevropske članice OECD	447	586	632	715	761	593	-268	-175	38
ZDA	297	410	399	334	294	223	-36	116	176
Kanada	28	21	20	36	46	40	-9	-25	-20
Južna Koreja	16	19	13	72	82	73	-56	-62	-60
Države nekdanje Jugoslavije	1.952	1.967	2.247	575	613	797	1.377	1.354	1.450
BiH	492	471	489	69	78	150	423	393	339
Hrvaška	954	1.007	1.164	419	444	508	536	562	656
Srbija in Črna Gora	347	346	454	61	68	112	285	278	342
Makedonija	159	143	139	26	22	27	133	121	112
Države nekdanje SZ	455	498	603	336	374	384	119	124	219
Ruska federacija	320	348	419	269	311	316	51	36	103
Druge države	494	502	621	908	1.014	839	-414	-512	-217
SKUPAJ	10.962	11.285	12.587	11.574	12.239	13.878	-612	-954	-1.291

Opombe: ¹ Izvoz f.o.b. in uvoz c.i.f.

² Podatki za leto 2004 so predhodni.

Vir: Statistični urad RS.

**Nadpovprečno povečanje
izvoza v države nekdanje
SZ in Jugoslavije**

**Nemčija, Italija, Avstrija
in Francija ostajajo
najpomembnejše trgovske
partnerice**

**Pospeševanje izvoza v Grčijo,
Belgijo, na Dansko in
v Španijo**

Regionalna sestava zunanje trgovine Slovenije ostaja že dolgo nespremenjena. Več kakor 90% predstavlja trgovina z evropskimi državami in le 10% zunanja trgovina s preostalim svetom. V letu 2004 se je nadpovprečno povečal izvoz v države nekdanje Sovjetske Zveze (SZ) in Jugoslavije, okrog povprečja v neevropske države OECD, zmanjšal pa se je le v države EFTA. Delež slovenskega izvoza v države EU se že dolgo zmanjšuje. Od leta 2001 pa do leta 2003 za dobre 3 odstotne točke, v letu 2004 pa še za dodatno odstotno točko, na 66%. Delež uvoza iz EU se je do leta 2003 ohranjal povprečno, okrog 76%, v letu 2004 pa se je ob dvakrat hitrejši rasti uvoza od izvoza povečal za dobre 3 odstotne točke na 79%. Vrstni red držav, s katerimi dosegamo slabo polovico celotnega slovenskega izvoza in 60% celotnega uvoza, je tudi v letu 2004 ostal nespremenjen. Med posameznimi državami imajo največji delež Nemčija, Italija, Avstrija in Francija. Ob manjšem povečanju deleža uvoza se je tudi lani nadaljeval trend zmanjševanja izvoza blaga v Nemčijo, lani za slabi 2 odstotni točki in v zadnjih štirih letih za 5 odstotnih točk. Manj izrazito, za 0,2 odstotni točki, se je zmanjšal tudi delež izvoza v Italijo. V obeh državah je bilo okrevanje gospodarske aktivnosti v zadnjem letu in pol počasnejše od povprečja EU. Ob stagniranju deleža izvoza v Avstrijo se je po treh letih zmanjševanja povečal delež izvoza v Francijo za 0,7%. Delež izvoza v države, ki so skupaj s Slovenijo 1. maja 2004 vstopile v EU, je znašal 8,4%, nekaj manj kakor v letu 2003, povečal pa se je pri uvozu, na 8,7%. Najvišji delež v izvozu med novimi članicami EU se ohranja s Poljsko, 2,7%, sledijo ji Madžarska in Češka z 2% ter Slovaška z 1,3%. Počasnejši izvoz v najpomembnejše partnerice Slovenije znotraj EU so slovenski izvozniki v zadnjih dveh letih nadomeščali s pospešenim izvozom v druge članice EU. Med njimi najbolj izstopa rast izvoza v Grčijo (56%), Belgijo (48%), na Dansko (22%), v Španijo (16%) in v nekatere druge države, s katerimi je bila blagovna menjava v preteklosti relativno skromna.

Primanjkljaj v trgovinski bilanci z Evropsko unijo se je v zadnjih štirih letih podvojil, največ prav v letu 2004. V letu 2001 je znašal 1.244 mio EUR, v letu 2004 pa že 2.598 mio EUR. Največji primanjkljaj smo v letu 2004 dosegli z Italijo, Avstrijo in Francijo. Eden izmed pomembnejših dejavnikov hitre rasti primanjkljaja z državami Evropske unije je tudi pospešeno zmanjševanje presežka v blagovni menjavi z Nemčijo. V letu 2001 je presežek znašal 522 mio EUR, v letu 2004 pa primanjkljaj 12 mio EUR. Med neevropskimi državami je največji obseg blagovne menjave z ZDA. Delež izvoza in uvoza sta se v lanskem letu zmanjšala, najverjetneje pod vplivom zmanjševanja vrednosti ameriškega dolarja proti evru. Kljub temu pa se je presežek povečal za 50 %, na 176 mio EUR.

Primanjkljaj trgovinske bilance z EU se je v zadnjih štirih letih podvojil

Delež izvoza v države nekdanje Jugoslavije se je po zastoju v letu 2003 v letu 2004 povečal na 17,9%, pri uvozu pa na 5,8%. V zadnjih treh letih se zmanjšuje izvoz blaga v Bosno in Hercegovino ter Makedonijo. Najbolj se je povečal delež izvoza blaga na Hrvaško, in sicer za 0,4 odstotne točke, na 9,3%, delno tudi zaradi večjega izvoza električne energije. Nekoliko manj, za 0,4 odstotne točke, pa se je povečal izvoz v Srbijo in Črno Goro. Dvakrat hitreje od rasti celotnega izvoza se je v letu 2004 povečal izvoz v države nekdanje SZ, delež v celotnem izvozu blaga pa se je povzpел na 4,8%. Okrog 90% izvoza v to skupino držav je z dvema državama, 70% z Rusko federacijo in slabih 20% z Ukrajino.

Delež izvoza v države nekdanje Jugoslavije se je v letu 2004 povzpел na 17,9%, uvoza pa na 5,8%

Gibanja na svetovnih valutnih in naftnih trgih povečujejo tveganja za nadaljnjo rast slovenskega izvoza. Zmanjševanje vrednosti ameriškega dolarja proti evru in rast cen nafte občutno poslabšujejo konkurenčnost držav članic EU, posebno evroobmočja, in tako poslabšujejo pogoje za gospodarsko rast. Ker so med temi državami tudi najpomembnejše trgovinske partnerice Slovenije, bo lahko imela upočasnitev oživljanja gospodarske aktivnosti v teh državah negativne posledice tudi na slovenski izvoz in gospodarsko rast.

Tveganja na valutnih in naftnih trgih lahko ogrozita rast slovenskega izvoza

Od drugega četrtertletja 2004 naprej se je zaradi izboljšane gospodarske aktivnosti v tujini pospešila tudi rast salda storitev. Izvoz storitev se je v primerjavi z letom 2003 povečal za 13%, uvoz pa za 9,9%. Zaradi hitrejši rasti izvoznih od uvoznih storitev je bil presežek v menjavi storitev 672 mio EUR, za 134 mio EUR večji kakor v letu 2003 in največji po letu 1996.

Izvoz storitev se je v letu 2004 povečal za 13%, uvoz pa za 10%

Prihodki od turizma so prvič po štirih letih rasli hitreje od odhodkov. V letu 2004 se je rast števila prihodov tujih turistov podvojila in je znašala 9%, povečanje števila nočitev tujih gostov pa je bilo skromnejše, le 4-odstotno. Različna dinamika obeh kaže na to, da se je povečalo število tujih turistov, ki se v Sloveniji zadržujejo krajši čas. Rast števila tujih turistov iz najpomembnejših držav partneric, Avstrije in Nemčije, je bila podpovprečna, iz Italije pa povprečna. Najbolj se je povečalo število prihodov tujih turistov iz preostalih članic Evropske unije, predvsem iz Velike Britanije in Francije, povprečno za 50%. Prihodki od turizma so v letu 2004 dosegli 1.312 mio EUR, kar je povečanje za 10,6%. Odhodki za turizem so rasli počasneje, 9,9-odstotno, in do konca leta dosegli 732 mio EUR. Ob takih gibanjih se je presežek turizma povečal za 60 mio EUR, na 580 mio EUR.

Prihodki od turizma rasli hitreje od odhodkov

Storitve transporta so tesno povezane z gibanjem v blagovni menjavi in povečanjem potniškega prometa s tujino. Po letu 1996 so storitve transporta v menjavi s tujino najhitreje rastoča storitvena dejavnost. Prihodki od izvoza transporta so se v zadnjih osmih letih podvojili, izdatki povečali le za dobro polovico, presežek pa za več kakor petkrat. Rast prihodkov je v letu 2004 dosegla 18,8%, rast izdatkov pa 16,1%. Ustrezno taki dinamiki se je presežek povečal za 60 mio EUR, na 321 mio EUR. Izdatki za izvajanje gradbenih in montažnih del v Sloveniji so se glede na leto 2003 zmanjšali za dobro tretjino. Ob prihodkih v višini 78 mio EUR in izdatkih v višini 49 mio EUR je bil realiziran presežek v višini 29 mio EUR. Zaradi skromnih naložb tujcev so se poslabšali tudi rezultati finančnega posredništva. Ob prihodkih 14 mio EUR in odhodkih 33 mio EUR je bil realiziran primanjkljaj v višini 19 mio EUR. Pri pretežno odlivnih storitvah, komunikacijskih in računalniških, se je primanjkljaj zmanjšal za 3 mio EUR, na 41 mio EUR. V zadnjih štirih letih so se odhodki za patente, licence in avtorske pravice podvojili. V letu 2004 so se povečali za dobro četrtino, na 99 mio EUR. Pri ostalih storitvah se je zaradi hitrejši rasti prihodkov od odhodkov primanjkljaj v višini 68 mio EUR ohranil na ravni iz leta 2003.

Po letu 1996 so storitve transporta najhitreje rastoča storitvena dejavnost

V zadnjih štirih letih so se podvojili odhodki za patente, licence in avtorske pravice

**Neto dohodki so bili v letu
2004 odlivni**

Neto dohodki plačilne bilance so bili v letu 2004 odlivni, 101 mio EUR. Neto pritoki dohodkov od dela so se glede na predhodno leto zmanjšali za 9 mio EUR, na 156 mio EUR. Primanjkljaj dohodkov od kapitala pa se je s 342 mio EUR v letu 2003 zmanjšal za 86 mio EUR, na 256 mio EUR v letu 2004. Plačila za dividende in razdeljeni dobiček tujcem sta se v lanskem letu povečala za 50%. Ob povečanju zunanjskega dolga za 1,6 mrd EUR so se povečala tudi plačila obresti v tujino za 16%. Prihodki od kapitala so se povečali za 11%. Na strani prihodkov od kapitala so porasli dohodki od naložb v vrednostne papirje, iz 193 na 253 mio EUR oziroma za 31%. Dohodki od naložb v zadolžnice in obveznice so se povečali za 23 mio EUR, na 189 mio EUR v letu 2004.

**Zmanjševanje prispevka
transferov k rezultatom
tekočih transakcij plačilne
bilance**

Prispevek neto prihodkov transferov k rezultatom tekočih transakcij plačilne bilance se v zadnjih treh letih pospešeno zmanjšuje. V letu 2002 je znašal že 142 mio EUR, v letu 2004 pa štiri krat manj oziroma 31 mio EUR. Poglavitni vzrok zmanjšanja neto pritokov transferov je bil v lanskem letu za 53 mio EUR višje povečanje neto preostalih transferov in za 12 mio EUR dvig uradnih transferov v tujino.

Tabela 3: **Plačilna bilanca**

v mio EUR	1999	2000	2001	2002	2003	2004
A. TEKOČI RAČUN	-664	-583	38	335	-91	-238
- v % od BDP	-3,5	-2,8	0,2	1,4	-0,4	-0,9
1. Blago	-1.164	-1.227	-684	-269	-546	-840
2. Storitve	330	489	536	616	538	672
2.1. Transport	132	149	203	249	261	322
2.2. Potovanja	389	489	504	508	520	579
- v tem izvoz	900	1.045	1.105	1.143	1.186	1.312
2.3. Ostalo	-191	-149	-171	-141	-243	-229
3. Dohodki	58	29	43	-154	-178	-101
3.1. Dohodki od dela	171	174	167	169	164	155
3.2. Dohodki od kapitala	-113	-145	-124	-323	-342	-256
4. Tekoči transferi	112	125	144	142	94	31
B. NETO FINANČNI PRITOKI	521	1.089	1.724	1.107	159	105
- v % od BDP	2,6	5,3	7,9	4,7	0,6	0,4
1. Zasebni sektor	201	727	1.510	1.438	244	282
1.1. Terjatve	-616	-403	296	-1.594	-1.861	-2.524
Kapitalski transferi	-	-	-	-237	-245	-276
NN v tujini	-45	-72	-161	-168	-414	-401
Naložbe v VP	5	-24	-87	-144	-160	-483
Komercialni krediti ¹	-294	-194	-249	-136	-119	-236
Posojila	-39	-72	19	-250	-242	-292
Prebivalstvo	-222	-13	797	-592	-590	-710
1.2. Obveznosti	817	1.130	1.213	3.032	2.105	2.807
Kapitalski transferi	-	-	-	74	81	87
Tuje NN	99	149	412	1.750	299	422
Naložbe v VP	-2	28	11	27	34	148
Komercialni krediti	-	-	-	94	64	200
Posojila	713	953	649	917	1.230	1.682
Vloge pri bankah	2	34	152	130	428	236
Drugo, neto	-15	-61	-34	-27	-123	-95
2. Država ²	326	307	114	-86	-126	-161
3. Banka Slovenije	-46	13	-10	-51	-24	114
4. Napaka	40	41	110	-193	65	-130
C. DEVIZNE REZERVE (povečanje(-))	143	-506	-1.762	-1.443	-68	133
1. BS	129	-206	-1.436	-1.840	-241	239
2. Banke	13	-300	-326	397	173	-106

Opombe: ¹ Pred letom 2002 so komercialni krediti prikazani v neto znesku (terjatve minus obveznosti).

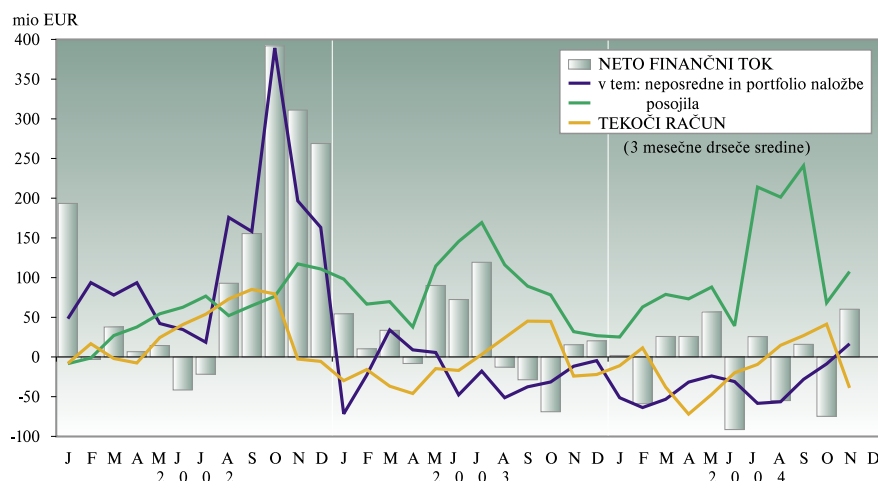
² Odštete so transakcije domačih bank z državnimi obveznicami.

Vir: Banka Slovenije

V letu 2004 je imela Slovenija v finančnih transakcijah s tujino neto pritoke v višini 0,4% BDP. Večina finančnih transakcij s tujino je tudi v letu 2004 potekala prek zasebnega sektorja, ki je prejel neto finančni prtok v višini 282 mio EUR. Nasprotno pa je imela država že tretje leto zapored neto odtok po finančnih transakcijah. V letu 2004 je tako neto odplačala 161 mio EUR svojega zunanega dolga. Junija so zapadle evroobveznice, izdane v letu 1997, v višini 205 mio EUR (ob izdaji 400 mio DEM), vendar je bilo plačilo države nerezidentom nižje, 154 mio EUR, ker je bil del teh obveznic v portfeljih domačih bank.

**V letu 2004 neto
finančni odtoki**

Slika 6: Financiranje tekočega računa plačilne bilance

Vir: Banka Slovenije

Zasebni sektor je v letu 2004 povečal finančne transakcije s tujino tako na strani zadolževanja kot tudi na strani posojanja. Obseg bruto finančnih tokov s tujino je dosegel 20% BDP, pri čemer so predstavljali finančni pritoki 10,8% BDP (povečanje za 2,2 odstotni točki v primerjavi z letom 2003) in odtoki 9,2% (povečanje za 1,6 odstotne točke).

**Zasebni sektor povečal
finančne transakcije s tujino**

Finančni odtoki zasebnega sektorja so v letu 2004 dosegli 2.524 mio EUR, za 36% več kakor v letu 2003. Povečanje izhaja predvsem iz močno povečanih portfeljskih vlaganj v tujino, še naprej pa so naraščale tudi ostale vrste naložb, povezane s podporo izvozu in poslovanju slovenskih podjetij v tujini.

**Povečanje finančnih odtokov
zasebnega sektorja**

Naložbe v tuje vrednostne papirje so v letu 2004 znašale 483 mio EUR. Njihov delež v strukturi finančnih odtokov je bil več kakor podvojen, na 19%, v primerjavi z bruto domačim proizvodom pa je dosegel skoraj 2%. Tako visoko povečanje portfeljskih naložb v tujino je zlasti posledica sprememb v strukturi domačega finančnega trga, predvsem razcveta vzajemnih skladov, ki so v slabih dveh letih več kakor potrojili število vlagateljev in vrednost premoženja.

**Delež naložb v tuje
vrednostne papirje je
v strukturi finančnih
odtokov podvojen**

Tok neposrednih naložb v tujino je bil po visoki rasti v letu 2003 v letu 2004 nekoliko nižji. V letu 2004 je znašal 401 mio EUR, za 3% manj kakor v letu pred tem. Naložbe so bile skoraj v celoti lastniške narave, medtem ko so v preteklih letih pomemben delež v strukturi naložb predstavljale dolžniške terjatve do povezanih podjetij.

V letu 2004 so slovenska podjetja povečala financiranje tujine s komercialnimi krediti v skupni višini 236 mio EUR. Naraščanje komercialnega kreditiranja je povezano z nadpovprečno rastjo izvoza na območja manj razvitih evropskih držav. Povečal se je tudi obseg naknadno dogovorjenih popustov za izvoženo blago, ki

**Povečanje komercialnega
kreditiranja tujine z
visoko rastjo izvoza na manj
razvita območja**

so v celem letu dosegli 276 mio EUR, kar predstavlja 13% povečanje v primerjavi z letom 2003. Prav tako je naraščalo tudi financiranje tujine s posojili, ki je doseglo obseg 292 mio EUR in povečanje 21%. V primerjavi s preteklimi leti, ko so finančna posojila tujini odobraval podjetja, so v letu 2004 breme financiranja tujine v glavnem prevzele banke (199 mio EUR, podjetja 93 mio EUR).

Finančni pritoki v zasebni sektor so se v letu 2004 povečali nekoliko bolj kakor odtoki, za 33% ter dosegli 2.807 mio EUR. Največji prirast pritokov izhaja iz povečanega zadolževanja bank v tujini, okrepili so se tudi pritoki neposrednih in portfeljskih naložb ter najemanje komercialnih kreditov v tujini.

Neposredne naložbe tujcev višje kot v letu 2003

Neposredne naložbe tujcev so v letu 2004 dosegle 422 mio EUR, za 103 mio EUR več kakor v letu pred tem. Večina naložb je bila v obliki lastniških vlaganj v primerjavi z letom 2003, ko so naložbe tujcev prihajale izključno iz dolžniških razmerij med tujimi vlagatelji in hčerami v Sloveniji, ter reinvestiranih dobičkov. V zadnjih mesecih leta so se tujci ponovno v glavnem pojavljali kot portfeljski vlagatelji, bančni sektor pa si je dodatni vir financiranja ob koncu leta zagotovil še z izdajo obveznic v tujini. V celem letu 2004 so portfeljske naložbe tujcev v slovenski zasebni sektor dosegle 148 mio EUR (v letu 2003 le 34 mio EUR).

Tabela 4: Zunanji dolg in devizne rezerve Slovenije

Stanja ob koncu obdobja; v mio EUR	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Bruto zunanji dolg (BZD)	8.012	9.491	10.403	11.455	13.305	15.397
1. Dolgoročni dolg	4.812	5.895	7.349	8.147	9.737	11.498
v % BZD	60,1	62,1	70,6	71,1	73,2	74,7
- v tem: obvez. in zadolž.	1.494	1.748	1.934	1.935	2.145	2.180
posojila	3.134	3.983	5.117	5.832	7.003	8.491
2. Kratkoročni dolg	2.155	2.283	2.222	2.305	2.447	2.823
v % BZD	26,9	24,1	21,4	20,1	18,4	18,3
- v tem: komerc.kredit	1.659	1.834	1.690	1.692	1.656	1.853
vloge	364	401	396	383	558	550
3. Dolg do povezanih oseb	1.045	1.312	831	1.002	1.120	1.076
v % BZD	13,0	13,8	8,0	8,8	8,4	7,0
Kratkoročni BZD po zapadlosti ¹	3.374	4.382	4.569	4.448	4.555	5.322
Neto zunanji dolg ²	315	791	-422	-1.125	456	2.004
Devizne rezerve	4.104	4.705	6.513	7.842	7.703	7.477
Devizne rezerve./BDP (v%)	20,7	22,9	29,7	33,4	31,3	28,9
Devizne rezerve./Uvoz (meseci)	4,6	4,6	6,1	7,1	6,7	5,8
Bruto zunanji dolg/BDP (v %)	40,4	46,1	47,7	48,8	54,1	59,3
Devizne rezerve./kratk.dolg po zapadlosti v %	121,6	107,4	142,6	176,4	169,1	140,5

Opombe: ¹ Kratkoročni dolg po zapadlosti zajema vse nelastniške obveznosti do tujine, ki zapadejo v naslednjih 12 mesecih.

² BZD netiran z nelastniškimi terjatvami do tujine.

Vir: Banka Slovenije

Zadolževanje bank in podjetij v tujini

Banke in podjetja so v letu 2004 povečali obseg zadolževanja v tujini. Zasebni sektor je neto najel za 1.682 mio EUR tujih posojil. Banke so se neto zadolžile za 943 mio EUR (povečanje za 43%) in s tem pridobile dodatni vir za financiranje svojih naložb doma, pretežno v posojila podjetjem v tuji valuti. Podjetja so za financiranje povečane gospodarske aktivnosti v letu 2004 močno povečala povpraševanje po posojilih pri domačih bankah, prav tako pa tudi povpraševanje po tujih posojilih. Slednje se je v primerjavi z letom 2003 povečalo za 27%, na 739 mio EUR. Banke so v letu 2004 pri najemanju posojil v tujini dosegle povprečno obrestno mero 2,4%, za 0,4 odstotne točke manj kakor v povprečju leta 2003. Še večje znižanje so dosegla podjetja, ki so povprečno najemala tuja posojila po 2,7-odstotni obrestni meri, za 0,8 odstotnih točk manj kakor v letu pred tem. Padec povprečnih letnih

realiziranih obrestnih mer izhaja iz njihovega zniževanja v letu 2003, medtem ko so bile v letu 2004 bolj ali manj nespremenjene.

Bruto zunanji dolg je ob koncu leta 2004 dosegel 15.397 mio EUR, za 2.092 mio EUR več kakor ob koncu 2003. Najmočnejše je zadolženost do tujine povečal bančni sektor, za 1.369 mio EUR, na 4.784 mio EUR. Dolg nefinančnega sektorja se je povečal za 929 mio EUR, na 7.189 mio EUR. Slabih 30% slednjega predstavlja kratkoročni dolg, skoraj v celoti prejeti komercialni krediti, v celotnem zunanjem dolgu pa dosega komercialni krediti 12-odstotni delež, s tendenco zniževanja.

Terjatve do tujine so v letu 2004 rasle počasneje kakor bruto zunanji dolg, za 519 mio EUR, na 13.393 mio EUR, kar je ob koncu leta 2004 povečalo neto zunanji dolg na 2 mrd EUR.

Finančni neto pritoki so le delno pokrili primanjkljaj na tekočem računu. Razliko 133 mio EUR so pokrile skupne devizne rezerve, ki so se tako do konca leta 2004 znižale na 7.477 mio EUR. Raven rezerv zadošča za 5,8 mesecev uvoza blaga in storitev, hkrati pa za 41% presega zunanji dolg z zapadlostjo do enega leta.

**Povečanje bruto
zunanjega dolga**

**Finančni neto pritoki le delno
pokrili primanjkljaj
na tekočem računu**

1.5 Javne finance

Spremenjeni proračun za leto 2004 in proračun za leto 2005 je državni zbor sprejel decembra 2003. V letu 2004 so bile na javnofinančnem področju pomembnejše spremembe vezane na vstop v Evropsko unijo. Vzpostavljeni so bili tokovi med slovenskim proračunom in proračunom Evropske unije, posledice vstopa pa so se odrazile tudi na (enkratnem) likvidnostnem izpadu davka na dodano vrednost in v nižji vrednosti prihodkov slovenskega proračuna iz naslova carin in carinskih taks.

Javnofinančni primanjkljaj, ki zajema štiri blagajne javnih financ - državni proračun, občinske proračune, blagajni Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije ter Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije (obe le v obveznem delu zavarovanja) - je v letu 2004 po predhodnih podatkih znašal 85 mrd SIT oziroma 1,4% BDP. Državni proračun in Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije sta izkazovala primanjkljaj, občinski proračuni in Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje pa presežek.

Po predhodnih podatkih so javnofinančni prihodki v letu 2004 znašali 2.584 mrd SIT ali približno 41,7% BDP, javnofinančni odhodki pa 2.669 mrd SIT ali 43,1% BDP. Celoletni javnofinančni prihodki in odhodki so zaostajali za načrtovanimi. Med večjimi javnofinančnimi prihodki so najhitreje rasli davki na dohodek in dobiček, ki so se realno povečali za 6,3% in so v letu 2004 predstavljali pritek v višini 507 mrd SIT. Izstopa zlasti visoka rast prihodkov iz davka na dobiček podjetij, ki so bili prav tako višji od načrtovanih in so predstavljali približno 2% BDP. Počasneje so rasli prispevki za socialno varnost, v celem letu realno za okoli 4,8 %, in so prispevali v blagajno 801 mrd SIT. Davki na blago in storitve, znotraj katerih predstavljajo največji delež davek na dodano vrednost in trošarine, so bili v letu 2004 realno višji za 1,6%. Znašali so 857 mrd SIT. Medtem, ko so se medletno prihodki pri davku na dodano vrednost realno znižali za 0,6%, so bila gibanja pri prihodkih od trošarin ugodnejša. Realno je bilo trošarin v celem letu za dobrih 6% več, še naprej pa se je spreminjala njihova struktura v korist trošarin na tobačne izdelke.

Med večjimi javnofinančnimi odhodki v letu 2004 so po predhodnih podatkih najhitreje rasli izdatki za nekatere vrste tekočih transferov. Tekoči transferi so v letu 2004 znašali 1.250 mrd SIT. Znotraj tega so najhitreje rasli izdatki za

**Sprememba
državnega proračuna**

**Javnofinančni primanjkljaj
po predhodnih podatkih
znašal 1,4% BDP**

**Med prihodki so najhitreje
rasli davki na dohodek
in dobiček**

**Med odhodki so najhitreje
rasli izdatki za nekatere
vrste tekočih transferov**

subvencije ter transferi za zagotavljanje socialne varnosti. Manj so se povečali izdatki za pokojnine, v celem letu realno za 2,2%, in so znašali 678 mrd SIT. Število upokojencev se je povečalo za 1,2%, znotraj tega število starostnih upokojencev za 2%. Pokojnine so se uskladile dvakrat, februarja in decembra. Investicijski izdatki, ki vsebujejo tudi transfere, so v letu 2004 dosegli 244 mrd SIT, kar je realno za dober odstotek več kakor v enakem obdobju predhodnega leta. V celem letu je bilo za investicije namenjenih manj sredstev od predvidenih. Odhodki za plače v javnem sektorju so bili realno višji kakor v predhodnem letu in so znašali 589 mrd SIT. Na take odhodke je ugodno vplival sprejet sporazum o politiki plač v javnem sektorju, ki je vplival na realno zmanjšanje povprečne plače v javnem sektorju. Na drugi strani se je tudi v letu 2004 zaposlenost v javnem sektorju še naprej povečevala po več kakor 2% letno. V istem obdobju so vplačila premij kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja za javne uslužbenke znašala 13 mrd SIT. Odhodki za blago in storitve so v letu 2004 znašali 430 mrd SIT.

**Primanjkljaj na računu
finančnih terjatev in naložb
znašal 8 mrd SIT**

Na računu finančnih terjatev in naložb je bil v letu 2004 izkazan primanjkljaj v višini 8 mrd SIT. Prejeta vračila danih posojil in prodaje kapitalskih deležev so skupaj znašali 6 mrd SIT, dana posojila in povečanja kapitalskih deležev pa 14 mrd SIT.

**Še naprej upad deleža
zunanjega dolga ter
povečanje notranjega**

Javni dolg je v letu 2004 porasel za 109 mrd SIT oziroma 7,3%. Temeljna strateška usmeritev pri upravljanju z javnim dolgom je bila tudi v letu 2004 zadolževanje na domačem trgu. Račun financiranja vseh štirih javnofinančnih blagajn izkazuje v letu 2004 89 mrd SIT neto zadolževanja. Država se je doma neto zadolžila v višini 140 mrd SIT – z obveznicami se je neto zadolžila za 137 mrd SIT, s posojili pa neto za 3 mrd SIT – dolg do tujine pa je zmanjšala za 51 mrd SIT. Tako je nato v letu 2004 upadel delež zunanjega dolga (do septembra za 5 odstotnih točk) in porasel delež notranjega dolga. Vlada je v letu 2004 nadaljevala z izdajami tri-, pet- in desetletnih obveznic z nominalno fiksno obrestno mero.

Dolg RS 26,1% BDP

Dolg Republike Slovenije je na dan 31. 12. 2004 znašal 1.600 mrd SIT oziroma 25,8% BDP, približno dve tretjini dolga je bilo do domačih sektorjev, preostalo pa do tujine. Pretežni del dolga se nanaša na vrednostne papirje države in je večinoma dolgoročne narave. Dolg z jamstvom RS je septembra znašal 527 mrd SIT oziroma okrog 8,5% BDP.

**Izpolnjevanje
obeh fiskalnih
maastrichtskih kriterijev**

Slovenija je v letu 2004 izpolnjevala oba fiskalna maastrichtska kriterija. Javnofinančni primanjkljaj je omejen na 3,0% BDP, javni dolg pa na 60% BDP, oboje po metodologiji ESA95. Iz Poročila o primanjkljaju in dolgu sektorja države iz marca 2005 izhaja, da je primanjkljaj sektorja države v Sloveniji v letu 2004 po metodologiji ESA95 po predhodnih podatkih znašal 1,9% BDP. Javni dolg je ob koncu leta 2004 ocenjen na 29,5% BDP in je tako ostal na podobni ravni kakor leto pred tem.

2 DENARNA POLITIKA

2.1 Način vodenja denarne politike

Temeljni cilj denarne politike je stabilnost cen. Banka Slovenije je v letu 2004 vodila denarno politiko v skladu z Usmeritvami denarne politike Banke Slovenije (novembra, 2001) ter Programom vstopa v ERM II in uvedbo evra (Skupni program), ki sta ga Banka Slovenije in Vlada RS sprejeli novembra 2003. V Skupnem programu sta se zavzeli za vstop v ERM II do konca leta 2004 in za ustvarjanje pogojev, ki bodo omogočali prevzem evra v začetku leta 2007.

Slovenija je 28. junija 2004 vstopila v mehanizem deviznih tečajev ERM II, kar je eden od pogojev za uvedbo evra. V dogovoru s članicami Evrosistema in z ECB je bil ob vstopu določen centralni tečaj, ki znaša 239,640 SIT za 1 EUR. Evro lahko niha okrog centralnega tečaja v razponu 15%.

Od vstopa v ERM II denarna politika vzdržuje stabilnost nominalnega deviznega tečaja. V dosedanjem obdobju bivanja v ERM II so odstopanja tržnih deviznih tečajev od centralnega tečaja zanemarljiva. Tečaj na promptnem deviznem trgu² je od vstopa v ERM II do konca leta 2004 v povprečju odstopal od centralnega tečaja za 0,08%, največje odstopanje navzgor je bilo 0,24%, navzdol pa 0,18%. Še manjše je bilo odstopanje deviznega tečaja na menjalniškem trgu. Oba tečaja sta se gibala nad centralnim tečajem. Tečaj tolarja nasproti evru, kakor ga objavljajo nekatere banke in ga ECB jemlje za referenčni tečaj tolarja, se je prav tako gibal nad centralnim tečajem, njegova variabilnost pa je manjša kakor pri tečaju na promptnem deviznem trgu.

Vzdrževanje stabilnega deviznega tečaja podreja obrestno politiko Banke Slovenije dejavnikom, ki so od Banke Slovenije neodvisni. Med njimi so zlasti pomembni:

- obrestne mere v evroobmočju, ki se v osnovi oblikujejo na podlagi denarne politike ECB,
- rizična premija, ki jo oblikujejo pogledi tujih investorjev na deželno in valutno tveganje.

Vzdržen dezinflacijski trend je omogočal, da so ob zniževanju nominalnih obrestnih mer Banke Slovenije v prvem polletju realne obrestne mere ostale pozitivne. Do vstopa v ERM II je v skladu s potrebo po vzdrževanju ustrezne razlike med obrestnimi merami pri nas in na območju evra zniževanje nominalnih obrestnih mer spremljalo zniževanje stopnje deprecije tolarja. Obrestna mera za 60-dnevne tolarске BZ se je zmanjšala s 6,0% decembra 2003 na 4,0% junija 2004, stopnja medletne inflacije pa je padla s 4,6% na 3,9%. V istem obdobju se je tekoča letna dinamika deprecije tolarja do evra zmanjšala z 2,5% na 1,0%. Z omenjeno politiko se je razlika med domačimi in tujimi obrestnimi merami znižala do ravni, ki je ob vstopu v ERM II omogočila stabilizacijo tečaja.

Banka Slovenije po vstopu v ERM II ni bistveno spreminjala svojih ključnih obrestnih mer. Obrestne mere evroobmočja so ostale od sredine leta 2003 nespremenjene. Obrestna mera refinanciranja pri ECB je tako znašala 2,0%. Rizična premija Slovenije se od vstopa v ERM II ni bistveno spremenila. Dogajanja na denarnem trgu so omogočila vzdrževanje tolarških obrestnih mer na ravni doseženi ob vstopu v ERM II.

Stabilnost cen ter prevzem evra v začetku leta 2007 sta temeljni usmeritvi Banke Slovenije

28. junija 2004 Slovenija vstopila v ERM II

Obrestna politika po vstopu v ERM II je podrejena vzdrževanju stabilnosti tečaja

² Promptni trg je namenjen sklepanju poslov, ki se poravnajo najpozneje v dveh delovnih dneh od sklenitve pogodbe. Pri izračunu tečaja se uporabljajo vse transakcije bank s podjetji, gospodinjstvi in nerezidenti ter vse transakcije med bankami. Podatki so objavljeni v Tabeli 2.13.2 v Biltnu Banke Slovenije.

**Približevanje prevzemu evra
je vzpodbudilo strukturne
prilagoditve**

Zaradi načrtovanega prevzema evra je Banka Slovenije izvedla nekatere strukturne prilagoditve, katerih namen je omogočiti lažji prehod na pogoje poslovanja v Evrosistemu. Te prilagoditve se nanašajo na zamenjavo ponudbe 270-dnevnihi blagajniških zapisov z dolgoročnim depozitom, na pogoje minimalne devizne likvidnosti v okviru likvidnostne lestvice, na sistem obveznihi rezerv in na obseg začasno odkupljenih deviz.

**Nova ponudba tolarskega
depozita**

Blagajniške zapise z dospelostjo 270 dni je izdala Banka Slovenije za sterilizacijo presežne likvidnosti zaradi nakupa deviz, ki so prišle na devizni trg, ko je Novartis prevzel Lek. Ob njihovi zapadlosti je Banka Slovenije bankam ponudila možnost vpisa dolgoročnega tolarskega depozita z ročnostjo, ki sega čez predvideni datum uvedbe evra. Obrestna mera dolgoročnega depozita je za 0,2 odstotni točki višja od obrestne mere 60-dnevnihi tolarskih blagajniških zapisov. Banke so izkoristile 55-odstotno možnost vpisa, stanje dolgoročnega tolarskega depozita pa je ob koncu decembra znašalo 156,7 mrd SIT.

**Zmanjšanje zahtevanega
minimalnega obsega deviznihi
likvidnihi naložb**

Banka Slovenije je bankam zmanjšala obveznosti pri doseganju minimalnega obsega deviznihi likvidnihi naložb iz likvidnostne lestvice. V letu 2004 je Banka Slovenije bankam znižala najmanjši obseg likvidnega premoženja v tujem denarju z 80% na 70% kratkoročnihi obveznosti v tuji valuti in odstotek obveznega vpisa blagajniških zapisov v tujem denarju s 45% na 35%.

Izjava ERM II odbora ob vstopu Slovenije v ERM II

Na zahtevo slovenske države so ministri držav članic evroobmočja, predsednik Evropske centralne banke ter ministra in guvernerja centralnihi bank Danske in Slovenije po izvedenem skupnem postopku, v katerem je bila udeležena komisija EU in po posvetovanju z Ekonomsko finančnim odborom s soglasjem sklenili, da vključijo slovenski tolar v mehanizem deviznihi tečajev ERM II. Centralni tečaj je 239,640 tolarjev za 1 evro. Upošteval se bo standardni pas nihanja plus/minus 15 odstotkov od tako določenega centralnega tečaja. Dogovor o sodelovanju slovenskega tolarja v mehanizmu deviznihi tečajev ERM II temelji na trdni zavezi slovenske države, da nadaljuje izvajanje potrebnih ukrepov, ki so nujni za vzdržno znižanje inflacije: to vključuje zlasti ukrepe za nadaljnjo liberalizacijo nadzorovanihi cen, nadaljevanje deindeksacije, predvsem na področju mehanizmov določanja plač in nekaterih socialnihi transferjev. Potrebna bo stalna pozornost, da gibanja domačihi stroškov, zlasti plač, ostanejo skladna z rastjo produktivnosti. Slovenska država bo v sodelovanju s pristojnimi telesi EU podrobno spremljala makroekonomska gibanja. Fiskalna politika bo morala imeti osrednjo vlogo pri nadziranju inflacijskih pritiskov v zvezi s povpraševanjem. Finančni nadzor bo moral prispevati k omejevanju domače kreditne rasti. Strukturne reforme, usmerjene v nadaljnjo podporo prilagodljivosti gospodarstva, bodo izvedene v ustreznem času zato, da bi se okrepili domači mehanizmi prilagajanja in da se ohrani splošna konkurenčnost gospodarstva. Evropska centralna banka in Banka Slovenije bosta točke obveznega interveniranja v okviru mehanizma deviznega tečaja za SIT pravočasno sporočili, še pred začetkom delovanja deviznihi trgov dne 28. 6. 2004.

Banka Slovenije je nadaljevala postopno prilagajanje instrumenta obveznihi rezerv pravilom ECB. Že januarja je spremenila obdobje izpolnjevanja obvezne rezerve. Poleg tega Banka Slovenije obrestuje povprečno stanje sredstev na računih obveznihi in ne več dnevnega stanja. S prilagoditvijo instrumenta obveznihi rezerv standardom ECB je Banka Slovenije nadaljevala septembra, ko je:

- med obvezniike za obvezne rezerve vključila morebitne bodoče gospodarske družbe za izdajanje elektronskega denarja,
- odpravila obvezno 50-odstotno dnevno izpolnjevanje obveznihi rezerv,
- uredila obveznost izpolnjevanja obveznihi rezerv pri stečaju in določila 0-odstotno stopnjo obveznihi rezerv za repo posle.

Vstop v ERM II, vzdrževanje stabilnosti deviznega tečaja in strukturne prilagoditve instrumentov Banke Slovenije zahtevajo povečanje prilagodljivosti bank pri poslovanju na trgih tujega denarja. Na to prilagodljivost vplivajo kumulirani viški začasno prodanih deviz bank Banki Slovenije. Zato je Banka Slovenije ponudila bankam dokončno ureditev dela teh kumuliranih presežkov. V več ponudbah je v letu 2004 bankam ponudila spremembo začasnih nakupov deviz iz preteklosti v dokončne. Banka Slovenije je v sedmih ponudbah ponudila bankam spreminjanje začasnega odkupa v dokončni za skupno 1.718 mio EUR deviz, banke pa so sprejele v dokončni odkup za 1.391 mio EUR deviz.

Zmanjšanje obsega začasno odkupljenih deviz iz preteklosti

2.2 Denar in krediti

Primarni denar se je od decembra 2003 do decembra 2004 povečal za 6,3 mrd SIT, povprečna medletna rast primarnega denarja pa je v letu 2004 znašala 6,8%. Med komponentami primarnega denarja so se povečali izdani bankovci in poravnalni računi bank, zmanjšali pa depoziti čez noč in druge vloge.

Rast primarnega denarja 6,8-odstotna

V skladu z gibanjem ponudbe in povpraševanja na trgih tujega denarja je Banka Slovenije v prvem polletju devize neto prodajala, v drugem polletju pa jih je neto odkupovala. Od januarja do julija je neto prodala za 92,1 mrd SIT deviz, od avgusta do decembra pa je neto odkupila za 71,2 mrd SIT deviz. V celem letu je tako neto umaknila za 20,9 mrd SIT primarnega denarja z neto prodajami deviz. Dodatno so k zmanjšanju neto aktive v tujem denarju prispevale tudi neto prodaje deviz institucijam EU in učinki vrednotenja. Neto aktiva v tujem denarju se je tako v letu 2004 zmanjšala za 33,3 mrd SIT.

Tabela 5: Ponudba primarnega denarja

v mrd SIT	Stanje 31. decembra			Četrletne spremembe v 2004				Skupaj
	2002	2003	2004	I	II	III	IV	
1. Neto tuja aktiva	1.580,2	1.644,7	1.582,8	8,1	-76,3	34,6	-28,3	-61,9
2. Domače obveznosti v tujem denarju	-581,1	-592,3	-563,8	-18,7	43,6	-12,6	16,3	28,6
- BZ v tujem denarju	-551,1	-555,3	-500,8	-16,6	47,9	-3,4	26,6	54,5
- vloge proračuna v tujem denarju	-30,0	-37,1	-63,0	-2,1	-4,3	-9,2	-10,3	-25,9
3. Neto aktiva v tujem denarju (1+2)	999,1	1.052,4	1.019,1	-10,6	-32,8	22,1	-12,0	-33,3
4. Vezane vloge proračuna	-130,3	-105,8	-125,1	-5,0	-0,0	-0,3	-13,9	-19,2
5. Posojila bankam	1,3	0,1	0,1	25,3	-2,2	-21,0	-2,1	0,0
6. Tolarski BZ	-375,6	-472,3	-266,6	-3,2	40,9	168,2	-0,2	205,7
7. Dolgoročni depozit	0,0	0,0	-156,7	0,0	0,0	-136,7	-20,0	-156,7
8. Drugo, neto preostala pasiva	-214,8	-183,1	-173,2	-20,9	15,5	-29,8	45,1	9,8
9. Neto tolarška aktiva (4 do 8)	-719,4	-761,2	-721,6	-3,8	54,2	-19,6	8,8	39,6
10. Primarni denar (3+9)	279,7	291,2	297,5	-14,4	21,4	2,5	-3,2	6,3
- izdani bankovci	172,1	186,0	195,4	-12,1	12,6	-2,3	11,1	9,3
- poravnalni računi bank	82,4	91,1	94,0	6,6	8,5	6,0	-18,2	2,9
- depozit čez noč	18,4	8,2	4,8	-8,2	0,0	0,0	4,8	-3,4
- druge vloge pri BS	6,8	5,9	3,3	-0,7	0,2	-1,2	-0,9	-2,6

Opomba: Pripisane obresti niso vključene.

Vir: Banka Slovenije

Banka Slovenije je v letu 2004 prek tolarških blagajniških zapisov neto izdala za 205,7 mrd SIT primarnega denarja, prek dolgoročnega tolarškega depozita pa neto umaknila za 156,7 mrd SIT primarnega denarja. Stanje vezanih tolarških vlog proračuna se je povečalo za 19,2 mrd SIT. Preostali tokovi so k povečanju

primarnega denarja prispevali 9,8 mrd SIT. Neto učinek posojil na primarni denar je bil nevtralen. Tako je Banka Slovenije v letu 2004 prek tolarskih instrumentov neto izdala za 39,6 mrd SIT primarnega denarja.

**Počasna rast širokih
denarnih agregatov**

Rast širokih denarnih agregatov je bila v letu 2004 umirjena. Povprečna stopnja rasti denarnega agregata M2 je znašala 2,8%, denarnega agregata M3 pa 5,2%. Bistveno večja je bila rast denarnega agregata M1, katerega povprečna medletna stopnja rasti je znašala 22,5%. Hitra rast denarnega agregata M1 je v glavnem posledica okrevanja gospodarske aktivnosti, padanja obrestnih mer na vezane tolarske vloge in zato povečanih naložb v ostale oblike varčevanja, predvsem v vzajemne sklade.

**Hitra rast vpoglednih in
devizni vlog**

V strukturi M3 so prevladovali vpogledne vloge in devizne vloge. K celotnemu prirastu M3 za 256,0 mrd SIT so vpogledne vloge prispevale več kakor tri četrtine. Povečanje deviznih vlog je bilo nekaj večje kakor zmanjšanje vezanih tolarskih vlog. Rast deviznih vlog je bila še posebno močna v prvi polovici leta in je bila povezana z negotovostjo pred vstopom v ERM II in nadaljevanjem trenda postopnega zmanjševanja obrestnih mer na tolarske vezane vloge. Postopno zniževanje tolarskih obrestnih mer je tudi vplivalo na to, da se je struktura vezanih vlog približala vlogam krajših ročnosti. Delež dolgoročno vezanih tolarskih vlog v denarnem agregatu M2 se je tako zmanjšal s 17,1% decembra 2003 na 11,2% decembra 2004.

**Denarni multiplikatorji
ostajajo nespremenjeni**

Denarni multiplikatorji so v letu 2004 ostali podobni kakor v letu 2003. Denarni multiplikator med M3 in primarnim denarjem je znašal 13,3 (13,5 v letu 2003), med M2 in primarnim denarjem 9,3 (9,7 v letu 2003) ter med M1 in primarnim denarjem 3,0 (2,7 v letu 2003).

Tabela 6: **Ponudba M3: konsolidirana bilanca denarnega sistema**

v mrd SIT	Stanje 31. decembra			Četrletne spremembe v 2004				Skupaj
	2002	2003	2004	I	II	III	IV	
1. Neto tuja aktiva	1.461,6	1.264,6	936,6	-51,8	-148,2	-70,3	-57,7	-328,0
2. Domača aktiva	2.745,0	3.123,3	3.733,4	119,5	190,6	160,9	139,1	610,1
Državni sektor: obveznice	463,4	494,5	600,9	28,4	50,7	18,7	8,7	106,4
posojila	141,7	143,5	143,9	11,7	27,0	4,3	-42,5	0,4
Podjetja: vrednostni papirji	136,2	152,9	166,4	-23,2	-1,6	15,1	23,2	13,6
posojila	1.426,2	1.688,6	2.042,3	81,4	82,6	73,0	116,6	353,7
Gospodinjstva: posojila	577,4	643,8	779,8	21,1	31,9	49,8	33,2	136,0
3. Drugo, neto ostala pasiva	-605,9	-607,8	-634,0	-55,8	20,9	-27,4	36,2	-26,2
4. M3 (1 do 3)	3.600,7	3.780,1	4.036,0	11,8	63,3	63,1	117,7	256,0
- devizne vloge pri bankah in BS	1.020,8	1.064,4	1.214,7	33,2	74,9	36,4	5,8	150,3
- vrednostni papirji v tuji valuti	3,1	3,7	2,1	-0,7	0,0	0,4	-1,4	-1,7
5. M2	2.576,8	2.711,9	2.819,2	-20,6	-11,6	26,3	113,2	107,3
- vezane vloge pri bankah	1.545,3	1.591,2	1.471,7	-0,8	-89,5	-4,7	-24,5	-119,5
- vezane vloge pri BS	130,3	105,8	125,1	5,0	0,0	0,3	13,9	19,2
- tolarski vrednostni papirji	181,1	217,7	203,6	-23,5	-10,1	5,5	14,0	-14,1
6. M1	720,1	797,2	1.018,9	-1,3	88,0	25,2	109,8	221,7
- vpogledne vloge pri bankah	564,5	627,0	838,1	6,1	76,8	25,6	102,7	211,2
- vpogledne vloge pri BS	12,6	14,1	12,8	-3,9	0,5	2,2	0,0	-1,3
- gotovina v obtoku	143,1	156,0	167,9	-3,5	10,8	-2,6	7,2	11,9

Vir: Banka Slovenije

K oblikovanju denarnega agregata M3 v letu 2004 so prispevale izključno naložbe domačih bank, saj je bil prispevek tokov s tujino k rasti M3 negativen. Neto tuja aktiva (NTA), ki kaže prispevek plačilnobilansnih tokov s tujino k rasti denarnega agregata M3, se je tako zmanjšala za 328,0 mrd SIT. Naložbe bank so se povečale za 610,1 mrd SIT, od tega v sektor podjetij za 367,2 mrd SIT, v državni sektor za 106,9 mrd SIT in v sektor gospodinjstev za 136,0 mrd SIT.

Skupne naložbe bank so v letu 2004 za 61,2 % presegle prirast iz leta 2003. Medletna stopnja rasti skupnih naložb bank se je tako povečala s 13,8% decembra 2003 na 19,5% decembra 2004. Gledano sektorsko se je bistveno povečalo zadolževanje države in zadolževanje podjetij ter gospodinjstev.

Prirast domačih naložb v podjetja je za tretjino presegal tistega iz leta 2003, medletna stopnja rasti omenjenih naložb pa se je povečala s 17,9% decembra 2003 na 19,9% decembra 2004. Zadolževanje gospodinjstev je bilo močno in je za skoraj dvakrat preseglo tisto iz leta 2003. Krepitev zadolževanja podjetij in gospodinjstev je bila v glavnem povezana z zniževanjem obrestnih mer pri bankah ter okrevanjem gospodarske aktivnosti in zasebne potrošnje. Država se je v letu 2004 pri domačih bankah zadolžila za 106,9 mrd SIT, od tega je najela 0,4 mrd SIT posojil ter se z izdajo obveznic zadolžila za 106,4 mrd SIT. Povečano zadolževanje države je predvsem posledica prestrukturiranja zadolževanja države od tujih k domačim virom.

Krepitev zadolževanja podjetij in gospodinjstev

V valutni strukturi zadolževanja so tudi v letu 2004 prevladovala posojila v tuji valuti. Njihov delež v prirastu posojil se je povečal z nekaj več kakor polovice v letu 2003 na skoraj 60% v letu 2004. Posojila v tuji valuti so predstavljala več kakor štiri petine posojil, ki so jih podjetja črpala pri domačih bankah. Podjetja so se v tuji valuti zadolževala pri domačih bankah in v tujini. Zadolževanje v tujini je tudi v letu 2004 predstavljalo za podjetja pomemben vir financiranja. Delež tujih posojil v vseh najetih posojilih podjetij je znašal približno tretjino. Nekoliko se je okrepilo tudi zadolževanje v tuji valuti gospodinjstev, v celotnem letu je znašalo nekaj več kakor desetino celotnega zadolževanja gospodinjstev.

Podjetja najemala posojila v tuji valuti

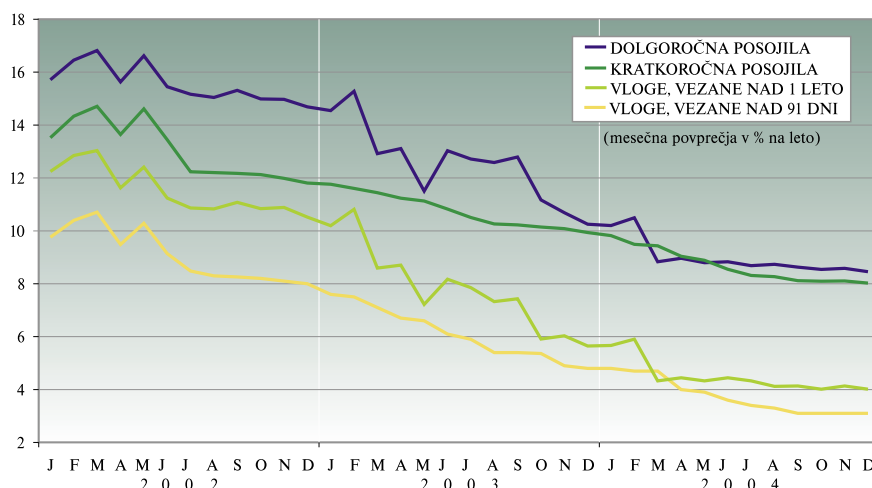
2.3 Obrestne mere in denarni trg

Z zniževanjem inflacije se je v letu 2004 nadaljevalo tudi zniževanje posojilnih in depozitnih nominalnih obrestnih mer bank. Dinamika zniževanja obrestnih mer je bila bolj umirjena kakor v letu 2003. V nasprotju s predhodnim letom so banke v 2004 nekoliko hitreje zniževale aktivne kakor pasivne obrestne mere. Postopno opuščanje tolarске indeksacijske klavzule tudi pri dolgoročnih obrestnih merah je pripomoglo k zmanjšanju variabilnosti nominalnih obrestnih mer. Indeksacija se je še vedno uporabljala pri dolgoročnih posojilih prebivalstvu, čeprav se tudi tam umika nominalnim obrestnim meram.

Hitrejše zniževanje aktivnih kakor pasivnih obrestnih mer

Pasivne obrestne mere za vezane vloge so se v letu 2004 znižale med 1,6 in 1,7 odstotne točke. Nekoliko višje, za 1,9 odstotne točke, je bilo znižanje le pri vlogah, vezanih nad 5 let. Obrestne mere za vezane vloge so znašale ob koncu leta med 3,1% za najkrajše vezave do 4,1% za vezavo nad 5 let. Po šestih letih nespremenjenega obrestovanja vpoglednih vlog so banke postopoma znižale tudi te obrestne mere, od 1% decembra 2003 na 0,5% ob koncu leta 2004. Obrestne mere za vezane vloge z devizno klavzulo so se znižale med 0,1 in 0,3 odstotne točke, in sicer za vloge, vezane do 1 leta, za vloge z daljšo ročnostjo pa so se povečale za 0,4 odstotne točke. Povprečna obrestna mera z devizno klavzulo je ob koncu leta 2004 znašala med 1,7% in 2,3%. Donosnost bančnih vlog v tujem denarju se je, kljub manjšemu padcu obrestnih mer, zaradi stabilizacije tečaja tolarja do evra po vstopu Slovenije v tečajni mehanizem ERM II znižala bolj kakor donosnost bančnih vlog pri domačem denarju.

Slika 7: Povprečne obrestne mere bank

Vir: Banka Slovenije

Tabela 7: Obrestne mere Banke Slovenije in denarnega trga

	Lombard. posojilo	Tolarski blag. zapisi BS		Medbančni trg	Zakladne menice			TOM
	1 dan	60 dni	270 dni	do 30 dni	3 mes.	6 mes.	12 mes.	
Januar	7,06	5,81	6,06	5,33	5,03	5,12	5,20	4,83
Februar	6,79	5,54	5,33	5,71	5,39	5,28	5,20	5,17
Marec	6,75	5,39	5,53	5,46	5,10	5,28	4,87	3,60
April	6,27	4,77	5,02	4,92	4,40	4,30	4,87	3,72
Maj	5,84	4,55	4,80	4,72	4,10	4,30	3,99	3,60
Junij	5,28	4,16	4,41	4,41	3,87	3,83	3,99	3,72
Julij	5,00	4,00	4,23	3,93	3,82	3,83	3,70	3,60
Avgust	5,00	4,00	4,20	3,70	3,73	3,67	3,70	3,60
September	5,00	4,00	4,20	3,77	3,68	3,67	3,70	3,72
Oktober	5,00	4,00	4,20	3,76	3,63	3,71	3,70	3,60
November	5,00	4,00	4,20	3,67	3,68	3,71	3,60	3,72
December	5,00	4,00	4,20	3,38	3,55	3,55	3,60	3,60

Opomba: Mesečna povprečja za leto 2004; v % na leto.

Vir: Banka Slovenije

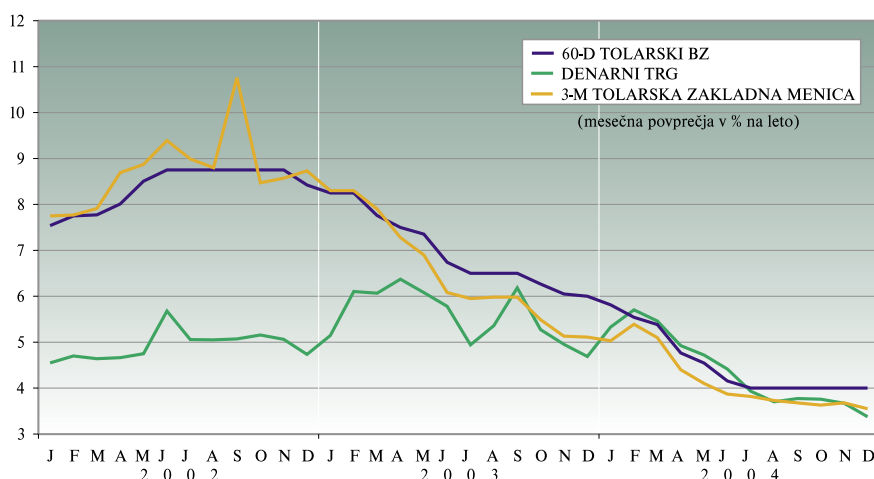
**Obrestne mere za
stanovanjska posojila so se
znižale za 2 odstotni točki**

Od aktivnih obrestnih mer so se v letu 2004 najbolj znižale obrestne mere za stanovanjska posojila, in sicer za 2 odstotni točki. Povprečna nominalna obrestna mera za stanovanjska posojila je tako decembra 2004 znašala 7%. Najmanj so se znižale obrestne mere za potrošniška posojila, za 1,7 odstotne točke, na 7,9%. Kratkoročna posojila gospodarstvu so bila ob koncu leta obrestovana po 8-odstotni obrestni meri, za 1,9 odstotne točke nižji kakor pred enim letom. Za 1,8 odstotne točke pa so bila cenejša dolgoročna posojila gospodarstvu, z 8,5-odstotno letno obrestno mero.

**Zmanjšanje razlik med
slovenskimi obrestnimi
merami in obrestnimi
merami evroobmočja**

Tolarske obrestne mere bank so se pri potrošniških posojilih do konca leta 2004 izenačile s povprečno ravni obrestnih mer v evroobmočju, medtem ko so bile obrestne mere za stanovanjska posojila in posojila podjetjem za 3 oziroma 2,4 odstotne točke nad njimi. Pri pasivnih obrestnih merah je razlika med slovenskimi obrestnimi merami in tistimi v evroobmočju nekoliko večja pri dolgoročnejših vlogah (1,8 odstotne točke) kakor pri vlogah, vezanih do enega leta (1,2 odstotni točki).

Slika 8: Obrestne mere Banke Slovenije in denarnega trga

Vir: Banka Slovenije

Ugodno zniževanje inflacije je omogočilo Banki Slovenije, da je v prvem polletju 2004 nadaljevala postopno zniževanje nominalnih obrestnih mer svojih aktivnih in pasivnih obrestnih mer. Banka Slovenije je tako znižala ceno začasnega odkupa deviz s 3,0% ob koncu decembra 2003 na 1,0% ob koncu junija 2004. Ob nespremenjeni obrestni meri refinanciranja pri ECB (2,0%) se je tako obrestna mera refinanciranja pri Banki Slovenije znižala s 5,0% na 3,0%. V istem obdobju je Banka Slovenije obrestno mero za 60-dnevne blagajniške zapise znižala za 2,0 odstotni točki in za lombardno posojilo za 2,25 odstotne točke. Tako je ob koncu junija obrestna mera za 60-dnevne blagajniške zapise znašala 4,0%, za lombardno posojilo pa 5,0%.

Banka Slovenije po vstopu v ERM II ob koncu junija 2004 ni bistveno spreminjala svojih aktivnih in pasivnih obrestnih mer. Obrestna mera za dolgoročni depozit, uveden julija, je bila postavljena za 0,2 odstotne točke nad obrestno mero 60-dnevnih blagajniških zapisov in je tako znašala 4,2%. Banka Slovenije je decembra zvišala ceno začasnega odkupa deviz in s tem obrestno mero refinanciranja za 0,25 odstotne točke, zato da bi s to strukturno prilagoditvijo zagotovila nadaljnjo stabilnost na denarnem trgu.

Obrestna mera na medbančnem trgu se je leta 2004 znižala za 1,3 odstotne točke, od 4,7% ob koncu leta 2003 na 3,4% ob koncu leta 2004. V prvih dveh mesecih leta je obrestna mera za medbančne depozite z ročnostjo do 30 dni narasla do 5,7%, sledilo je hitro zniževanje do ravni 3,7% avgusta in okoli te je nihala v naslednjih treh mesecih. Decembra se je ta obrestna mera dodatno znižala na 3,4%.

Na avkcijah zakladnih menic je v letu 2004 stalno prevladovalo presežno povpraševanje. To je omogočalo cenejše kratkoročno zadolževanje države. Obrestne mere so se rahlo dvignile le na avkcijah januarja in februarja, potem pa so se do konca leta vseskozi zniževale. Pri tem je bila dinamika zniževanja podobna tisti na medbančnem denarnem trgu, z bistveno bolj umirjenim gibanjem od poletja naprej. Povprečna izlicitirana obrestna mera na avkcijah enomesečnih zakladnih menic se je v letu 2004 najprej do februarja dvigovala, potem se s 5,4% povprečne ravni v tem mesecu spustila na 3,6% ob koncu leta. V primerjavi s koncem leta 2003 je bila nižja za 1,5 odstotne točke. Podoben trend je bil prisoten tudi na avkcijah trimesečnih, šestmesečnih in dvanajstmesečnih zakladnih menic. Vse realizirane obrestne mere so se oblikovale na ravni okoli 3,6% (3,55% za trimesečne in šestmesečne zakladne menice ter 3,60% in 3,61% za dvanajstmesečne in enomesečne zakladne menice).

Ugodna inflacijska gibanja omogočila Banki Slovenije postopno zniževanje nominalnih obrestnih mer

Banka Slovenije po vstopu v ERM II ni spreminjala obrestnih mer

Obrestna mera na medbančnem trgu padla na 3,4%

**Slovenija izpolnjuje
maastrichtski kriterij za
obrestne mere**

S postopnim zniževanjem domačih obrestnih se je zniževala tudi razlika med domačimi in tujimi obrestnimi merami. Slovenija izpolnjuje maastrichtski kriterij dolgoročne obrestne mere. Decembra je obrestna mera dolgoročnih državnih vrednostnih papirjev znašala 4,68%, maastrichtski kriterij pa 6,28%.

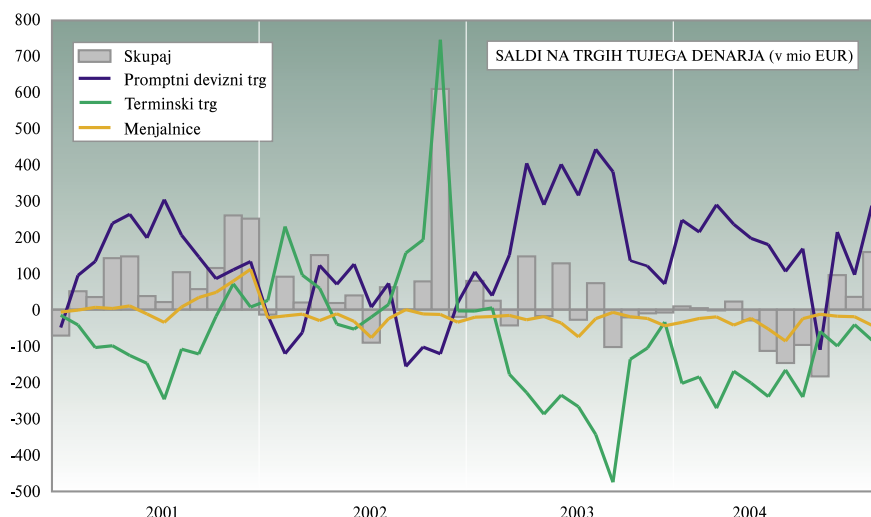
2.4 Devizni trg in devizni tečaj

Ponudba in povpraševanje na trgih tujega denarja sta določena s plačilnobilanci gibanji in odločitvami domačih subjektov o obliki njihovih naložb. V letu 2004 je znašal primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance 0,9% BDP, neto finančni pritok pa je bil zanemarljiv.

**Povpraševanje po devizah
na trgih tujega denarja
presegló ponudbo**

V letu 2004 je povpraševanje po devizah na trgih tujega denarja presegló ponudbo za 251 mio EUR. V obdobju od januarja do aprila je ponudba deviz na trgih tujega denarja rahlo presegala povpraševanje (33 mio EUR). V obdobju od maja do septembra je povpraševanje presegalo ponudbo za 573 mio EUR, od oktobra do decembra pa je ponudba presegala povpraševanje za 289 mio EUR.

Slika 9: Tokovi tujega denarja

Opomba: Pritoki iz tujine brez neposrednih tokov iz tujine v Banko Slovenije (od obresti itd. in zmanjšano za neto plačila z deviznega računa proračuna).

Vir: Banka Slovenije

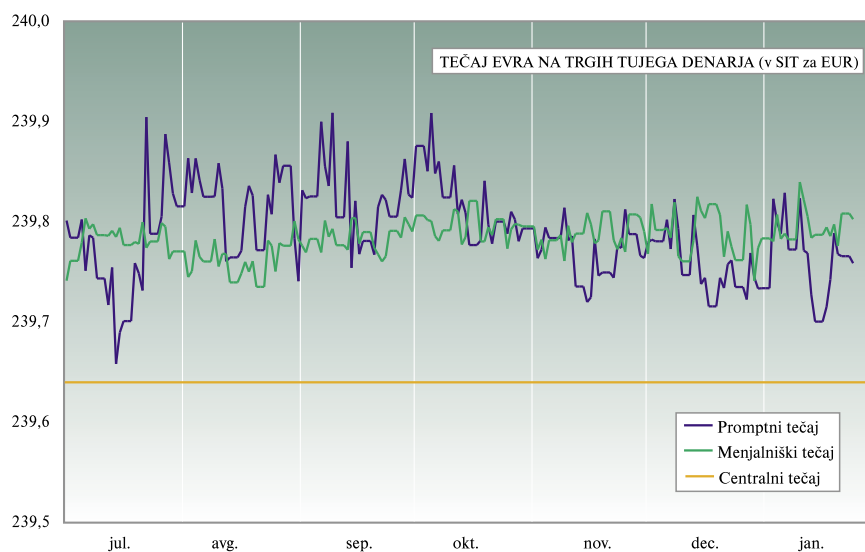
**Na promptnem deviznem
trgu je ponudba deviz
preseglá povpraševanje**

Na promptnem deviznem trgu je vse mesece razen septembra ponudba deviz presegala povpraševanje. K neto ponudbi deviz v višini 2.118 mio EUR so 93% prispevali nerezidenti, 6% podjetja in le 1% fizične osebe. Na terminskem trgu so banke vseskozi prodajale devize, skupaj v celem letu za 1964 mio EUR, pri tem nerezidentom za 1.907 mio EUR. Neto ponudba deviz nerezidentov na trgih tujega denarja je bila relativno majhna, 56 mio EUR v primerjavi s 448 mio EUR v letu 2003 in 724 mio EUR v letu 2002. Neto prodaja tuje gotovine v menjalnicah se od leta 2001 povečuje. V letu 2004 se je glede na leto 2003 povečala za dobro tretjino, na 405 mio EUR.

**V prvi polovici leta je
Banka Slovenije devize neto
kupovala, v drugi polovici pa
neto prodajala**

Transakcije med bankami in Banko Slovenije so povečevale potencialno ponudbo deviz na deviznem trgu. Banka Slovenije je v letu 2004 od bank dokončno odkupila devize v neto višini 1.361 mio EUR, neto stanje začasno odkupljenih deviz se je zmanjšalo za 1.191 mio EUR, stanje blagajniških zapisov v tujem denarju pa za 258 mio EUR. Skupaj je bila v neto izrazu potencialna ponudba deviz na deviznem trgu povečana za nekaj manj kakor 90 mio EUR.

Slika 10: Tečaj evra na trgih tujega denarja

Vir: Banka Slovenije

Banka Slovenije je v prvi polovici leta 2004 skladno z zniževanjem tolarskih obrestnih mer nadaljevala s politiko zmanjševanja stopenj razvrednotenja tolarja glede na evro. Januarja je znašala 0,23% mesečno, maja pa le še 0,13%. Ob vstopu v ERM II 28. junija 2004 je bil določen centralni tečaj v višini 239,64 SIT za 1 EUR. Na deviznem trgu se je oblikoval tečaj evra, ki je med julijem in oktobrom odstopal od centralnega tečaja za 0,08%. V zadnjih dveh mesecih lani je nominalno apreciiral, tako da je decembra v povprečju znašal 239,76 SIT za 1 EUR in je od centralnega tečaja odstopal za 0,05%. Medletna rast povprečnega mesečnega tečaja evra na deviznem trgu se je decembra 2004 glede na leto prej znižala za odstotno točko in pol, na 1,3%. Nominalni efektivni tečaj tolarja, merjen z utežmi zunanjetrgovinske košarice, je v lanskem letu do decembra medletno apreciiral za 0,2%, kar je za 0,6 odstotne točke manj kakor v enakem obdobju leta 2003.

Ob zniževanju tolarskih obrestnih mer upočasnitev depreciacije tolarja do evra in stabilizacija tečaja ob vstopu v ERM II

2.5 Uporaba instrumentov

V letu 2004 se je strukturni presežek denarnega trga zmanjšal. Pretežni del leta 2004 je Banka Slovenije omogočala bankam, da pridejo do likvidnosti pri njej ali gredo v naložbe pri njej, če imajo likvidnosti preveč, na osnovi stalno odprtih ponudb. O njih so se odločale v skladu s spreminjanjem strukturnega položaja na denarnem trgu.

V letu 2004 se je strukturni presežek denarnega trga zmanjšal

2.5.1 Instrumenti denarne politike

Banka Slovenije je 60-dnevne tolarske blagajniške zapise v obliki odprte ponudbe uporabljala stalno, 270-dnevne tolarske blagajniške zapise pa je od sredine leta 2004 ob njihovi dospelosti nadomeščala z občasnimi, količinsko omejenimi ponudbami dolgoročnega depozita³. Ob koncu leta 2004 je delež 60-dnevnih blagajniških zapisov v vseh instrumentih umikanja likvidnosti znašal 50%, delež 270-dnevnih tolarskih zapisov 12% in delež dolgoročnega depozita 37%.

³ Dolgoročni depozit dospe v izplačilo v začetku leta 2007; obrestna mera je spremenljiva in enaka vsakokratni obrestni meri 60-dnevnih tolarskih blagajniških zapisov, povečani za 20 bazičnih točk.

Tabela 8: Uporaba instrumentov denarne politike in politike deviznega tečaja

(v mio SIT)	Stanje	Povprečno stanje v trimesečju 2004				Stanje
	31. 12. 03	I.	II.	III.	IV.	31. 12. 04
Instrumenti denarne politike						
Tolarski blagajniški zapisi	472.330	490.800	470.283	366.990	284.335	266.588
Dolgoročni depozit				65.125	148.871	156.730
Depozit čez noč	8.170	629	453	514	777	4.800
Lombardno posojilo	0	82	0	10	11	0
Začasni odkup vrednostnih papirjev	0	2.425	23.297	21.145	1.184	0
Rezerve kreditnih institucij		96.716	98.938	102.325	103.360	
Obvezne		96.206	98.375	101.692	102.726	
Presežne		510	563	633	634	
Instrumenti politike deviznega tečaja						
Začasni odkup deviz za 7 dni	503.698	463.500	313.172	298.966	276.922	225.716
Začasna prodaja deviz za 7 dni	0	54	0	28.250	7.336	479
Memo:						
Dokončni odkup deviz od bank (tok)		118.939	114.949	0	97.892	
Blagajniški zapisi v tujem denarju	557.878	570.703	558.536	522.366	519.715	503.324
Prejete vezane vloge države *	105.847	107.986	110.337	107.717	108.472	124.725

Opombe: * ¹ Vključno z enomesečno zakladno vlogo.

² Brez učinkov vrednotenja in obresti; po transakcijskih tečajih; BZ v tujem denarju po nominalni vrednosti.

Vir: Banka Slovenije

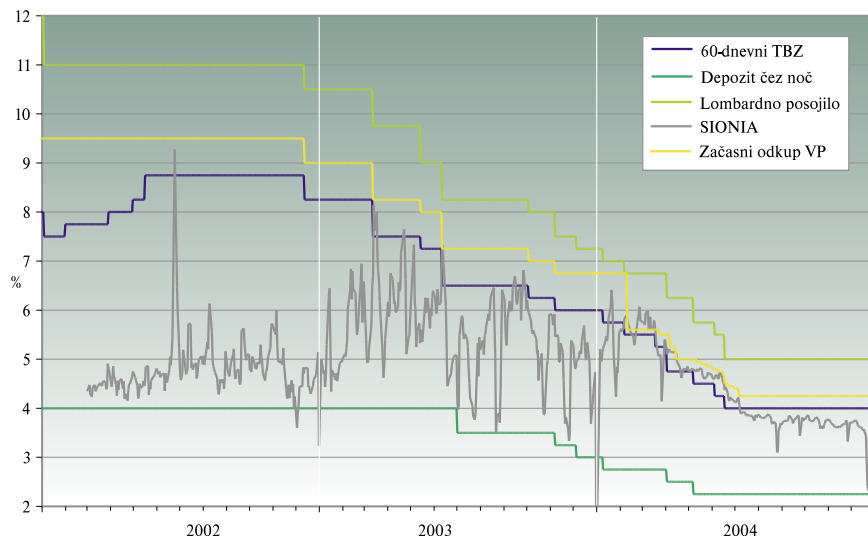
Odprta ponudba začasnega odkupa vrednostnih papirjev je umirila nihanja obrestne mere na medbančnem trgu

Obrestni meri lombardnega posojila in depozita čez noč predstavljata meji nihanja tržne obrestne mere prek noči. Znotraj teh meja je Banka Slovenije v letu 2004 s spremembami ponudbe začasnega odkupa vrednostnih papirjev za 7 dni umirjala nihanja SIONIA⁴. Namesto količinsko omejene ponudbe je bil začasni odkup vrednostnih papirjev od marca naprej bankam na voljo kot odprta ponudba.

Sprememba sistema obveznih rezerv

V okviru postopnega prilagajanja instrumenta obveznih rezerv ureditvi ECB je Banka Slovenije v letu 2004 dvakrat spremenila sistem obveznih rezerv. Obveznost se od 27. 1. 2004 izračunava na podlagi povprečnega stanja osnove obveznih rezerv med 22. dnev predpreteklega meseca in 21. preteklega meseca, izpolnjuje pa v povprečju med 27. dnev preteklega in 26. dnev tekočega meseca. V novembrskem obdobju izpolnjevanja je bila odpravljena obveznost dnevnega izpolnjevanja najmanj polovice obveznosti na računu pri Banki Slovenije.

Slika 11: Cene instrumentov denarne politike

Vir: Banka Slovenije

⁴ Glej poglavje 7.6, Pregled nekaterih pojmov.

2.5.2 Instrumenti politike deviznega tečaja

Banka Slovenije je v letu 2004 vplivala na devizni tečaj v skladu s pogodbo o sodelovanju s poslovnimi bankami pri posegih na trgu tujega denarja. V prvi polovici 2004 je občasno skladno s politiko vzdrževanja ustrezne razlike med obrestnimi merami doma in na območju evra pri zniževanju tolarških obrestnih mer signalizirala tečaj, po katerem so banke sklepale posle z drugimi komitenti. Z vstopom v ERM II 28. junija 2004 se je spremenil operativni cilj politike deviznega tečaja. Banka Slovenije je po tem datumu oblikovanje tečaja tolarja prepustila udeležencem na deviznem trgu in ne uporablja več možnosti svojega neposrednega vpliva nanj, ki jo sicer ima po pogodbi.

Nakup in prodaja deviz

Banke so lahko, na podlagi odprtih ponudb začasno odkupovale oziroma prodajale devize za 7 dni. Posli so bili ob dospetju praviloma obnovljeni, razen ko je Banka Slovenije bankam ponudila količinsko omejen dokončni odkup začasno prodanih deviz. Tako je Banka Slovenije v sedmih primerih od bank dokončno odkupila za 331,8 mrd SIT deviz, realizacija teh ponudb pa je znašala 81%.

Državi je Banka Slovenije v letu 2004 neto prodala za 67,9 mrd SIT deviz.

Devizna intervencija Banke Slovenije

Banka Slovenije je do vstopa in ob vstopu v ERM II uporabljala posredno intervencijo s pogojevanjem tečajev po pogodbi o sodelovanju pri posegih na trgu tujega denarja. Z občasnimi določanjem tečajev so se prenašali signali centralne banke v širši finančni in realni sektor. Banka Slovenije se je v prvi polovici leta 2004 šestkrat odzvala z določanjem dinamike rasti deviznega tečaja, zadnjič pa je to storila ob vstopu v ERM II⁵. Skupno je posredna intervencija do vstopa in ob vstopu v ERM II trajala 16 dni.

Z vstopom Republike Slovenije v mehanizem menjalnih tečajev ERM II je vprašanje gibanja tečaja EUR/SIT postalo odločilnega pomena, zato je bilo v instrumentarij Banke Slovenije vključeno neposredno posredovanje na medbančnem deviznem trgu z nakupom ali prodajo deviz. ECB mora v skladu s pravili ERM II posredovati v obrambo tolarja z nakupom ali prodajo na zgornji oziroma spodnji meji tečaja⁶, Banka Slovenije pa lahko posreduje tudi znotraj meja, ki so določene z vstopom v ERM II v skladu s ciljem tečajne politike. V letu 2004 je Banka Slovenije s prodajo deviz intervenirala le enkrat, in sicer 27. julija, ko je ob obnovljeni inerciji gibanja tečaja iz obdobja pred ERM II bankam poslala jasen signal, da se je to obdobje nepreklicno končalo.

Začasna prodaja deviz za 7 dni Banki Slovenije je najpomembnejši vir likvidnosti za bančni sistem

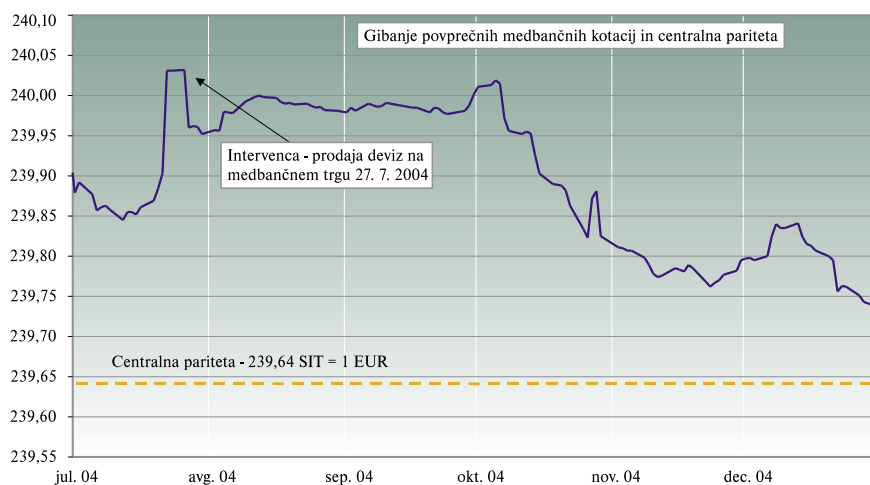
Z vstopom v ERM II prenehanje posredne devizne intervencije

Po vstopu v ERM II je Banka Slovenije enkrat neposredno intervenirala

⁵ Za podrobnosti glej razdelek 7.3.1. Ukrepi denarne politike.

⁶ Nihanje okoli centralne paritete 239,64 SIT so dovoljena v razponu $\pm 15\%$.

Slika 12: Gibanje povprečnih medbančnih kotacij in centralne paritete

Vir: Banka Slovenije

2.5.3 Instrumenti bonitetne kontrole

Likvidnostna lestvica

Banka Slovenije je oktobra 2001 sprejela in pozneje dopolnjevala sklep o najmanjšem obsegu likvidnosti (v nadaljevanju sklep), ki jo mora banka zagotavljati, in tako poenotila spremljanje tolarske in devizne likvidnosti. Sklep določa dnevno poročanje bank o doseženih količnikih likvidnosti od 1. julija 2002 naprej. Tako je v bankah zagotovljeno dnevno spremljanje in tudi uravnavanje vseh postavk, ki vstopajo v izračunavanje količnikov likvidnosti. Količniki likvidnosti se računajo kot razmerja med naložbami in obveznostmi po preostali zapadlosti, ločeno za tolarski in devizni del v prvem razredu (preostala zapadlost od 0 do 30 dni) in v drugem razredu (preostala zapadlost od 0 do 180 dni) ter so določeni v višini 1,0. Pri tem se upoštevajo postavke iz bilančnega dela in postavke iz zunajbilančnega dela bilance banke.

**Povprečno preseganje
minimalnih likvidnih naložb
se je povečalo s 25,8%
na 30,9%**

Sklep predpisuje tudi doseganje minimalnega obsega deviznih likvidnih naložb in obveznega vpisa blagajniških zapisov Banke Slovenije v tujem denarju. V letu 2004 se je obveznost izpolnjevanja minimalnega obsega likvidnih naložb v tujem denarju znižala z 80% na 70%, obveznost izpolnjevanja vpisa blagajniških zapisov Banke Slovenije v tujem denarju pa s 45% na 35%. Z znižanjem obveznosti bank iz naslova doseganja minimalnega obsega deviznih likvidnih naložb in obveznega vpisa blagajniških zapisov Banke Slovenije v tujem denarju so se bankam zmanjšale omejitve pri naložbeni politiki. Povprečno preseganje minimalnih likvidnih naložb vseh bank se je od konca leta 2003 do konca leta 2004 povečalo s 25,8% na 30,9%. Podobno velja tudi za preseganje vpisa blagajniških zapisov Banke Slovenije v tujem denarju s strani vseh bank, ki se je z 10,4% ob koncu leta 2003 povečalo na 13,8% ob koncu leta 2004.

V letu 2004 so se med zavezanke po sklepu uvrstile tudi tiste hranilnice, ki bodo pridobile dovoljenje Banke Slovenije za opravljanje poslov v tujih plačilnih sredstvih. Dodatno so bili neposredno v prvi in drugi razred likvidnostne lestvice uvrščeni vrednostni papirji z jamstvom Republike Slovenije ne glede na preostalo dospelost. Med letom je Banka Slovenije spremenila osnovo za določanje obsega kreditov v tujem denarju, ki se upoštevajo pri izračunu količnikov likvidnosti. Pri izračunu odprte devizne pozicije so bili v letu 2004 bilančnim postavkam dodani

terminski posli, kar je bankam podaljšalo odprto devizno pozicijo, izračunano na podlagi sklepa.

Banka Slovenije je bankam, ki so podpisale posebno pogodbo o sodelovanju pri posegih na trgu tujega denarja, omogočila, da izpolnjujejo le skupni količnik likvidnosti v prvem in drugem razredu. Banke, ki te pogodbe niso podpisale, morajo izpolnjevati tolarski in devizni količnik likvidnosti ločeno. K tej pogodbi do konca leta 2004 nista pristopili le dve banki.

Povprečni količnik likvidnosti vseh bank je ob koncu leta 2003 v prvem razredu znašal 1,14, v drugem pa 1,11. Na dan 31. 12. 2004 sta količnika likvidnosti v prvem in v drugem razredu znašala 1,10.

Povprečni količnik likvidnosti

Blagajniški zapisi v tujem denarju

Banka Slovenije v letu 2004 ni spreminjala ponudbe blagajniških zapisov v tujem denarju. Banke so lahko vpisovale blagajniške zapise treh različnih ročnosti, 60, 90 in 120 dni, ter v dveh valutah, v evrih in ameriških dolarjih.

Poglavitni vzrok povpraševanja po blagajniških zapisih v tujem denarju izhaja iz zahtev sklepa o najmanjšem obsegu likvidnosti, ki jo mora zagotavljati banka, ki regulira likvidnostno tveganje, povezano z obveznostmi bank v tujem denarju.

Banka Slovenije je pri vseh danih posojilih bankam od njih zahtevala ustrezno zavarovanje. Blagajniški zapisi v tujem denarju so bili v letu 2004 najpogosteje uporabljena oblika zavarovanja. Poleg teh blagajniških zapisov so banke in hranilnice za pridobitev posojil pri Banki Slovenije lahko zastavile še tolarske blagajniške zapise Banke Slovenije, dolgoročni depozit pri Banki Slovenije in zakladne menice Republike Slovenije.

Blagajniški zapisi v tujem denarju najpogosteje uporabljena oblika zavarovanja

Posebno likvidnostno posojilo s sodelovanjem bank

Banka Slovenije je v letu 2004 nadaljevala s sklepanjem enoletnih pogodb s poslovnimi bankami. Pogodba oziroma dogovor je namenjen pripravljenosti za sodelovanje pri likvidnostnem posojilu, s katerim so preprečena morebitna sistemska tveganja, povzročena z nenadno nelikvidnostjo bank. Dogovor, deveti zapovrstjo, je z Banko Slovenije podpisalo 15 bank. Tudi v letu 2004 mehanizem sodelovanja bank podpisnic ni bil sprožen.

2.5.4 Nadzor nad izvajanjem instrumentov

Pri posredni kontroli izvajanja instrumenta obveznih rezerv je bila bankam izdana ena, hranilno-kreditnim službam (HKS) pa dve odločbi zaradi neizpolnjevanja obveznih rezerv. Vse odločbe so bile izdane z ukrepom plačila nadomestila za neizpolnjene obvezne rezerve ter za banko še dodaten ukrep 15-dnevne prepovedi vpisa tolarskih blagajniških zapisov. V dveh hranilnicah in dveh HKS je bila opravljena tudi neposredna kontrola izvajanja sklepa o obveznih rezervah. Pri vseh kontrolah se je postopek zaključil s sklepom o ustavitvi postopka. Zaradi nepravočasnega plačila kupnine za vpisane blagajniške zapise je morala ena banka plačati zamudne obresti. Neposrednih kontrol v bankah pa v letu 2004 ni bilo.

Trije primeri neizpolnjevanja predpisanih obveznosti

V letu 2004 je bilo na podlagi ugotovitev pri neposrednem in posrednem nadzoru bank pri izvajanju določb likvidnostne lestvice bankam posredovanih pet zapisnikov. V dveh primerih je Banka Slovenije izdala sklep o ustavitvi postopka, v treh pa je izdala odločbo o ukrepu, na podlagi katerega je banka morala plačati zamudne obresti za zneske nedoseganja predpisanih obveznosti.

Neposredni in posredni nadzor likvidnosti

**Nadzor menjalniškega
poslovanja**

Na področju menjalniškega poslovanja je Banka Slovenije v letu 2004 opravila 70 pregledov pogodbenih menjalnic in sedem pregledov bančnih menjalnih mest bank. Na podlagi opravljenih pregledov Banke Slovenije in zapisnikov pregledov pogodbenih bank je bil Republiškem deviznemu inšpektoratu posredovan en predlog za uvedbo postopka o prekršku.

Banka Slovenije je v letu 2004 na podlagi sporazumne razveze pogodbe med pogodbeno banko in pogodbenim menjalcem izdala enajst odločb o razveljavitvi dovoljenja za opravljanje menjalniških poslov.

3 BANČNI SEKTOR

3.1 Struktura bančnega sektorja

V bančni sektor v Sloveniji vključujemo banke, hranilnice in hranilno-kreditne službe. V strukturi bančnega sektorja imajo banke prevladujoč položaj. Ob koncu leta 2004 so imele kar 99,4% trga (ob koncu leta 2003 98,7%), merjenega z bilančno vsoto, preostali del trga pa so si delile hranilnici in hranilno-kreditni službi. Hranilnici sta imeli 0,5-odstotni tržni delež (ob koncu leta 2003 0,4%), hranilno-kreditni službi pa 0,1-odstotni (vseh hranilno-kreditnih služb ob koncu leta 2003 pa 0,9%).

Na dan 31. 12. 2004 je v Sloveniji delovalo 18 bank in 2 podružnici tujih bank. V primerjavi z letom prej je ob koncu leta 2004 delovala ena banka manj, ker je bil 5. 1. 2004 v sodni register vpisan sklep o začetku redne likvidacije Slovenske investicijske banke, d. d. Po drugi strani pa je bila dne 15. 10. 2004 v sodni register vpisana druga podružnica tuje banke v Sloveniji, in sicer Bank für Kärnten und Steiermark AG, bančna podružnica.

Pri hranilnicah v letu 2004 ni bilo sprememb v številu (še naprej sta delovali dve hranilnici), razen hranilno-kreditnih služb, katerih število se je še naprej zniževalo. Razlog za zniževanje števila slednjih je usklajevanje z določbami Zakona o bančništvu. Ob koncu leta 2002 je delovalo 25 hranilno-kreditnih služb, ob koncu leta 2003 8, ob koncu leta 2004 pa samo še dve hranilno-kreditni službi. V zadnjih letih je prišlo do številnih pripojitev hranilno-kreditnih služb k Zvezi hranilno-kreditnih služb, nekoliko manj pa do prevzemov hranilno-kreditnih služb s strani bank ter do prostovoljnih likvidacij in stečajev. S 1. 7. 2004 je Zveza hranilno-kreditnih služb prenesla posle na Slovensko zadružno kmetijsko banko, d. d., Ljubljana, ki se je istega dne preimenovala v Deželno banko Slovenije, d. d.

Spremembe v lastniški strukturi v letu 2004 niso bile velike. Poleg petih hčerinskih bank in dveh podružnic, ki so bile v večinski tuji lasti, je bilo pet bank v popolni domači lasti, osem bank pa v večinski domači lasti (od osmih bank v večinski domači lasti so tri imele manj kakor 1% tujega kapitala). Delež kapitala v lasti tujcev (merjen po lastniškem kapitalu) je bil ob koncu leta 2004 enak kot ob koncu leta 2003, in sicer 32,4-odstoten (od tega je znašal delež tujih oseb, ki imajo nad 50% v upravljanju, 16,5%). Delež tujih oseb, merjen z bilančno vsoto, je 31. 12. 2004 znašal 3,8 odstotne točke več kakor delež tujih oseb, merjen z lastniškim kapitalom. V večinski državni lasti sta druga največja banka v Sloveniji, Nova Kreditna banka Maribor, d. d., in dvanajsta največja banka v Sloveniji - Poštna banka Slovenije, d. d., (merjeno po bilančni vsoti).

Tabela 9: Lastniška sestava bančnega sektorja (po lastniškem kapitalu)

(% v lastniškem kapitalu)	31. 12. 02	31. 12. 03	31. 12. 04
Tuje osebe (nad 50% v upravljanju)	15,7%	16,6%	16,5%
Tuje osebe (pod 50% v upravljanju)	16,8%	15,8%	15,9%
Država v ožjem smislu	20,3%	19,4%	19,1%
Ostale domače osebe	47,2%	48,2%	48,6%

Vir: Banka Slovenije

V strukturi bančnega sektorja imajo prevladujoč položaj banke

V Sloveniji 18 bank in 2 podružnici tujih bank

Ostajata 2 hranilnici

Manjše spremembe v lastniški strukturi

Tabela 10: Lastniška sestava bančnega sektorja (po bilančni vsoti)

(% v bilančni vsoti)	31. 12. 02	31. 12. 03	31. 12. 04
Tuje osebe (nad 50% v upravljanju)	16,8%	18,7%	19,1%
Tuje osebe (pod 50% v upravljanju)	17,9%	17,3%	17,1%
Država v ožjem smislu	24,9%	23,8%	23,5%
Ostale domače osebe	40,4%	40,2%	40,4%

Vir: Banka Slovenije

Razmerje med bilančno vsoto bank in hranilnic (vključno s hranilno-kreditnimi službami) in BDP iz leta v leto narašča.

Tabela 11: Povprečna bilančna vsota glede na BDP

v mio SIT	2001	2002	2003	2004
Povprečna bilančna vsota bank in hranilnic ¹	3.505.317	4.217.835	4.841.493	5.364.886
BDP v tekočih cenah	4.761.815	5.314.494	5.747.168	6.191.161
Povprečna bilančna vsota (v %BDP)	73,6	79,4	84,2	86,7

Opomba: ¹ Vključno s hranilno kreditnimi službami

Vir: Banka Slovenije

V letu 2004 je Banka Slovenije izdala skupno 22 dovoljenj za različne vrste bančnih finančnih storitev, pridobivanje kvalificiranih deležev in za opravljanje funkcije člana uprave. Eno dovoljenje za pridobitev kvalificiranega deleža je zavrnila.

3.2 Izkaz poslovnega izida

Dobiček poslovanja bank ter podružnic za 8,3 mrd SIT višji kakor v letu 2003

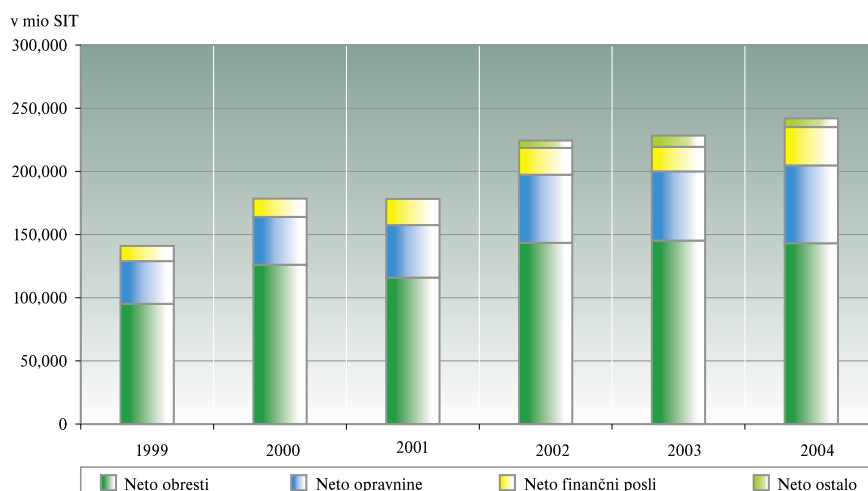
Doseženi rezultat⁷ poslovanja bank in obeh podružnic bank držav članic (dobiček sistema pred obdavčitvijo) je v letu 2004 znašal 56,1 mrd SIT in je višji v primerjavi z dobičkom sistema v preteklih letih. Tako je dobiček v letu 2004 v primerjavi z dobičkom iz leta 2003 višji za 8,3 mrd SIT, kar pomeni, da je realno⁸ porasel za 13,3%. Povečanje poslovnega izida je posledica povečanega zaslužka iz neto opravnin in neto finančnih poslov, medtem ko je zaslužek iz neto obresti v preteklem letu še naprej upadal in to kljub izrazitejšemu kreditiranju nefinančnih družb in gospodinjstev.⁹

⁷ Vsi podatki za leto 2004 so nerevidirani.

⁸ Upošteva povečanje cen življenjskih potrebščin v letu 2004 v primerjavi z letom 2003 v višini 3,6%.

⁹ Vsi podatki v izkazu poslovnega izida in bilanci stanja so brez podružnice NLB v tujini.

Slika 13: Bruto dohodek

Vir: Banka Slovenije

Neto obresti so v letu 2004 znašale 143 mrđ SIT in so v primerjavi z letom 2003 realno padle za 5,1%. Neto opravnine v višini 61,6 mrđ SIT so v opazovanem obdobju realno porasle za 8,3%. Najizrazitejšo realno rast (49,9%) so zabeležili neto finančni posli, ki so ob koncu leta 2004 znašali 30,2 mrđ SIT. Postavka neto ostalo¹⁰ v višini 6,9 mrđ SIT je zaradi nižjih drugih poslovnih prihodkov in višjih drugih poslovnih odhodkov nižja za 1,9 mrđ SIT.

Neto obresti
znašale 143 mrđ SIT,

neto opravnine
pa 61,6 mrđ SIT

Bruto dohodek bank je v letu 2004 znašal 242 mrđ SIT, kar pomeni, da se je v primerjavi z letom 2003 povečal za 13,1 mrđ SIT, oziroma realno za 2%.

Bruto dohodek bank znašal
242 mrđ SIT,
povečan za 13,1 mrđ SIT

Banke so v letu 2004 oblikovale za 38,7 mrđ SIT neto rezervacij, kar je približno enako kot v letu 2003 (38 mrđ SIT).

Tabela 12: Glavne postavke prirejenega izkaza poslovnega izida

	Znesek v mio SIT		Delež v %		Nominalna rast v %	
	2003	2004	2003	2004	2003/2002	2004/2003
Neto obresti	145.678	143.176	63,6	59,2	1,6	-1,7
Neto opravnine	54.907	61.619	24,0	25,5	1,8	12,2
Neto finančni posli	19.490	30.263	8,5	12,5	-8,1	55,3
Neto ostalo	8.862	6.931	3,9	2,9	52,6	-21,8
Bruto dohodek	228.937	241.989	100,0	100,0	2,0	5,7
Operativni stroški	143.169	147.152	62,5	60,8	6,9	2,8
- od tega: stroški dela	72.015	76.643	31,5	31,7	8,8	6,4
Neto dohodek	85.768	94.836	37,5	39,2	-5,2	10,6
Neto rezervacije in neto odpisi	-38.006	-38.760	-16,6	-16,0	-14,5	2,0
Rezultat pred obdavčitvijo	47.762	56.076	20,9	23,2	3,8	17,4
Rezultat po obdavčitvi	31.345	36.753	13,7	15,2	6,3	17,3

Vir: Banka Slovenije

¹⁰ Postavka neto ostalo vsebuje druge poslovne prihodke, izredne prihodke, druge poslovne odhodke in izredne odhodke.

3.2.1 Neto obrestni prihodki

**Neto obresti nižje za
2,5 mrd SIT**

Neto obresti so v letu 2004 v višini 143 mrd SIT za 2,5 mrd SIT nižje glede na leto 2003. V letu 2004 so namreč prihodki od obresti izraziteje upadli kakor odhodki za obresti.

**Upad prihodkov od obresti za
44,2 mrd SIT in od obveznic
za 1,7 mrd SIT**

Na višino prihodkov od obresti v letu 2004 je poleg izrazitejšega zniževanja aktivnih obrestnih mer od pasivnih obrestnih mer vplivala tudi spremenjena struktura obrestovane aktive. Krepitev kreditiranja nefinančnih družb, deloma tudi gospodinjstev v tuji valuti, je zaradi nižjih obrestnih mer za kredite v tuji valuti vplivala na zniževanje obrestnih prihodkov. Zniževanje deleža naložb v toolarske blagajniške zapise Banke Slovenije v drugi polovici leta je povzročilo opaznejše znižanje prihodkov od obresti od teh papirjev, medtem ko so prihodki od obresti od državnih obveznic ostali nespremenjeni. Rast naložb bank v vrednostne papirje države je namreč sledila rasti kreditov nebančnemu sektorju.

**Upad odhodkov od obresti
za 43,4 mrd SIT**

Na višino odhodkov od obresti je v letu 2004 vplivalo zmanjševanje vlog nefinančnih družb, zniževanje pasivnih obrestnih mer in krajšanje ročnosti vlog. Nizek razpon višine ponujenih pasivnih obrestnih mer glede na ročnost in živahnejša gospodarska rast sta narekovala nefinančnim družbam vezave krajših ročnosti. Ob skromnejšem pridobivanju virov z izdajanjem vrednostnih papirjev so se zmanjšali tudi odhodki za obresti za izdane vrednostne papirje. Izrazitejše zadolževanje pri tujih bankah je povečalo odhodke za obresti za prejete kredite v tuji valuti.

Realno višino neto obresti so leta 2004 ohranile predvsem manjše banke s skupnim 13,3-odstotnim tržnim deležem¹¹. Slednje so dosegle nadpovprečne stopnje rasti kreditov nefinančnim družbam in gospodinjstvom, pri čemer je večina med njimi zaznamovala predvsem izrazitejše kreditiranje v domači valuti, nižje odhodke za dolgoročno vezane vloge, posamezne banke pa so zabeležile tudi višje prihodke iz državnih obveznic. Zaradi nedoseganja realne višine neto obresti leta 2003 pri ostalih bankah se je delež neto obresti znižal na 59,2% bruto dohodka bank.

3.2.2 Neto neobrestni prihodki

Povečanje neto opravnin

Neto opravnine v višini 61,6 mrd SIT so v letu 2004 zabeležile povečanje za 6,7 mrd SIT oziroma 8,3% realno. Med prejetimi opravninami se je okrepil delež opravnin za opravljene administrativne storitve, delež za opravljanje plačilnega prometa v državi in delež opravnin od opravljanja kreditnih poslov. Delež opravnin za opravljanje plačilnega prometa s tujino in delež opravnin od danih jamstev se ne povečujeta. Neto opravnine ohranjajo stabilen 1,2-odstotni delež povprečne aktive.

**Realno povečanje neto
finančnih poslov za 49,9%**

Neto finančni posli v višini 30,3 mrd SIT so v letu 2004 dosegli izrazitejšo rast (10,7 mrd SIT) oziroma realno za 49,9%, kar je posledica višjih prihodkov iz prodanih delnic, prihodkov iz kapitalskih naložb v odvisne druge finančne organizacije, nižjih odhodkov pri trgovanju z izvedenimi finančnimi instrumenti in nižjih negativnih tečajnih razlik. V strukturi neto prihodkov iz finančnih poslov ohranjajo najvišji delež prihodki iz trgovanja z vrednostnimi papirji, sledijo prihodki iz kapitalskih naložb ter prihodki iz trgovanja s tujo valuto. Delež neto finančnih poslov se je okrepil z 8,5% na 12,5% bruto dohodka bank. Realno rast neto finančnih poslov je doseglo 13 bank s skupnim tržnim deležem 86,2%.

¹¹ V letu 2003 je realno višino neto obresti ohranilo 11 bank in podružnica s skupaj 40,1-odstotnim tržnim deležem.

3.2.3 Stroški poslovanja bank

Operativni stroški so po umirjanju rasti v preteklih letih v letu 2004 tudi realno padli pod raven operativnih stroškov v letu 2003, saj so se realno znižali za 0,8%. K temu je najbolj prispevalo racionalnejše upravljanje stroškov v večjih bankah. Banke so temeljito znižale izdatke predvsem v delu stroškov materiala, stroškov drugih storitev ter stroškov svetovalnih, revizijskih in računovodskih storitev. Realno nižje operativne stroške je imelo 10 bank s skupnim tržnim deležem 73,3%. Banke z neobrestnimi prihodki pokrivajo že dve tretjini operativnih stroškov (67,1%), pri bankah, ki so dejavnejše pri pridobivanju zaslužka iz neobrestnih prihodkov, pa je ta delež še višji.

Operativni stroški realno upadli za 0,8%

Stroški dela ohranjajo realno višino (povečanje 2,7% realno), vendar zaradi drugih stroškov dela (odpravnine za odkup delovne dobe, drugi stroški delavcev po pogodbah o zaposlitvi), medtem ko same bruto plače dosegajo skromno rast (1,25% realno).

Stroški dela realno porasli za 2,7%

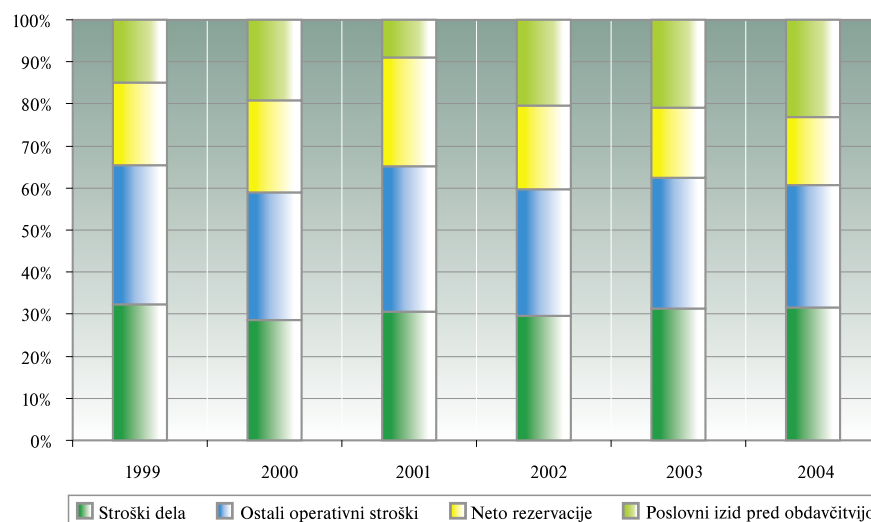
3.2.4 Neto rezervacije

Banke so v letu 2004 oblikovale za 38,8 mrd SIT neto rezervacij, kar je za 0,7 mrd več kakor v letu 2003. Omeniti velja, da so bile neto rezervacije vse mesece leta 2004 višje od neto rezervacij, ki so jih banke oblikovale v primerjalnih mesecih leta 2003, pri čemer višina neto rezervacij v mesecu decembru pri posameznih bankah pogosto zaniha zaradi reguliranja višine dobička (plačilo davka). Samo v mesecu decembru 2004 so se neto rezervacije povečale za dodatnih 4,9 mrd SIT.

Banke imele 38,8 mrd SIT neto rezervacij, za 0,7 mrd SIT več kakor v letu 2003

Kljub živahni rasti kreditov ocenjujemo, da se kvaliteta razvrščene aktive ni slabšala. Po stanju na dan 31. 12. 2004 se je delež bonitetne strukture aktive v skupini A povečal na 81,7%.

Slika 14: Struktura porabe bruto dohodka bank (v %)

Vir: Banka Slovenije

Banke so v letu 2004 porabile 60,8% bruto dohodka za pokrivanje operativnih stroškov, 16% za neto rezervacije, medtem ko preostalih 23,2% bruto dohodka predstavlja dobiček bank pred obdavčitvijo. V zadnjih treh letih je v porabi bruto dohodka opazno zmanjšanje deleža neto rezervacij na račun krepitve deleža poslovnega izida.

Banke porabile 60,8% bruto dohodka za pokrivanje operativnih stroškov

3.2.5 Kazalniki poslovanja bank

Kazalnik povprečni donos na aktivo je stabilen

Povprečni donos na aktivo je zadnja tri leta stabilen, saj banke nadomeščajo zmanjševanje obrestnih prihodkov z neobrestnimi prihodki in zniževanjem operativnih stroškov. Ohranjata se število in tržni delež bank, ki dosegajo nadpovprečen donos na aktivo, medtem ko sta se nekoliko znižala število in tržni delež bank, ki dosegajo nadpovprečno vrednost kazalnika povprečni donos na kapital. Znižuje se tudi število bank, ki dosegajo nadpovprečno visoko obrestno maržo, izraženo kot razmerje med neto obrestmi in povprečno bruto obrestonosno aktivo. Še naprej se ob oženju obrestne marže krepi neobrestna marža, izražena kot razmerje med neto neobrestnimi prihodki in povprečno aktivo.

Tabela 13: Nekateri kazalniki poslovanja bank

v %	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Bruto dohodek na povprečno aktivo	5,4	5,9	5,0	5,4	4,8	4,6
Povprečni donos na aktivo	0,8	1,1	0,5	1,1	1,0	1,1
Povprečni donos na kapital	7,8	11,4	4,8	13,3	12,5	13,3
Obrestna marža	4,1	4,7	3,6	3,7	3,2	2,8
Neobrestna marža	1,59	1,54	1,67	1,95	1,74	1,86
Operativni stroški na povprečno aktivo	3,6	3,5	3,3	3,2	3,0	2,8

Vir: Banka Slovenije

Upad bruto dohodka na povprečno aktivo na 4,55%

Hitrejša medletna rast povprečne bilančne vsote (7,4% realno) kakor povečanje bruto dohodka (2% realno) je vplivala na nadaljnje padanje kazalnika bruto dohodek na povprečno aktivo s 4,79% na 4,55%. Povprečni donos na aktivo je že tretje leto zapored nespremenjen.

Donos na kapital porasel na 13,3%

Povprečni donos na kapital se je izboljšal. Po zvišanju v letu 2002 (zaradi počasnejše rasti kapitala kot posledica opustitve splošnega prevrednotenja kapitala) je v letu 2003 sprva rahlo upadel, v letu 2004 pa zaradi izrazitejše realne rasti dobička od rasti kapitala ponovno porasel na 13,3%.

Obrestna marža se še naprej trendno znižuje, saj se zaslužek bank v delu neto obresti zmanjšuje kljub realni rasti bruto obrestonosne aktive.

Neobrestna marža vedno pomembnejša

Vse večji pomen dobiva neobrestna marža, ki se ob realni rasti neto opravnin in neto finančnih poslov izraziteje krepi.

Stroškovna učinkovitost se še naprej izboljšuje

Kazalnik stroškovne učinkovitosti (operativni stroški na povprečno aktivo) se še naprej izboljšuje zaradi umirjanja stroškov dela, kakor in tudi zaradi drugih stroškov poslovanja.

3.3 Obrestne mere in obrestni razmik

Upad deleža vlog nebančnega sektorja v povprečni obrestovani pasivi na 72,9%

V strukturi obrestovane pasive je prišlo do zmanjševanja deleža vlog nebančnega sektorja v povprečni obrestovani pasivi od 77,2% ob koncu leta 2003 na 72,9% ob koncu leta 2004. Zaradi izrazitejšega zadolževanja pri tujih bankah se krepi delež vlog bank v povprečni obrestovani pasivi (od 15,9% na 20,5%), rahlo se povečuje tudi delež obveznosti iz podrejenih obveznosti (od 1,9% na 2,3%).

Krepitev deleža kreditov nebančnemu sektorju, na 58,3%

V strukturi obrestovane aktive se zaradi izrazitejšega kreditiranja nefinančnih družb v tuji valuti in kreditiranja gospodinjstev krepi delež kreditov nebančnemu sektorju (od 55,1% na 58,3% obrestovane aktive) na račun zmanjševanja deleža naložb v vrednostne papirje (od 35,2% na 32,1% povprečne obrestovane aktive).

V nadaljevanju so prikazane izračunane obrestne mere, kar pomeni, da smo primerjali višino prihodkov/odhodkov od obresti z ustrezno obrestonosno aktivo/pasivo. Za leto 2004 je opazno nadaljevanje trenda zniževanja izračunanih aktivnih in pasivnih obrestnih mer (aktivne obrestne mere se znižujejo hitreje kot pasivne) in zoževanje obrestnega razmika. V delu aktivnih obrestnih mer so banke v preteklem letu dosegle znižanje za 1,71 odstotne točke, v delu pasivnih obrestnih mer pa znižanje za 1,4 odstotne točke.

Tabela 14: Izračunane aktivne in pasivne obrestne mere

v % letno	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Povprečna aktivna obrestna mera	8,84	10,61	9,30	8,85	7,34	5,63
Povprečna pasivna obrestna mera	5,26	6,54	6,24	5,60	4,45	3,05
Obrestni razmik	3,58	4,07	3,06	3,25	2,89	2,58

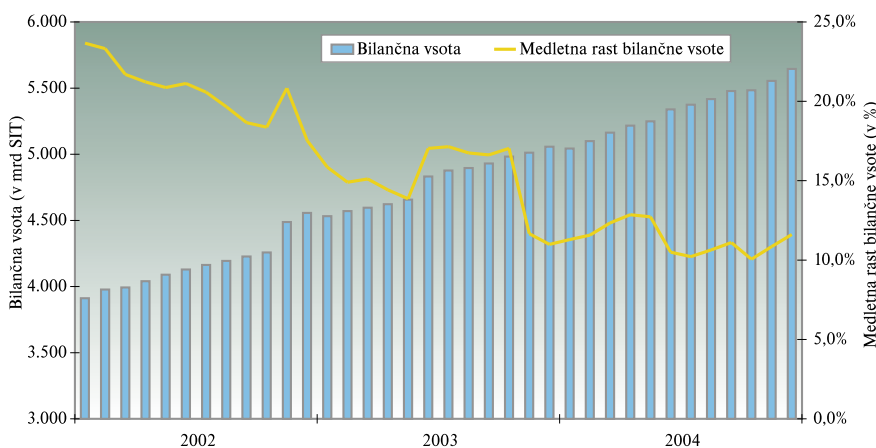
Vir: Banka Slovenije

3.4 Bilanca stanja

Nominalna in realna rast bilančne vsote sta v letu 2004 v primerjavi s preteklim letom večji, še vedno pa se nadaljuje hitra rast bank, ki so v večinski lasti tujcev. Ob koncu leta 2004 je bilančna vsota bančnega sistema znašala 5.644,7 mrd SIT in se je v primerjavi s preteklim letom nominalno okrepila za 11,6%, realno pa za 8,2%¹² (v letu 2003 nominalno 11,0%, realno 6,1%). Medletna rast bilančne vsote se je v preteklem letu gibala med 10,1% in 12,9%. Trend zmanjševanja medletnih stopenj rasti, ki ga je bilo zaznati od decembra 2001, se je junija 2004 umiril, ob koncu leta pa se je rast rahlo okrepila. Nominalne rasti bilančnih vsot bank so se gibale med -1,1% in 55,5%. Tudi v preteklem letu se je nadaljevala nadpovprečna rast bilančnih vsot bank, ki so v večinski lasti tujcev, nadpovprečno pa so rasle tudi majhne banke v domači lasti.

**Nominalna rast bilančne vsote za 11,6%,
realna za 8,2%**

Slika 15: Nominalna in medletna rast bilančne vsote

Vir: Banka Slovenije

Za leto 2004 je značilno zmanjševanje tržnega deleža velikih bank. V letu 2004 se je tržni delež šestih največjih bank, merjen z bilančno vsoto, zmanjšal za 2,7 odstotne točke. Šele sedma banka je svoj tržni delež okrepila, in sicer za 0,8 odstotnih točk, s čimer dosega največje povečanje v sistemu. Tržni delež največje

Tržni delež šestih največjih bank upadel za 2,7 odstotne točke

¹² Ob upoštevanju inflacije v višini 3,2%.

banke v Sloveniji se od leta 2002 zmanjšuje in ob koncu leta 2004 dosega 32,4%, njegovo zmanjšanje za 1,6 odstotne točke v preteklem letu pa občutno odstopa od manjših nihanj tržnih deležev ostalih bank, od 0,01 do 0,9 odstotne točke. Padec tržnega deleža matične banke se je odrazil tudi na nižjem tržnem deležu bančne skupine, 36,1%.

Tabela 15: Bilančne vsote in tržni deleži največjih bank

Banka	Bilančna vsota v mio SIT		Nominalna rast v %		Tržni delež v %	
	31. 12. 03	31. 12. 04	2003/2002	2004/2003	31. 12. 03	31. 12. 04
NLB	1.717.258	1.831.022	6,1	6,6	34,0	32,4
NKBM	544.035	602.948	5,1	10,8	10,8	10,7
Abanka Vipra	432.426	481.845	11,1	11,4	8,6	8,5
SKB banka	391.675	387.325	8,8	-1,1	7,7	6,9
Banka Celje	324.648	361.317	17,8	11,3	6,4	6,4
Banka Koper	305.985	333.280	8,5	8,9	6,1	5,9
Bank Austria	229.214	299.414	30,2	30,6	4,5	5,3
Gorenjska banka	245.749	279.688	8,2	13,8	4,9	5,0
Skupaj največjih 8 bank	4.190.990	4.576.839	8,9	9,2	82,9	81,1
Vse banke skupaj	5.057.459	5.644.744	11,0	11,6	100,0	100,0

Vir: Banka Slovenije

**Tržni delež
treh največjih bank upadel
za 2,3 odstotne točke**

Glavni vir financiranja je bilo podobno kot v preteklih dveh letih tudi v letu 2004 zadolževanje pri tujih bankah. Obseg obveznosti do tujih bank se je povečal za 39,2%, banke pa so s tem virom financirale 47,2% povečanja bilančne vsote. V strukturi pasive obveznosti do tujih bank predstavljajo že 17,4-odstotni delež (v letu 2003 14,0-odstotni). Domače banke so v preteklih letih težje dobile tuje vire pod ugodnimi pogoji, po vstopu Slovenije v Evropsko unijo pa je bil dostop do teh virov lažji oziroma cenejši, zato je bila rast virov, pridobljenih od tujih bank, izrazitejša pri manjših domačih bankah. Pri bankah v večinski lasti tujcev viri tujih bank predstavljajo v letu 2004 70% prirasta bilančne vsote.

**Obveznosti do nebančnega
sektorja rasle počasneje kot
bilančna vsota**

Obveznosti do nebančnega sektorja so v letu 2004 rasle počasneje kakor bilančna vsota ter ob koncu leta dosega 3.524,2 mrd SIT. Najbolj so se okrepile vloge gospodinjstev (9,5%), značilna pa je hitrejša rast deviznih vlog v primerjavi s tolarskimi. Vloge nebančnega sektorja predstavljajo največji vir sredstev, kljub temu pa njihov delež v bilančni vsoti že od leta 2001, ko je bil 71,2%, pada in ob koncu leta 2004 dosega 62,4%. Upadanje je zaznati pri vseh bankah, vendar z občutno različnimi intenzitetami. V preteklem letu so se vloge nebančnega sektorja povečale za 7,0% oziroma za 229,7 mrd SIT, s čimer zaostajajo za rastjo bilančne vsote za 4,6 odstotne točke. Največ so k rasti prispevale vloge gospodinjstev z 202,7 mrd SIT, predvsem z izrazitejšo rastjo decembra, ko je bila realizirana polovica letne rasti. Že drugo leto zapored dosega nizko rast vloge nefinančnih družb, 2,3%, v letu 2003 2,4%), zmanjšujejo pa se vloge države.

**Občutno manjša rast izdaj
vrednostnih papirjev kakor
v preteklih letih**

V letu 2004 so banke obseg izdanih vrednostnih papirjev povečale le za 4,0%, kar je občutno manj kakor v preteklih letih, ko so se letne stopnje rasti gibale od 22% do skoraj 60%. Manjša rast kakor v preteklih letih pa je predvsem posledica neobnovljenih izdaj vrednostnih papirjev pri posameznih bankah.

Tabela 16: Glavne postavke bilance stanja bank

	Znesek v mio SIT		Delež v %		Nominalna rast v %		R. rast v %
	31. 12. 03	31. 12. 04	31. 12. 03	31. 12. 04	2003/2002	2004/2003	2004/2003
Denar na računih pri centralni banki	141.493	141.088	2,8	2,5	-1,3	-0,3	-3,4
Kredit bankam	345.170	500.160	6,8	8,9	-9,5	44,9	40,4
Kredit strankam, ki niso banke ¹	2.538.083	3.041.342	50,2	53,9	16,3	19,8	16,1
- krediti gospodarstvu	1.596.856	1.930.301	31,6	34,2	24,5	20,9	17,1
- krediti gospodinjstvom	629.128	763.608	12,4	13,5	11,8	21,4	17,6
- krediti državi	141.946	142.928	2,8	2,5	-34,3	0,7	-2,4
- krediti ostalim ²)	170.153	204.506	3,4	3,6	41,2	20,2	16,5
Vrednostni papirji	1.719.681	1.642.153	34,0	29,1	11,2	-4,5	-7,5
Druga aktiva	313.032	320.001	6,2	5,7	3,4	2,2	-0,9
Skupaj aktiva	5.057.459	5.644.744	100,0	100,0	11,0	11,6	8,2
Dolgovi do bank	835.640	1.086.883	16,5	19,3	42,9	30,1	26,0
Dolgovi do strank, ki niso banke	3.294.452	3.524.170	65,1	62,4	4,6	7,0	3,7
- dolgovi do gospodarstva	619.582	633.885	12,3	11,2	2,4	2,3	-0,9
- dolgovi do gospodinjstev	2.138.537	2.341.252	42,3	41,5	8,1	9,5	6,1
- dolgovi do države	157.859	135.356	3,1	2,4	-23,9	-14,3	-16,9
- dolgovi do ostalih ²	378.474	413.677	7,5	7,3	5,5	9,3	5,9
Dolžniški vrednostni papirji	216.366	224.938	4,3	4,0	22,6	4,0	0,7
Druge obveznosti	290.363	347.977	5,7	6,2	9,3	19,8	16,1
Kapital	420.638	460.775	8,3	8,2	10,6	9,5	6,1
Skupaj pasiva	5.057.459	5.644.744	100,0	100,0	11,0	11,6	8,2

Opombe: ¹ Krediti DARS-u, ki so bili na dan 31. 12. 2002 zajeti med krediti države, so zaradi spremenjene metodologije v začetku leta 2003 na dan 31. 12. 2003 zajeti v postavki krediti gospodarstvu.

² Ostali: druge finančne organizacije, neprofitni izvajalci storitev gospodinjstvom, tuje osebe.

Vir: Banka Slovenije

Knjigovodsko stanje kapitala na dan 31. 12. 2004 je 460,8 mrd SIT. Povečanje kapitala z 9,5% zaostaja za rastjo bilančne vsote. V povečanju je vključen tudi del dobička, ki so ga banke v skladu z določili Zakona o gospodarskih družbah prenesle v rezerve iz dobička. V letu 2004 se je dokapitaliziralo 7 bank, s čimer se je vpisani kapital povečal v skupni višini za 7,8 mrd SIT. Banke v letu 2004 niso opravile splošnega prevrednotevanja kapitala, saj zahtevajo slovenski računovodski standardi obvezno splošno prevrednotenje kapitala samo, če je bila rast tečaja evra v preteklem letu višja od 5,5%.

Banke so ob nizki rasti kapitala iz naslova novih vložkov kapitalsko ustreznost zagotavljale s povečanjem podrejenih obveznosti. Njihov obseg se je povečal pri 11 bankah v skupni višini 47,6 mrd SIT oziroma za 49,7% in ob koncu leta 2004 znašal 143,5 mrd SIT. Na nadaljnje odločitve o povečanju podrejenega dolga ali dokapitalizaciji bo, z vidika bank in potencialnih vpisnikov podrejenega dolga, vplivala tudi uvedba davka na obresti in z njim povezane dodatne davčne obveznosti¹³.

**Povečanje
knjigovodskega kapitala
za 9,5%**

**S povečanjem podrejenih
obveznosti zagotovljena
kapitalska ustreznost**

¹³ Ocena prihodkov iz obresti ter stroškov za plačilo davka iz obresti za podrejen dolg (dolgoročno vezane vloge, v obrestni meri vključena premija za podrejenost glede na ostale obveznosti banke) v primerjavi s kapitalskimi dobički iz dividend, njihovo obdavčevanje ter likvidnostjo, po novem Zakonu o davku na dohodek pravnih oseb.

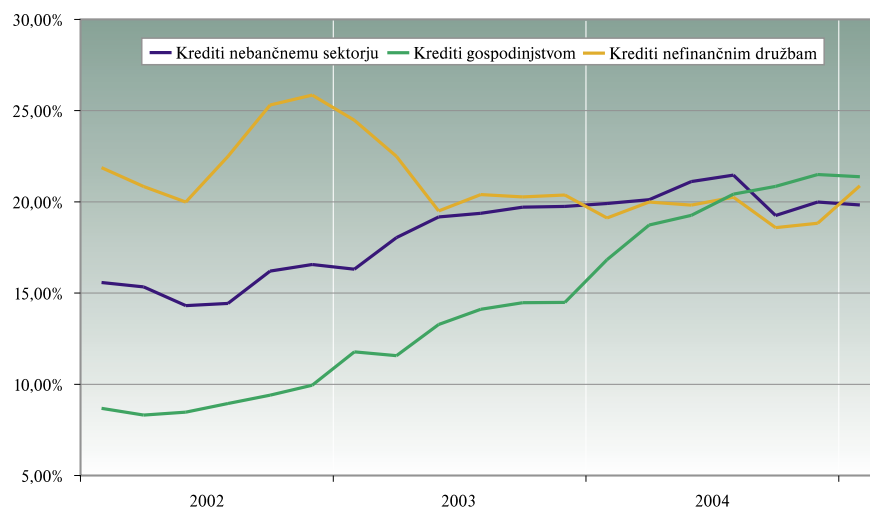
Večino prirasta bilančne vsote so banke usmerile v kreditiranje nebančnega sektorja, in sicer predvsem v kredite nefinančnim družbam ter gospodinjstvom. Zaradi nove ponudbe Banke Slovenije za vpis dolgoročnega depozita so posamezne banke povečale naložbe bankam na račun zmanjšanja naložb v vrednostne papirje, kar se je odrazilo tudi v strukturi naložb.

**Realno povečanje
kreditov nebančnemu
sektorju za 19,8%**

V letu 2004 se je rast kreditov strankam, ki niso banke, iz preteklega leta (16,3%) z 19,8% še okrepila. Naložbe nebančnemu sektorju ob koncu leta dosegajo 3.041,3 mrđ SIT in so se med letom okrepile za 503,3 mrđ SIT. Tudi pri kreditiranju dosegajo banke v tuji lasti visoke relativne rasti, večino nominalnega prirasta kreditov (63,7%) pa so v letu 2004 realizirale domače banke. Na rast kreditov je vplivalo zniževanje obrestnih mer ter zniževanje stopnje deprecijacije deviznega tečaja. Poleg navedenih vzrokov se zaključuje cikel odplačil kreditov prebivalstva, ki so bila najeta pred uvedbo DDV v letu 1999, hkrati pa sprostitev prve nacionalne stanovanjske varčevalne sheme vpliva na povečano stanovanjsko kreditiranje. Navedeni vzroki so se odrazili v 21,4% oziroma 134,5 mrđ SIT rasti kreditov prebivalstvu. Kot posledica že navedenih vzrokov ter močnejše gospodarske aktivnosti se je občutno okrepilo tudi kreditiranje nefinančnih družb, za 20,9% oziroma 333,4 mrđ SIT¹⁴.

V nasprotju z občutno rastjo kreditov nebančnemu sektorju so se potencialne obveznosti bank povečale le za 1,2%, kar je najnižja rast v zadnjih petih letih. V bančnem sistemu se je odrazilo predvsem zmanjšanje danih garancij pri posameznih bankah, pri ostalih bankah pa se je nadaljevala krepitev njihovega obsega.

Slika 16: Medletna rast kreditov nebančnemu sektorju

Vir: Banka Slovenije

**Delež naložb bankam se
je v 2004 povečal na 8,9%**

Kot posledica ponudbe Banke Slovenije za vpis dolgoročnega depozita so se od meseca julija začele krepiti naložbe bankam, ki so do konca leta dosegle 44,9-odstotno rast. Obseg vlog pri bankah se je povečal za 155,0 mrđ SIT, na 500,2 mrđ SIT. Posledično se je v strukturi naložb delež naložb bankam povečal za 2,1 odstotne točke, na 8,9%. Za vpis depozita se je odločilo 15 bank.

**Zmanjšanje naložb v
vrednostne papirje Banke
Slovenije**

Priložnosti za ugodnejše naložbe sredstev so se odrazile v zmanjšanju naložb v vrednostne papirje Banke Slovenije, za 25,6% oziroma za 260,8 mrđ SIT, na

¹⁴ Rast kreditov nefinančnim družbam v letu 2003 za 24,5% vključuje tudi prenos naložb DARS-u iz sektorja države v sektor nefinančnih družb.

766,4 mrd SIT, kar je vplivalo na občutno zmanjšanje deleža vrednostnih papirjev v strukturi aktive, za 4,9 odstotnih točk. Zmanjšanje njihovega deleža pa je omililo povečanje naložb v vrednostne papirje države za 21,7%, na 600,9 mrd SIT, in ostalih¹⁵ vrednostnih papirjev za 38,4%, na 274,9 mrd SIT.

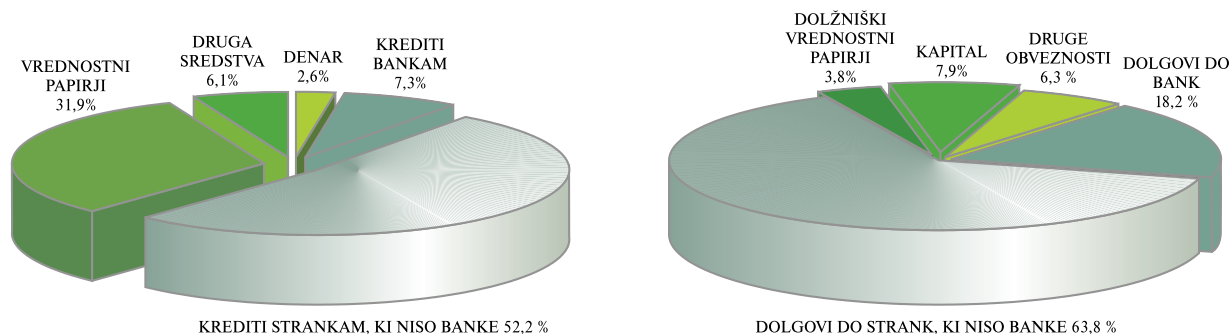
Spremembe v virih sredstev bank so se odrazile tudi v povprečni strukturi pasive v letu 2004. Zaradi zadolževanja pri tujih bankah se je delež obveznosti do bank okrepil za 4,3 odstotne točke, s 13,9% na 18,2%. Delež obveznosti do nebančnega sektorja se je že drugo leto zapored občutno znižal, in sicer s 67,3% v letu 2003, na 63,8% v letu 2004¹⁶.

V povprečni strukturi aktive se je občutno okrepil delež kreditov nebančnemu sektorju, in sicer za 3,6 odstotnih točk, na 52,2%, predvsem na račun zmanjšanja deleža vrednostnih papirjev za 3,5 odstotnih točk, na 13,9%. Naložbe v dolgoročne depozite Banke Slovenije še niso vplivale na spremembo v povprečni strukturi aktive.

Sprememba v povprečni strukturi pasive

Delež kreditov nebančnega sektorja višji za 3,6 odstotne točke

Slika 17: Povprečna struktura bančnih virov sredstev in naložb v letu 2004

Vir: Banka Slovenije

V ročnostni strukturi vlog nebančnega sektorja se nadaljuje trend zniževanja dolgoročnih vlog, ki se v letu 2004 v primerjavi s preteklim letom še pogloblja (8,2%), najhitreje pa z 10,0% rastejo vpogledne vloge. V strukturi vlog nebančnega sektorja največji delež zajemajo kratkoročno vezane vloge (57,6%), delež dolgoročnih vlog pa je le 7,7%. V nasprotju z viri sredstev pa na naložbeni strani že tretje leto zapored nominalno in relativno dolgoročne naložbe nebančnemu sektorju rastejo hitreje kakor kratkoročne naložbe in so se v letu 2004 povečale za 321,5 mrd SIT oziroma 26,8% (kratkoročne za 181,8 mrd SIT oziroma za 13,6%).

Nebančni sektor nadaljuje zniževanje dolgoročnih vlog

Glavni vir financiranja bank so še vedno vloge nebančnega sektorja, vendar ima njihov delež v povprečni strukturi obrestovane pasive že več let padajoči trend¹⁷. V letu 2004 se je omenjeni delež zmanjšal za 4,3 odstotne točke, na 72,9%. Nasprotno pa se povečuje delež povprečnih obveznosti do bank v povprečni strukturi obrestovane pasive, v letu 2004 za 4,6 odstotne točke, na 20,5%. Za vire, pridobljene pri bankah, je značilna daljša ročnost. Zato se kljub skrajševanju ročnosti vlog nebančnega sektorja krepi delež povprečnih dolgoročnih dolgov v povprečni obrestovani pasivi in znaša v letu 2004 24,5% (v letu 2003 22,4%).

Banke nadomeščajo vloge nebančnega sektorja z dolgoročnejšimi viri

¹⁵ Vrednostni papirji, ki jih nista izdali država oziroma Banka Slovenije.

¹⁶ V letu 2002, 70,9%.

¹⁷ Od leta 2000 do 2004 se je delež zmanjšal za 10,8 odstotnih točk.

Tabela 17: Ročnost vlog in kreditov strankam, ki niso banke

v %	31. 12. 01	30. 6. 02	31. 12. 02	30. 6. 03	31. 12. 03	30. 6. 04	31. 12. 04
Vpogledne vloge nebančnega sektorja	34,3	33,2	32,1	33,7	33,8	37,5	34,8
Kratkoročne vloge nebančnega sektorja	58,0	58,3	58,4	56,1	57,3	54,5	57,6
Dolgoročne vloge nebančnega sektorja	7,7	8,4	9,5	10,3	8,9	8,0	7,7
Skupaj vloge nebančnega sektorja	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kratkoročni krediti nebančnemu sektorju	57,1	55,3	54,1	53,8	52,8	52,9	50,0
Dolgoročni krediti nebančnemu sektorju	42,8	44,6	45,9	46,1	47,2	47,1	50,0
Terjatve iz danih jamstev	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1
Skupaj krediti nebančnemu sektorju	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Vir: Banka Slovenije

**Rast deviznih vlog
nebančnega sektorja
občutno hitrejša v primerjavi
s tolarskimi vlogami**

V letu 2004 je bila rast deviznih vlog nebančnega sektorja z 11,0% občutno hitrejša v primerjavi s tolarskimi vlogami (4,9%), predvsem zaradi tolarskega povečanja vlog gospodinjstev, decembra pa je bil prispevek k rasti bilančne vsote skoraj enakovreden (devizne vloge 52,6%, tolarske vloge 46,9%). Navedeno je vplivalo tudi na znižanje deleža vlog v domači valuti za 1,3 odstotne točke, na 65,4%. Po dokončni sprostitvi omejitev deviznega kreditiranja v letu 2003 se je v letu 2004 močno povečalo kreditiranje nebančnega sektorja v tuji valuti, in sicer za 42,6% oziroma 310,8 mrd SIT, v domači valuti za 10,6% oziroma za 192,4 mrd SIT. Večina teh kreditov je bila odobrena nefinančnim družbam, 82,3% oziroma 255,7 mrd SIT, s čimer je bilo kar 76,7% povečanja naložb nefinančnim družbam realiziranih v tuji valuti. V občutno manjšem obsegu je zaznati tudi rast kreditiranja gospodinjstvom v tuji valuti. Delež naložb nebančnemu sektorju v tuji valuti ob koncu leta 2004 znaša 34,2% in se je okrepil za 5,6 odstotne točke.

Tabela 18: Valutna struktura glavnih postavk bilance stanja

v %	Delež na dan 31. 12. 03		Delež na dan 31. 12. 04	
	v domači valuti	v tuji valuti	v domači valuti	v tuji valuti
Denar na računih centralni banki	2,6	0,2	2,3	0,2
Kreditni bankam	1,3	5,6	3,5	5,4
Kreditni strankam, ki niso banke	35,8	14,4	35,4	18,4
Vrednostni papirji	21,3	12,7	18,2	10,9
Druga aktiva	5,7	0,5	5,2	0,5
Skupaj aktiva	66,6	33,4	64,5	35,5
Dolgovi do bank	4,8	11,7	4,7	14,5
Dolgovi do strank, ki niso banke	43,5	21,7	40,9	21,6
Dolžniški vrednostni papirji	4,2	0,1	3,9	0,1
Druge obveznosti	4,6	1,1	4,4	1,7
Kapital	8,3	0,0	8,2	0,0
Skupaj pasiva	65,4	34,6	62,1	37,9

Vir: Banka Slovenije

3.5 Kvaliteta aktive

Preprečevanje pretirane koncentracije kreditne izpostavljenosti do posameznih oseb, skupin povezanih oseb, do drugih oseb v skupini in do oseb v posebnem razmerju z banko je ključni element upravljanja s kreditnim tveganjem. Po stanju na dan 31. 12. 2004 ni bila pri nobeni banki presežena omejitev največje dopustne izpostavljenosti do posameznih oseb (25% kapitala), do skupin povezanih oseb

(25% kapitala), do drugih oseb v skupini (20% kapitala) ali do oseb v posebnem razmerju do banke (20% kapitala).

Tabela 19: Razvrstitev bilančne in zunajbilančne aktive bank, oblikovani popravki in rezervacije

	31. 12. 03				31. 12. 04			
	Razvrščene terjatve v mio SIT	v %	Popravki, rezervacije v mio SIT	v %	Razvrščene terjatve v mio SIT	v %	Popravki, rezervacije v mio SIT	v %
A	3.363.863	80,9	36.226	14,8	4.001.552	81,7	40.170	15,7
B	522.938	12,6	53.547	21,9	624.126	12,7	63.448	24,9
C	119.360	2,9	32.303	13,2	121.050	2,5	32.367	12,7
D	70.428	1,7	40.926	16,7	69.614	1,4	40.051	15,7
E	81.870	2,0	81.861	33,4	79.059	1,6	79.060	31,0
Skupaj	4.158.459	100,0	244.862	100,0	4.895.401	100,0	255.096	100,0

Vir: Banka Slovenije

Vsota velikih izpostavljenosti (izpostavljenost banke do posamezne osebe, izračunana po sklepu o veliki izpostavljenosti, ki dosega ali presega 10% kapitala posamezne banke) se je na ravni bančnega sistema v letu 2004 zniževala in konec leta znašala 196% kapitala. V primerjavi s koncem leta 2003 se je skupno število velikih izpostavljenosti zmanjšalo za 43. Tri banke so zabeležile vsoto velikih izpostavljenosti nad 300% kapitala.

Vsota velikih izpostavljenosti na ravni bančnega sistema se je znižala pod 200% kapitala

Tabela 20: Izpostavljenost bank glede na obseg kapitala

	2001	2002	2003	sep. 2004	dec. 2004
Vsota velikih izpostavljenosti na kapital (v%)	209	195	214	201	196
Število velikih izpostavljenosti	280	256	296	238	253
Število bank z vsoto velikih izpostavljenosti nad 300% kapitala	5	4	4	1	3

Vir: Banka Slovenije

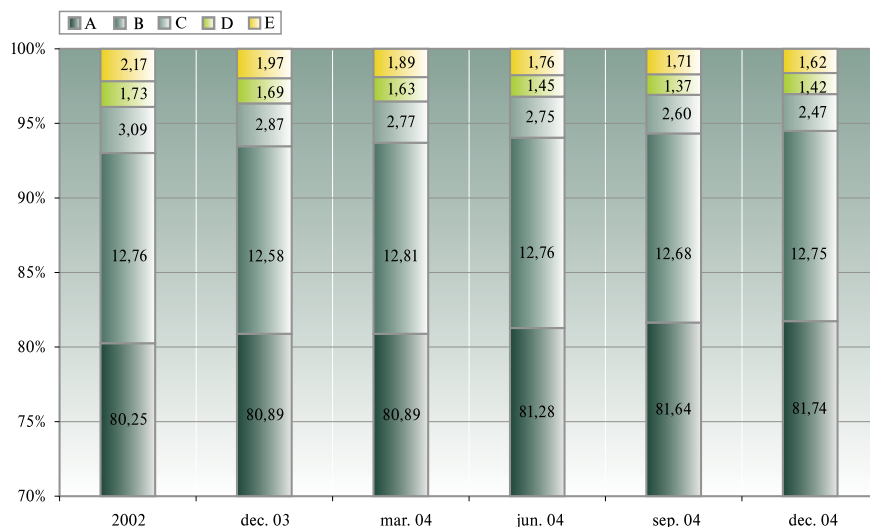
Skupna izpostavljenost bank je 31. 12. 2004 znašala 6.817 mrd SIT (od tega 5.653 mrd SIT bilančnih in 1.164 mrd SIT zunajbilančnih terjatev), obseg razvrščenih terjatev pa je znašal 4.895 mrd SIT oziroma 71,8% skupne izpostavljenosti. V letu 2004 se je skupna izpostavljenost povečala za 12,1%, medtem ko se je obseg razvrščenih bilančnih in zunajbilančnih terjatev povečal za 17,7%. V letu 2003 je skupna izpostavljenost porasla za 12,3%, medtem ko se je obseg terjatev, ki se razvrščajo, povečal za 13,3%.

Obseg bilančnih ter zunajbilančnih terjatev se je povečal za 12,1%

Kljub povečani kreditni aktivnosti bank in potencialni možnosti, da bi banke zaradi močne konkurence kredite odobraval tudi slabšim komitentom, se bonitetna struktura razvrščenih terjatev v preteklem letu ni poslabšala. Analiza celotnega kreditnega portfelja bank kaže, da se je v letu 2004 glede na konec leta 2003 povečal delež terjatev, ki so razvrščene v skupino A za 0,85 odstotne točke in v skupino B za 0,17 odstotne točke na račun zmanjšanja terjatev slabše kvalitete, ki so razvrščene v skupine od C do E (skupno zmanjšanje za 1,02 odstotni točki; v tem zmanjšanje v C za 0,40 odstotne točke, v D za 0,27 odstotne točke in v E za 0,35 odstotne točke).

Bonitetna struktura terjatev se v letu 2004 ni poslabšala

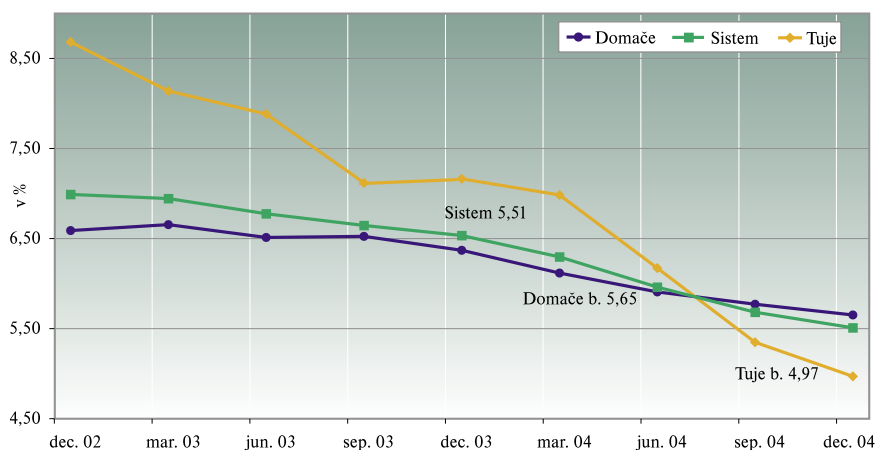
Slika 18: Struktura kreditnega portfelja vseh bank (v %)

Vir: Banka Slovenije

K dobri kvaliteti portfelja so prispevale predvsem banke, ki so v večinski tuji lasti, saj znaša njihov delež terjatev, razvrščenih v skupino A, nadpovprečnih 91,2%.

Slika 19: Delež terjatev v C-E po skupinah bank in za bančni sistem

Vir: Banka Slovenije

Ugodno gibanje nedonosnih terjatev

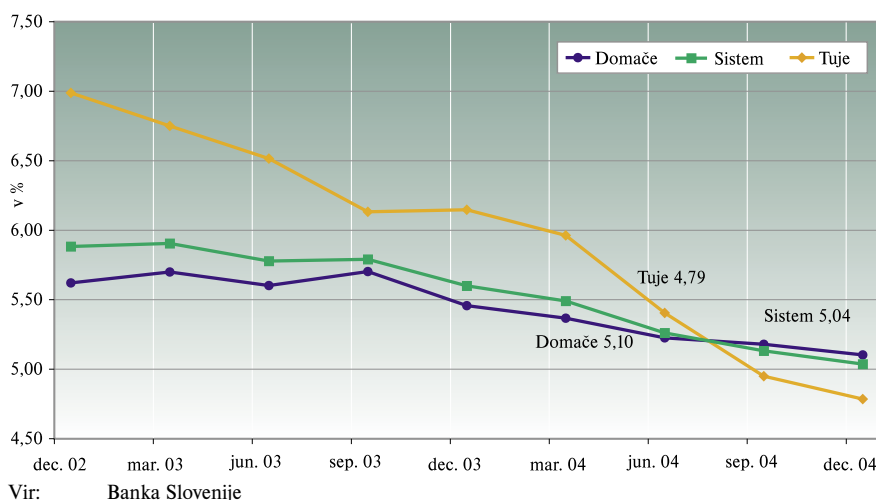
Gibanje nedonosnih terjatev (terjatev, razvrščenih v skupine C, D in E) je bilo za bančni sistem v letu 2004 ugodno, saj se je njihov delež še naprej zniževal. Primerjave domačih s tujimi bankami kažejo, da se ti deleži izraziteje zmanjšujejo pri skupini tujih bank, saj je njihov delež ob koncu leta 2004 (4,97%) že precej pod povprečjem sistema (5,51%). Tudi za skupino domačih bank je značilno zmanjševanje deleža nedonosne aktive, vendar je upadanje manj izrazito, saj se njihov delež ob koncu leta 2004 (5,65%) giblje rahlo nad povprečjem sistema.

Zmanjšanje povprečne tveganosti terjatev

Zmanjšanje povprečne tveganosti terjatev¹⁸, ki posledično vpliva na izboljševanje bonitetne strukture, je v letu 2004 značilno za obe skupini bank. Povprečna tveganost terjatev sistema se je zmanjšala s 5,60% ob koncu leta 2003 na 5,04% ob koncu leta 2004, nekoliko izraziteje se je zmanjševala pri skupini tujih bank, kjer je ob koncu leta 2004 dosegla podpovprečnih 4,79%.

¹⁸ Povprečna tveganost terjatev pomeni višino potencialne izgube na 100 enot terjatev. Izračunamo jo iz obsega razvrstitev terjatev v skupine od A do E in ponderiramo z odstotkom potrebnih rezervacij za vsako skupino (A 1%, B 10%, C 25%, D 50% in E 100%).

Slika 20: Povprečna tveganost terjatev po skupinah bank in za bančni sistem

Banke so bile v letu 2004 najbolj izpostavljene do komitentov iz storitvenih dejavnosti, katerih delež je po stanju 31. 12. 2004 zajemal dobro polovico celotne izpostavljenosti (57,5%). V okviru te dejavnosti so banke najbolj izpostavljene dejavnosti finančnega posredništva (20,3-odstotni delež) in države (10,5-odstotni delež), vendar njuna deleža upadata. Prav za ti dve dejavnosti je značilno, da imata nizko stopnjo tveganosti. V okviru dejavnosti finančnega posredništva je zajeta tudi izpostavljenost do Banke Slovenije, katere delež je v letu 2004 upadal in se konec leta 2004 ustalil na 14,1%. Delež vrednostnih papirjev države, ki so zajeti v okviru izpostavljenosti do države, je razmeroma stalen (8,9%). Izpostavljenost do sektorja industrije, za katerega je značilna nadpovprečna stopnja tveganosti¹⁹, se je v letu 2004 povečevala in je dosegla 19,3-odstotni delež. V okviru te panoge najbolj narašča izpostavljenost do kovinske in strojne industrije ter izpostavljenost do gradbeništva. Izpostavljenost do prebivalstva, ki je manj tvegana od ostalih sektorjev, se je v preteklem letu povečala za slabo polovico odstotne točke (na 13,6%), medtem ko se je izpostavljenost do tujih oseb, ki je bolj tvegana, povečala za eno odstotno točko (na 9,6%).

Banke so bile najbolj izpostavljene komitentom storitvenih dejavnosti

Tabela 21: Delež razvrščenih terjatev po panogah in povprečna boniteta panoge

	31. 12. 03		30. 6. 04		30. 9. 04		31. 12. 04	
	Delež v %	Povpr. tveg.	Delež v %	Povpr. tveg.	Delež v %	Povpr. tveg.	Delež v %	Povpr. tveg.
A. Industrija	18,6	7,3	18,8	6,8	19,2	6,8	19,3	6,6
- kovinska in strojna	3,8	5,6	4,1	5,1	4,1	5,0	4,1	4,4
- kemična	2,5	7,3	2,5	6,4	2,6	6,1	2,6	6,3
- hrana, pijače	1,9	5,6	2,0	5,5	2,0	5,7	2,0	5,8
- gradbeništvo	3,5	8,2	3,6	7,4	3,7	7,1	3,9	6,7
- oskrba z energijo	1,3	4,4	1,1	4,2	1,1	4,1	1,0	3,7
B. Storitvene dejavnosti	59,7	5,3	58,8	4,9	57,7	4,6	57,5	4,6
- trgovina, popr. mot. vozil	9,8	7,3	9,8	7,1	10,2	7,1	10,3	6,8
- promet, skladiščenje	4,0	5,8	3,8	4,6	3,6	3,4	3,6	3,4
- finančno posred.	24,5	2,2	22,0	2,3	20,8	2,0	20,3	2,1
- BS	17,1		15,0		14,2		14,1	
- nepremič., najem	6,9	5,6	7,3	5,5	7,3	5,4	9,8	4,4
- javna uprava, obramba,								
soc. zavarovanje	11,8	1,4	12,8	1,4	12,7	1,4	10,5	1,7
- VP države	8,1		8,9		9,0		8,9	
C. Prebivalstvo	13,2	4,1	13,3	3,9	13,8	3,9	13,6	3,9
D. Tuje osebe	8,5	5,2	9,1	5,1	9,2	5,2	9,6	5,3
Skupaj	100,0	5,6	100,0	5,2	100,0	5,1	100,0	5,0

Vir: Banka Slovenije

¹⁹ Drage surovine, konkurenca vzhodnih trgov

V strukturi izpostavljenosti do posameznih skupin držav ob koncu leta 2004 sicer prevladujejo države EU(15) s 65,4-odstotnim deležem (skupaj z državami EFTA 69,7%), vendar pa se njihov delež v zadnjih dveh letih zmanjšuje. Medtem je precej opazen povečanje izpostavljenosti do držav nekdanje Jugoslavije, katerih delež (15,4%) se je v primerjavi s koncem leta 2003 povečal kar za 2,7 odstotne točke. Naložbe v ZDA predstavljajo 39% naložb v skupini ostalo. Naložbe v tuje države, predvsem EU(15) in EFTA, pa so skoraj v celoti naložbe v banke in so zato nizko tvegane.

Tabela 22: Izpostavljenost do posameznih skupin držav

v mio SIT, v %	31. 12. 01		31. 12. 02		31. 12. 03		31. 12. 04	
	Znesek	Delež	Znesek	Delež	Znesek	Delež	Znesek	Delež
EU(15)	338.903	73,1	369.721	76,4	350.114	67,6	423.564	65,4
EFTA	26.387	5,7	25.586	5,3	30.927	6,0	28.149	4,3
Bivše jug. republike	24.509	5,3	37.748	7,8	65.930	12,7	99.517	15,4
CEFTA	5.379	1,2	9.549	2,0	12.292	2,4	23.849	3,7
Ostalo	68.302	14,7	41.407	8,6	58.872	11,4	72.084	11,1
Skupaj	463.480	100,0	484.011	100,0	518.135	100,0	647.163	100,0
Delež tujih oseb v razvrščenih terjatvah	11,5%		11,4%		10,6%		10,6%	

Vir: Banka Slovenije

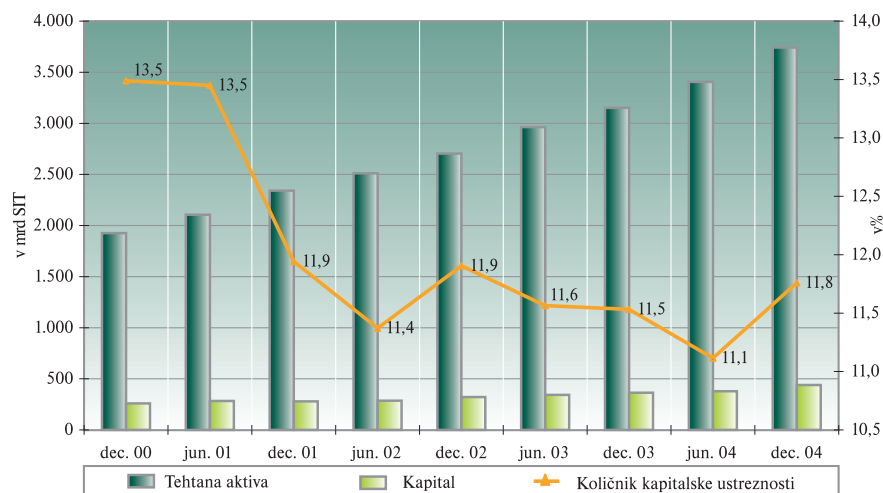
3.6 Kapital in količnik kapitalske ustreznosti

Padanje kapitalske ustreznosti se ustavlja

Padanju kapitalske ustreznosti, ki se je izraziteje odrazilo v letu 2001, je v naslednjih letih sledilo nihanje kapitalske ustreznosti v intervalu med 11% in 12%. Količnik kapitalske ustreznosti se kljub nihanjem ni nikoli znižal pod 11%, najnižjo vrednost je dosegel septembra 2004, ko je zaradi okrepljene kreditne rasti bank ter povečanega obsega valutnim tveganjem prilagojenih postavk, ob počasnejši rasti kapitala, znašal 11,04%. V zadnjem kvartalu leta 2004 se je zaradi izrazitejše rasti kapitala, kapitalska ustreznost ponovno zvišala za 0,72 odstotne točke.

Količnik kapitalske ustreznosti bančnega sistema je po stanju na dan 31. 12. 2004 znašal 11,76% (po stanju na dan 31. 12. 2003 11,53%), kar pomeni, da je nivo kapitalske ustreznosti iz leta 2003 rahlo presežen (za 0,23 odstotne točke).

Slika 21: Tehtana aktiva, kapital in količnik kapitalske ustreznosti bank

Vir: Banka Slovenije

Kapital bančnega sistema je ob koncu leta 2004 znašal 440 mrd SIT in se je glede na konec leta 2003 povečal za 76,5 mrd SIT oziroma 21%, najbolj iz naslova dodatnega kapitala (povečanje za 50,8 mrd SIT), manj pa iz dela temeljnega kapitala (30,5 mrd SIT). Razmerje med temeljnim in dodatnim kapitalom se tudi v letu 2004 še naprej približuje dodatnemu kapitalu tako, da je bilo to razmerje ob koncu leta 2004 66,3% (temeljni) proti 33,7% (dodatni kapital). Povečanje dodatnega kapitala v letu 2004 je predvsem posledica povečanja hibridnih instrumentov (30,8 mrd SIT) ter iz naslova podrejenega dolga (20 mrd SIT, iz izdanih obveznic). Povečanje temeljnega kapitala je predvsem posledica povečanih rezerv iz dobička za 17,4 mrd SIT, oblikovanja dodatnih rezervacij za splošna bančna tveganja v višini 8,3 mrd SIT in povečanja osnovnega kapitala in kapitalskih rezerv v višini 6,5 mrd SIT, medtem ko so se ostale postavke znotraj temeljnega kapitala, znižale. Osnovni kapital se je povečal petim bankam. Kapitalske naložbe, ki predstavljajo odbitno postavko od kapitala, so se v letu 2004 povečale za 4,8 mrd SIT, na 70,2 mrd SIT. Njihov delež v kapitalu, ki je ob koncu leta 2003 znašal 17,9%, se je v letu 2004 znižal za 2 odstotni točki, na 15,9%.

Kapital bančnega sistema se je v letu 2004 povečal za 21%

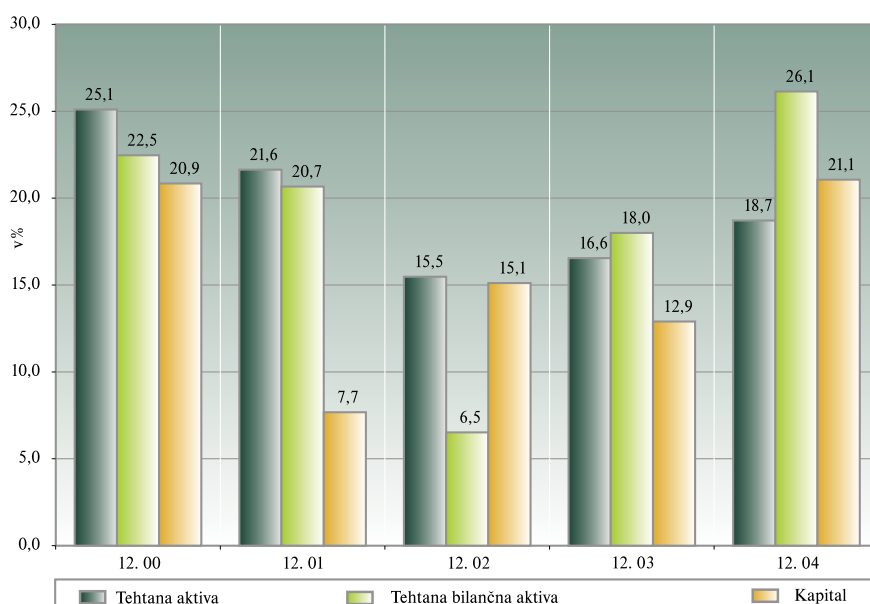
Ob koncu leta 2004 je znašala celotna tveganju prilagojena aktiva 3.742 mrd SIT in se je v primerjavi s koncem leta 2003 povečala za 589,8 mrd SIT oziroma 18,7%. K povečanju je najbolj prispevalo povečanje kreditnemu tveganju prilagojene aktive, in sicer za 489,7 mrd SIT oziroma 18,1%. Valutnim tveganjem prilagojene postavke so porasle za 29,7 mrd SIT oziroma 14%, pri čemer so pri posameznih bankah opazna precejšnja nihanja, in tržnim tveganjem prilagojene postavke za 70,4 mrd SIT oziroma 29,6%.

Tveganju prilagojena aktiva se je v primerjavi z letom 2003 povečala za 18,7%

V okviru kreditnemu tveganju prilagojene aktive se je zelo okrepila tvegana bilančna aktiva, in sicer za 591,8 mrd SIT oziroma 26,1%, hkrati pa se je za 102,6 mrd SIT oziroma 23,5% zmanjšala tvegana zunajbilančna aktiva. Kapitalske zahteve za tržna tveganja je ob koncu leta 2004 izpolnjevalo 16 bank (ob koncu leta 2003 15 bank), v povprečju pa so imele 14,7% (ob koncu leta 2003 13,5%) poslov trgovanja v celotnem poslovanju. Postavke trgovanja v 48,5% predstavljajo posli z dolžniškimi in lastniškimi vrednostnimi papirji ter v 50,9% izvedeni in drugi finančni instrumenti.

Okrepitev tvegane bilančne aktive ter zmanjšanje tveganja zunajbilančne aktive

Slika 22: Medletne spremembe tehtane aktive in kapitala za banke

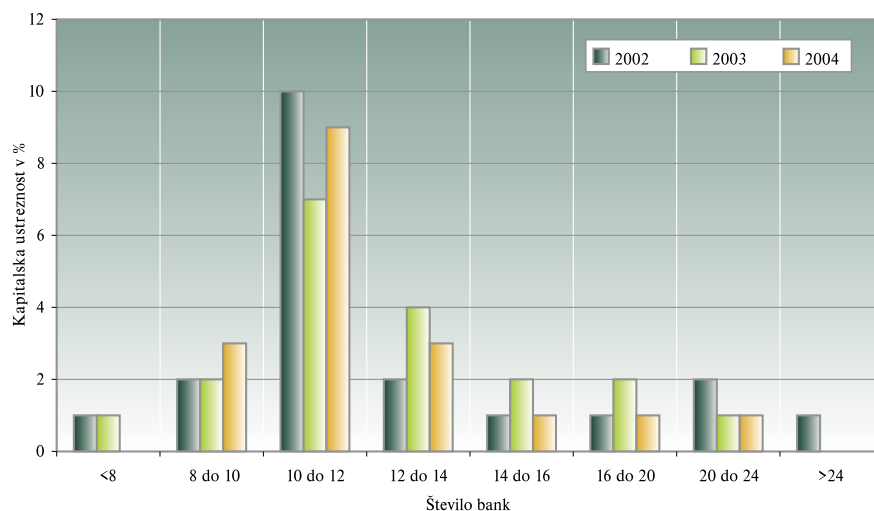
Vir: Banka Slovenije

Ob konec leta 2004 se je v bančnem sistemu za pokrivanje vseh kapitalskih zahtev uporabilo 73% kapitala, kar je za 1,2 odstotne točke manj kakor ob koncu leta 2003 (74,2%). Vse banke so imele dovolj kapitala za pokrivanje kapitalskih zahtev, a vendar so med njimi kar precejšnje razlike. Samo dve banki sta za pokrivanje kapitalskih zahtev potrebovali manj kakor 50% kapitala.

**Vse banke dosegle
minimalno kapitalsko
ustreznost**

Po stanju na dan 31. 12. 2004 so vse banke dosegle minimalno kapitalsko ustreznost. V primerjavi s koncem leta 2003 je opazna prerazporeditev bank v intervale od 8% do 10% (z 2 na 3) ter od 10% na 12% (s 7 na 9), na račun zmanjšanja števila bank v ostalih intervalih z višjo kapitalsko ustreznostjo.

Slika 23: Porazdelitev količnika kapitalске ustreznosti

Vir: Banka Slovenije

4 FINANČNI TRGI

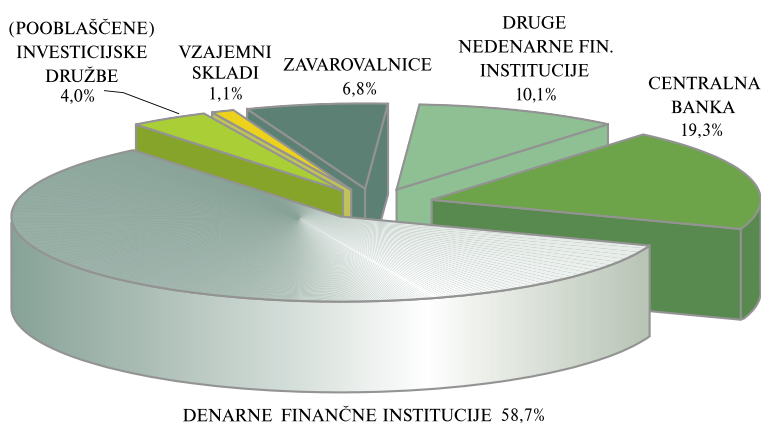
Na slovenskem finančnem trgu prevladujejo denarne finančne institucije. Delež nedenarnih finančnih institucij dosega 22% bilančne vsote slovenskega finančnega sistema. Ob koncu leta 2004 je bilo med nedenarnimi finančnimi institucijami 11 investicijskih družb, 34 vzajemnih skladov in 15 zavarovalnih družb (od tega 13 zavarovalnic in 2 pozavarovalnici). Ob koncu leta 2004 je bilo med izvajalci pokojninskih načrtov 7 vzajemnih pokojninskih skladov, 4 pokojninske družbe in 2 zavarovalnici. Med pooblaščenimi udeleženci trga vrednostnih papirjev je bilo 18 borzno posredniških družb in 11 bank.

**Na finančnih trgih
prevladujejo denarne
finančne institucije**

Skupno premoženje investicijskih družb je ob koncu leta 2004 znašalo 289,8 mrd SIT, torej 16% manj kakor ob koncu leta 2003. V letu 2004 so se preoblikovale še zadnje pooblaščenke investicijske družbe. Te so se večinoma preoblikovale v redne delniške družbe. Skupna vrednost naložb vzajemnih skladov je ob koncu leta 2004 dosegla 210,1 mrd SIT, kar je za 126% več kot ob koncu leta 2003.

**Med nedenarnimi finančnimi
institucijami prevladujejo
investicijske družbe**

Slika 24: Finančni posredniki po bilančni vsoti

Opomba: Stanje ob koncu leta 2003.

Vir: Banka Slovenije

Tabela 23: Sestava slovenskega finančnega sistema

	2001		2002		2003	
	v mio SIT	%	v mio SIT	%	v mio SIT	%
Bilančna vsota						
Centralna banka	1.141.031	17,3	1.601.506	20,2	1.677.978	19,3
Denarne finančne institucije	3.954.031	60,0	4.623.220	58,2	5.099.010	58,7
Nedenarne finančne institucije	1.492.179	22,7	1.719.321	21,6	1.907.068	22,0
(Pooblaščenke) investicijske družbe	548.096	8,3	462.552	5,8	346.063	4,0
Vzajemni skladi	14.686	0,2	55.422	0,7	93.118	1,1
Zavarovalnice in pozavarovalnici	391.088	5,9	501.683	6,3	588.978	6,8
Pokojninski skladi	45.617	0,7	55.541	0,7	80.164	0,9
Borzno posredniške družbe	19.936	0,3	22.826	0,3	21.459	0,2
Drugi	472.756	7,2	621.297	7,8	777.286	9,0
Skupaj	6.587.242	100,0	7.944.046	100,0	8.684.056	100,0

Vir: Banka Slovenije

Zavarovalne družbe so največja skupina med nedenarnimi finančnimi institucijami. Bruto obračunana premija zavarovalnih družb je v letu 2004 dosegla 353,9 mrd SIT, bruto odškodnina pa 223,8 mrd SIT. Škodni rezultat je znašal 0,63. Ob koncu leta 2004 so imele zavarovalne družbe 553,1 mrd SIT naložb na finančnem trgu. Med naložbami so prevladovala naložbe v državne vrednostne papirje in v druge dolžniške vrednostne papirje.

V prostovoljno pokojninsko zavarovanje vključeno že 428.000 zavarovancev

V prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje je bilo ob koncu leta 2004 vključenih 450 tisoč zavarovancev (med njimi se jih je 56% zavarovalo prek vzajemnih pokojninskih skladov). V letu 2004 so vzajemni pokojninski skladi, pokojninske družbe in zavarovalnice iz naslova prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja zbrali skupaj za 42,8 mrd SIT premije, kar pomeni za 90% več kakor v letu 2003. Skupna vrednost naložb izvajalcev pokojninskih načrtov je ob koncu leta 2004 dosegla 131,7 mrd SIT. Večina sredstev je bila naloženih v državne vrednostne papirje in v druge vrednostne papirje, med katerimi so prevladovali lastniški vrednostni papirji.

Pomen pooblaščenih udeležencev trga vrednostnih papirjev za slovenski finančni trg se kaže v vrednosti naložb prek te skupine finančnih institucij. Skupna vrednost teh naložb je ob koncu leta 2004 dosegla 2199,4 mrd SIT in se je glede na stanje naložb ob koncu leta 2003 povečala za 14%.

Primarni trg vrednostnih papirjev še vedno razmeroma slabo razvit

V letu 2004 na primarnem trgu ni bilo javnih ponudb vrednostnih papirjev, Republika Slovenija pa je na domačem trgu izdala obveznice v skupni vrednosti 180 mrd SIT.

V KDD vpisanih največ delnic nefinančnih družb (78%) in največ obveznic države (81%)

V Klirinško depotni družbi (KDD) je bilo ob koncu decembra 2004 vpisanih 1.030 vrednostnih papirjev 853 izdajateljev, od tega 897 delnic in 133 obveznic. Vrednost delnic, vpisanih v KDD ob koncu leta 2004, je po tržni oziroma knjigovodski vrednosti znašala 4.406 mrd SIT (72% BDP). Med izdajatelji delnic so daleč najmočnejše nefinančne družbe (78% celotne vrednosti delnic), sledijo pa jim banke (11%), drugi finančni posredniki (8%) in zavarovalnice (3%). Med imetniki delnic so na prvem mestu nefinančne družbe (25%), sledijo pa jim prebivalstvo (22%), drugi finančni posredniki (18%), država (17%), tujina (12%), banke (4%) in zavarovalnice (3%). Vrednost obveznic, vpisanih v KDD po tržni oziroma nominalni vrednosti, je ob koncu decembra 2004 dosegla 1.363 mrd SIT (22% BDP). Najpomembnejši izdajatelj obveznic je država (81% celotne vrednosti obveznic), sledijo pa ji banke (14%), nefinančne družbe (4%) in zavarovalnice (1%). Med imetniki obveznic so na prvem mestu banke (45%), sledijo pa jim zavarovalnice (24%), prebivalstvo (12%), nefinančne družbe (6%), drugi finančni posredniki (6%), država (4%) in tujina (3%).

Povečanje vrednosti SBI 20 za 24,7% in PIX za 33,8%

Na Ljubljanski borzi vrednostnih papirjev se je ob koncu leta 2004 trgovalo z 254 vrednostnimi papirji 173 izdajateljev, med katerimi je bilo 153 delnic in 101 obveznica. Skupna tržna kapitalizacija se je v letu 2004 povečala za 25% in ob koncu decembra dosegla 3.050 mrd SIT, kar predstavlja 50% v bruto domačem proizvodu. V letu 2004 je bilo sklenjenih za 397 mrd SIT poslov, kar je za 17 % več kakor v letu 2003. Slabo polovico prometa so predstavljali posli v obliki svežnjev. Največ prometa je bilo opravljenega z delnicami (56%), sledijo pa obveznice (29%) in investicijske družbe (15%). Med delnicami so bile v letu 2004 najprometnejše delnice Krke, Mercatorja, Petrola, Intereurope in Gorenja. Vrednost slovenskega borznega indeksa (SBI20) se je v letu 2004 zvišala za 24,7%, vrednost indeksa investicijskih skladov (PIX) pa za 33,8%. Med panožnimi delniškimi indeksi se je vrednost najbolj povečala v skupini farmacija (62%), sledijo pa transport (39%), kemija (28%), trgovina (23%), nafta in plin (9%), hrana in pijača (-0,4%).

Naložbe nerezidentov v slovenske vrednostne papirje so v letu 2004 dosegle 32,8 mrd SIT, ob upoštevanju zapadanja zakladnih menic pa je bilo neto prilivov za 22,2 mrd SIT.

Rezidenti so imeli ob koncu leta 2004 za 313,5 mrd SIT naložb v vrednostne papirje, ki so jih v tujini izdali nerezidenti (61% v obveznicah) in za 58,2 mrd SIT naložb v vrednostne papirje, ki so jih v tujini izdali rezidenti (92% v evroobveznicah Republike Slovenije). Rezidenti so imeli na tujih trgih izdanih za 539,9,8 mrd SIT dolžniških vrednostnih papirjev, pri čemer odpade na Republiko Slovenijo 484,7 mrd SIT.

**Naložbe nerezidentov
v slovenske
vrednostne papirje**

**Naložbe rezidentov v
tuje vrednostne papirje**

5 DRUGE DEJAVNOSTI

5.1 Upravljanje mednarodnih denarnih rezerv

Mednarodne denarne rezerve Banke Slovenije so opredeljene kot:

- tuja gotovina in devizna imetja v tujini,
- prvovrstni vrednostni papirji tujih izdajateljev,
- monetarno zlato,
- imetja SDR in rezervna tranša pri Mednarodnem denarnem skladu.

Mednarodne denarne rezerve Banke Slovenije so se v letu 2004 zmanjšale s 6.879,0 mio EUR na 6.541,8 mio EUR. Del deviznih rezerv, za katere ima Banka Slovenije obveznosti do domačih sektorjev na podlagi vpisanih blagajniških zapisov v tujem denarju ter deviznih računov bank in države pri Banki Slovenije, se je v letu 2004 zmanjšal za 151 mio EUR z 2.502,5 mio EUR na 2.351,5 mio EUR. Drugi del rezerv, ki predstavlja neto sredstva brez deviznih obveznosti pa se je v letu 2004 zmanjšal s 4.376,5 mio EUR na 4.190,2 mio EUR. Vrednost monetarnega zlata se je zmanjšala zaradi zmanjšanja tolarske cene zlata. Skupne terjatve Banke Slovenije do tujine obsegajo poleg uradnih deviznih rezerv in imetij pri MDS še nekatera druga imetja.

Zmanjšane mednarodne rezerve Banke Slovenije

Tabela 24: Mednarodne denarne rezerve in devizne rezerve bančnega sistema

konce leta v mio EUR	BANKA SLOVENIJE					BANKE		
	Mednarodne denarne rezerve					v tem: protivrednost deviz. obv. * do rezidentov	Druge terjatve do tujine	Devizne rezerve poslovnih bank
	Zlato	Imetja SDR	Rezervna pozicija pri MDS	Devizne rezerve	Skupaj			
1994	0,1	0,1	15,3	1.206,5	1.222,0	708,0	84,2	1.046,0
1995	0,1	0,1	14,9	1.405,9	1.420,9	982,6	132,8	1.297,6
1996	0,1	0,1	14,9	1.837,9	1.853,0	1.032,4	27,2	1.488,4
1997	0,1	0,1	15,7	2.987,3	3.003,1	1.612,1	37,4	978,2
1998	0,1	0,2	55,8	3.048,5	3.104,6	1.580,3	40,0	1.031,2
1999	0,1	1,6	107,3	3.050,3	3.159,3	1.694,4	51,8	1.053,5
2000	0,1	4,0	88,5	3.343,3	3.435,9	1.862,8	62,4	1.361,2
2001	76,2	5,7	91,3	4.810,5	4.983,7	2.212,9	86,2	1.703,0
2002	79,9	6,7	115,9	6.578,9	6.781,4	2.523,8	81,3	1.263,2
2003	80,9	7,3	115,7	6.675,0	6.879,0	2.502,5	69,8	1.024,8
2004	77,8	8,2	87,9	6.367,9	6.541,8	2.351,5	67,4	1.116,4

Opomba: * Vpisani blagajniški zapisi v tujem denarju ter devizni računi bank in države pri Banki Slovenije.

Vir: Banka Slovenije

Svet Banke Slovenije četrtno predpisuje osnovna pravila za upravljanje mednarodnih denarnih rezerv Banke Slovenije, in sicer ločeno po vrstah tveganj. Glede na trenutno veljavne kriterije za upravljanje s kreditnim tveganjem so lahko devizne rezerve naložene v finančne instrumente z naddržavnim, državnim in bančnim tveganjem, pri čemer obstaja seznam bank partneric dovoljenega bančnega tveganja in limiti za posamezno banko glede na njeno bonitetno oceno. Kriterij za upravljanje s tveganjem spremembe deviznega tečaja določa, da morajo biti vse obveznosti Banke Slovenije v tujih valutah v celoti pokrite s terjatvami v istih valutah. Za tisti del rezerv, ki nima deviznih protipostavk v pasivi (t. i. neto rezerve), je natančno predpisana valutna struktura in meje dovoljenega

Pravila za upravljanje mednarodnih deviznih rezerv predpisuje Svet Banke Slovenije

odstopanja. Kriterij za upravljanje s tveganjem spremembe obrestnih mer določa povprečno modificirano trajanje deviznih rezerv ter predpisuje maksimalno dovoljeno modificirano trajanje posameznega finančnega instrumenta. Kriterij za upravljanje z likvidnostnim tveganjem predpisuje minimalno višino likvidnih sredstev. Osnovna pravila za upravljanje z mednarodnimi denarnimi rezervami določajo tudi pogoje za posojanje obveznic ter druge aktivnosti.

Na ravni izvajanja odločitve o cilju zasledovanja višjega donosa mednarodnih denarnih rezerv ob nespremenjeni ravni tveganja je v letu 2004 treba omeniti nadaljevanje premika sredstev iz evrodepozitov na trg vrednostnih papirjev. Na ostalih segmentih strukture deviznih rezerv ni prišlo do bistvenih premikov. Natančnejši podatki o strukturi mednarodnih denarnih rezerv na dan 31. 12. 2004 so prikazani v poglavju o računovodskih izkazih.

5.2 Plačilni promet komitentov Banke Slovenije

5.2.1 Posli za državni sektor

Pogodba o skupnem delovanju na denarnem trgu

Banka Slovenije in Ministrstvo za finance imata podpisano pogodbo o skupnem delovanju na denarnem trgu. Pogodbeni namen je nadaljnji razvoj denarnega trga, ki temelji na enomesečni zakladni menici. Po tej pogodbi ministrstvo kupnino od prodaje enomesečnih zakladnih menic vloži v Banko Slovenije in jo lahko uporablja za uravnavanje likvidnosti proračuna. Enomesečne zakladne menice se prodajajo prek tedenskih avkcij, skupna količina izdanih menic pa znaša 28 mrd SIT.

Vodenje računov proračunskih uporabnikov

Enotni zakladniški račun

Banka Slovenije vodi enotni zakladniški račun države in 193 enotnih zakladniških računov občin, ki so odprti v različnih valutah. Računi neposrednih in posrednih uporabnikov državnega oziroma občinskih proračunov, Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije in Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, ki so vključeni v sistem enotnega zakladniškega računa, kakor ga določa zakon o javnih financah, so odprti kot podračuni enotnega zakladniškega računa države oziroma občin. Podračune vodi Uprava Republike Slovenije za javna plačila, kateri neposredni in posredni uporabniki državnega oziroma občinskih proračunov predlagajo plačilna navodila in od nje tudi prejema vse povratne informacije iz naslova opravljenih storitev plačilnega prometa.

V letu 2004 je bilo prek enotnega zakladniškega računa države opravljenih za 5.477,5 mrd SIT pritokov in prav toliko odtokov, prek enotnih zakladniških računov občin pa za 4.575,3 mrd SIT pritokov in za 4.576,4 mrd SIT odtokov.

Namenski devizni transakcijski računi

Poleg enotnih zakladniških računov Banka Slovenije vodi prek 100 namenskih deviznih transakcijskih računov države in drugih proračunskih uporabnikov.

Plačilni promet s tujino

Banka Slovenije opravlja za RS plačilni promet s tujino in druge posle v tujem denarju

Na podlagi zakona o plačilnem prometu opravlja Banka Slovenije plačilni promet in druge posle za Republiko Slovenijo. Z odredbo Ministrstva za finance o načinu in postopku vodenja računov neposrednih in posrednih uporabnikov državnega in občinskih proračunov pri Upravi Republike Slovenije za javna plačila je določeno, da neposredni in posredni uporabniki državnega oziroma občinskih proračunov, ki so imeli ob zaključku reforme plačilnih sistemov v državi odprte transakcije račune oziroma druge račune za potrebe deviznega poslovanja pri poslovnih bankah, še naprej opravljajo plačilni promet s tujino prek teh računov.

V letu 2004 je Banka Slovenije opravila za 774,4 mio EUR nakazil v tujino in izplačala za 7,4 mio EUR gotovine. Pritokov iz tujine je bilo za 430,7 mio EUR, pritokov domačih poslovnih bank za 4,9 mio EUR in vračil tuje gotovine za 1,9 mio EUR. Pri tem je bilo proračunskim uporabnikom prodanih za 315,8 mio EUR deviz in od njih odkupljenih za 36,0 mio EUR deviz. Iz valutne strukture pritokov in odtokov je razvidno, da je bilo 81,6% pritokov v valuti EUR, 8,0% v valuti USD, 10,2% v valuti SIT ter le 0,2% v ostalih valutah, medtem ko je bilo na strani odtokov 68,6% v valuti EUR, 4,2% v valuti USD, 24,8% v SIT ter 2,4% v ostalih valutah.

V 2004 je Banka Slovenije opravila za 774,4 mio EUR nakazil v tujino in izplačala za 7,4 mio EUR gotovine

Vodenje računov tujih finančnih institucij in institucij Evropske unije

Banka Slovenije je v letu 2004 odprla tolarske in devizne račune tujih finančnih institucij in institucij Evropske unije, prek katerih je bilo prodanih 168,0 mio EUR deviz in opravljeno za 105,0 mio EUR prometa.

Posli z vrednostnicami, vrednostnimi papirji in gotovino

Banka Slovenije je opravljala za Republiko Slovenijo posle priprave izdaje, distribucije in hrambe tečajnih ter priložnostnih kovancev.

Banka Slovenije je izročila v obtok nov priložnostni tečajni dvokovinski kovanec za 500 tolarjev ob 250-letnici rojstva Jurija Vege, v 200.000 primerkih. Od leta 1993 do konca leta 2004 je bilo danih v obtok skupaj 480,8 milijonov kosov kovancev (do konca leta 2003 442,7 milijonov), vrednih 2,8 mrd SIT (do konca leta 2003 1,9 mrd SIT). Količina kovancev v obtoku se je v letu 2004 zvišala za 8,6%, v celotni vrednostni strukturi gotovinskega obtoka znaša delež kovancev 1,4%, v primerjavi s povprečjem v evroobmočju, ki je 3,1-odstoten.

Nov priložnostni kovanec za 500 SIT ob 250-letnici rojstva Jurija Vege

V letu 2004 so bili izdani priložnostni kovanci ob 250-letnici rojstva Jurija Vege, in sicer: zlatnik, srebrnik in tečajni kovanec ter ob 1000-letnici prve pisne omembe Bleda zlatnik in srebrnik. Lani je bilo na blagajni Banka Slovenije in prek komisijonarjev oziroma bank prodanih 8.650 kosov priložnostnih kovancev (leta 2003 4.787 kosov), od tega 1.891 kosov zlatnikov (leta 2003 1.222 kosov) in 6.759 kosov srebrnikov (leta 2003 3.565 kosov).

Prodanih 8.650 kosov priložnostnih kovancev

Banka Slovenije je opravljala tudi naloge v zvezi s prevzemom in obdelavo unovčenih obveznic ter zapadlih kuponov. V letu 2004 ni bilo prevzetih plašče obveznic RS 02 (v letu 2003 3.704). Padec prometa s kuponi in plašči obveznic RS 02 je posledica zapadlosti zadnjega kupona v letu 1998 oziroma v letu 2000.

V letu 2004 ni bilo prevzetih plašče obveznic RS02

Opravljenih je bilo 5.187 blagajniških prejemkov in izdatkov tolarske gotovine in 23.562 vplačil ter izplačil tuje valute za potne stroške in druge potrebe državnih organov (v letu 2003 4.767 blagajniških prejemkov in izdatkov tolarske gotovine ter 21.066 vplačil ter izplačil tuje valute).

5.2.2 Vodenje računov članov Centralno klirinške depotne družbe d.d.

Prek transakcijskih računov za sredstva strank in obračunskih računov članov Centralno klirinške depotne družbe d.d., ki so hkrati člani sistema plačevanja in prenosov (v nadaljevanju: člani KDD), poteka denarna poravnava poslov z vrednostnimi papirji. Ob koncu leta 2004 je imelo 31 članov KDD, med njimi 12 poslovnih bank ter 19 borzno-posredniških družb, odprte omenjene račune pri Banki Slovenije. Prek njih je bilo v letu 2004 opravljenih za 984,4 mrd SIT pritokov in za 982,9 mrd SIT odtokov.

Sredstva za poravnavo poslov z vrednostnimi papirji na transakcijskih računih pri Banki Slovenije

5.3 Gotovinsko poslovanje

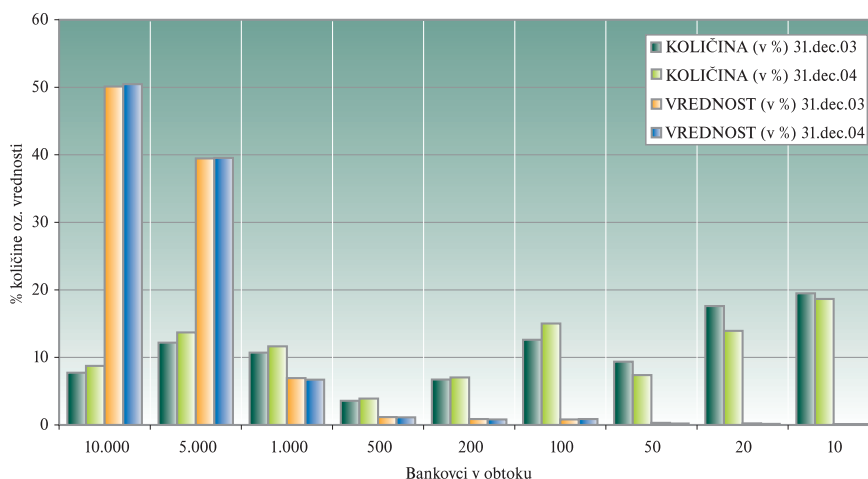
Banka Slovenije je v skladu z zakonskimi pooblastili zagotavljala nemoteno oskrbo države s tolarskimi bankovci.

Nosilna apoena gotovinskega poslovanja sta bankovca za 10.000 in 5.000 tolarjev

Bankovci za 10, 20 in 50 tolarjev se nadomeščajo s kovanci enake vrednosti

Skupno je bilo 31. decembra 2004 v obtoku 112,5 milijonov bankovcev v vrednosti 194,9 mrd SIT (z upoštevanjem gotovine v bankah). Vrednost bankovcev v obtoku se je v primerjavi z letom 2003 povečala za 5,0%, količina bankovcev v obtoku pa se je zmanjšala za 6,4%²⁰. Ob koncu leta 2004 so 98,6% vrednosti in 19,0% količine gotovine v obtoku predstavljali bankovci. Vrednostno najpomembnejši apoen je bankovec za 10.000 tolarjev. Predstavlja 50,5% vrednosti bankovcev v obtoku kakor leta 2003 pa je predstavljal 50,1%. Bankovec za 5.000 tolarjev predstavlja 39,5% vrednosti bankovcev v obtoku, enako kot leta 2003. Opisana bankovca sta nosilna apoena gotovinskega poslovanja. Pomen bankovca za 1.000 tolarjev se količinsko in vrednostno postopoma zmanjšuje. Predstavlja 6,7% vrednosti bankovcev v obtoku, leta 2003 pa 6,9%. Zmanjšala se je tudi povprečna vrednost ter število bankovcev za 10, 20, 50 in 200 tolarjev. Razen bankovca za 200 tolarjev je to predvsem posledica nadomeščanja teh bankovcev s kovanci enake vrednosti²¹.

Slika 25: Količinska in vrednostna sestava bankovcev v obtoku

Vir: Banka Slovenije

V števnicah prešteti 56,3 milijona bankovcev

V števnicah Banke Slovenije je bilo prešteti 56,3 milijonov bankovcev (leta 2003 60,5 milijona), od tega jih je bilo 37,2 milijona tudi presortiranih (leta 2003 36,4 milijona). Za zagotovitev primerne kvalitete bankovcev v obtoku je bilo izločenih in uničenih skupno 27,3 milijona bankovcev (leta 2003 36,0 milijona), od tega največ 5,7 milijona bankovcev po 20 SIT.

Oskrba države s tolarsko gotovino se je zagotavljala prek depojev bankovcev Banke Slovenije pri petih poslovnih bankah, ki jim Banka Slovenije trimesečno določa trezorski maksimum, njihovo poslovanje pa se je dnevno preverjalo. Lani so vsi navedeni depoji upoštevali pravila poslovanja in pri tem ni bilo odkritih nepravilnosti.

Ponatisi bankovceve

Zaradi povečanja potreb po bankovcih v gotovinskem obtoku ter zamenjave obrabljenih in poškodovanih so bili v letu 2004 ponatisnjeni bankovci za 5.000 tolarjev v obsegu 10 milijonov kosov, bankovci za 1.000 tolarjev v obsegu 5 milijonov kosov ter bankovci za 200 tolarjev v obsegu 5 milijonov kosov.

²⁰ Pregled gotovine v obtoku v zadnjih devetih letih je prikazan v tabeli 24.

²¹ Primerjava vrednostne in količinske strukture bankovcev v obtoku med letoma 2003 in 2004 je razvidna s slike 20.

V Banki Slovenije je bilo strokovno pregledanih 1.238 kosov ponaredkov tolarških bankovcev, odkritih in zaseženih na območju Republike Slovenije, v letu 2003 1.189 kosov (indeks 104). Pri tem je Banka Slovenije sodelovala z MNZ (Nacionalni analitski center za ponaredke evrobankovcev - NAC in Nacionalni analitski center za ponaredke evrokovancev - CNAC), ECB, EU, Interpolom in Europolom. Po podatkih, ki jih je Banka Slovenije posredoval Center za forenzične preiskave pri Ministrstvu za notranje zadeve, so strokovno pregledali in obdelali 645 kosov ponaredkov tuje valute, v letu 2003 445 kosov (indeks 145).

Strokovno pregledanih 1.238 kosov ponaredkov tolarških bankovcev in 645 kosov ponaredkov tujih bankovcev

Tabela 25: **Gotovina v obtoku**

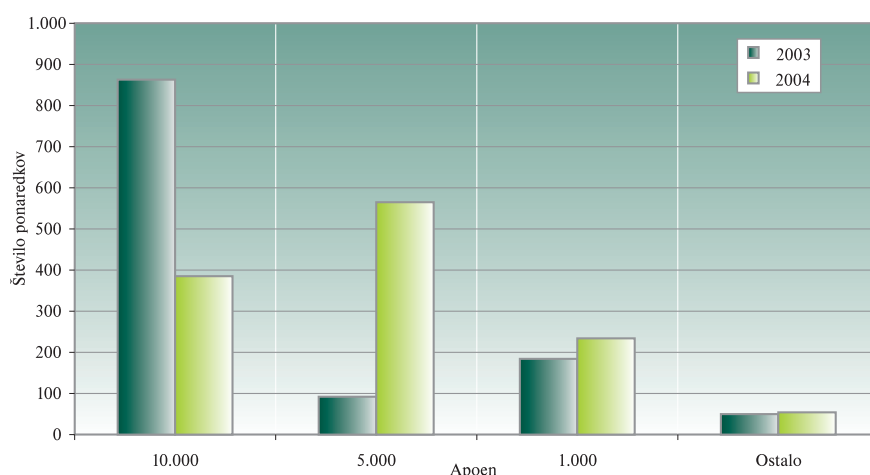
v mrd SIT	Bankovci v obtoku	Kovanci v obtoku	Gotovina v obtoku skupaj
1996	71,4	0,4	71,9
1997	85,7	0,5	86,1
1998	104,7	0,6	105,2
1999	142,5	0,6	143,1
2000	139,6	0,8	140,4
2001	165,8	1,0	166,8
2002	172,1	1,4	173,4
2003	185,6*	1,9	187,5
2004	194,9*	2,8	197,7

Opombe: 1. Podatki izražajo stanje na dan 31.12.
2.* Zneska za leti 2003 in 2004 ne vsebujeta izdanih bonov.
Vir: Banka Slovenije

Ugotavljamo, da je vrednost zaseženih ponaredkov slovenskih tolarjev od leta 1994 do 2004, razen let 2002 in 2004, naraščala. Skupna vrednost zaseženih ponaredkov slovenskih bankovcev se je v 2004 znižala in je znašala 6,9 mio SIT (v letu 2003 9,3 mio SIT). Ministrstvo za notranje zadeve je Banki Slovenije poslalo na pregled naslednje ponarejene bankovce: 385 primerkov po 10.000 tolarjev, 565 primerkov po 5.000 tolarjev, 234 primerkov po 1.000 tolarjev in 54 primerkov drugih apoenov.

Vrednost zaseženih ponaredkov upadla

Slika 26: **Primerjava obdelanih tolarških ponaredkov za leti 2003 in 2004**

Vir: Banka Slovenije

V primerjavi s preteklim letom se je število ponaredkov po 10.000 tolarjev zmanjšalo za 55,4% (v letu 2003 se je povečalo za 160,7%), povečalo pa število ponaredkov po 5.000 tolarjev za 514,1% (v letu 2003 48,4%) in ponaredkov za 1.000 tolarjev za 27,2% (v letu 2003 130%).

Najpogostejši ponaredki izdelani z računalniško tehnologijo ali z barvnim fotokopiranjem

Kakovost izdelanih tolarskih ponaredkov v letu 2004 ne odstopa bistveno od tistih v letu 2003. Izboljšanje kvalitete je opazno le pri tujih zaseženih ponaredkih, ki so tiskani v tehniki offset in imajo imitirano ultra violetno zaščito ter imitiran hologramski znak. Najpogostejše so se pojavljali ponaredki, izdelani z računalniško tehnologijo (skener, računalnik, tiskalnik), ali pa barvne fotokopije. Ponaredki so tiskani na komercialnem papirju in v večini primerov brez zaščitnih elementov (vodnega znaka, varovalnih barvnih vlakenc, varnostne nitke, fluorescentne zaščite)²².

Oskrba z gotovino

Oskrba države z bankovci je do 30. oktobra 2004 potekala prek osmih depojev bankovcev Banke Slovenije, v okviru petih poslovnih bank-depozitarjev, oskrba s kovanci pa prek centralnega hranišča kovancev. S 1. novembrom 2004 so skladno s sklepom Sveta banke Slovenije prenehali poslovati trije depoji, ki so delovali v okviru dveh poslovnih bank-depozitarjev.

Depoji bankovcev BS se v glavnem oskrbujejo z gotovino iz rednega gotovinskega poslovanja bank in hranilnic, ki so uporabnice njihovih storitev.

Neposredne uporabnice depoja imajo z depozitarji sklenjene pogodbe za uporabo storitev depoja bankovcev BS, druge banke pa uravnavajo svoje potrebe po bankovcih z nakupi in prodajami pri depozitarjih (trg bankovcev na drobno).

S prehodom računov pravnih oseb v banke, banke v celoti opravljajo prevzem in izplačevanje gotovine pravnim osebam. Banke prejmejo gotovino od komitentov, oskrba z bankovci v distribucijskih točkah centralne banke (depojih bankovcev BS) pa ima tako funkcijo servisiranja presežkov oziroma primanjkljajev gotovine iz poslovanja.

5.4 Plačilni sistemi

Vključevanje v sistem TARGET

Sistem TARGET za medbančno poravnavo čezmejnih plačil

TARGET je sistem za medbančno poravnavo čezmejnih plačil v evrih v realnem času, ki deluje od 1. januarja 1999. Sestavlja ga 15 nacionalnih sistemov bruto poravnave v realnem času (BPRČ) v upravljanju centralnih bank starih članic EU in sistem Evropske centralne banke, ki so med seboj povezani tako, da omogočajo izvajanje čezmejnih plačil. Primarni cilj sistema je zagotoviti podporo izvajanju monetarne politike Evrosistema in zagotavljati varno, zanesljivo in učinkovito poravnavo plačil, s temeljnim namenom prispevati k integraciji in stabilnosti evro denarnega trga. Udeleženske sistema TARGET so banke iz držav evropskega gospodarskega prostora.

Vključitev v TARGET je s pridružitvijo EU postala aktualna tudi za nove države članice, med njimi Slovenijo. Omenjene države so z vstopom v EU pridobile pravico, ne pa tudi obveznost, sodelovati v sistemu, medtem ko bodo morale s prevzemom evra postati polnopravne članice sistema.

TARGET2 od 1.1.2007

Možnost neposrednega vstopa v sistem s prevzemom evra

Svet Evropske centralne banke je že sprejel tudi odločitev o strateški usmeritvi glede nadaljnjega razvoja sistema TARGET (TARGET2), ki naj bi zagotovila večjo harmonizacijo storitev in stroškovno učinkovitost. TARGET2 naj bi bil na voljo 1. januarja 2007, s čimer bi bila glede na načrte za prevzem evra mogoča

²² Primerjava pregledanih ponaredkov tolarskih bankovcev med letoma 2003 in 2004 je razvidna s slike 21.

neposredna vključitev Banke Slovenije in slovenskih bank v ta sistem z dnem nastanka obveznosti (prevzem evra), tj. brez potrebe po vključitvi v obstoječi sistem TARGET. Vendar pa zaradi zahtevnosti projekta ni jamstva, da bo sistem resnično vzpostavljen pravočasno. Glede na to je Banka Slovenije na podlagi možnosti, ki jih je predlagala Evropska centralna banka, oblikovala tak načrt vključitve v sistem, da bo ta mogoča, čeprav TARGET2 ob prevzemu evra v Sloveniji še ne bo vzpostavljen.

Pri izbiri je Banka Slovenije upoštevala predvsem zahtevo, da izbrana opcija zadosti vsem varnostnim in formalnim zahtevam Evropske centralne banke, ob tem pa je stroškovno učinkovita. Svet Banke Slovenije je tako oktobra odločil, da se bodo Banka Slovenije in slovenske banke, če bo vključitev v TARGET obvezna že pred vzpostavitvijo sistema TARGET2, v TARGET vključile prek oddaljene neposredne udeležbe v sistemu nemške centralne banke (RTGSplus), ki je del sistema TARGET. Ob tem je podprl oddaljeno udeležbo bank v sistemu RTGSplus/TARGET pred prevzemom evra, saj ta omogoča tehnično izkoristiti vse prednosti takojšnje poravnave v centralnobančnem denarju.

Vključitev Banke Slovenije v TARGET preko sistema nemške centralne banke

Oddaljena udeležba v sistemu TARGET

Oddaljena udeležba pomeni neposredno udeležbo institucije s sedežem v državi evropskega gospodarskega prostora v nacionalnem sistemu BPRČ druge (gostiteljske) države. Oddaljena udeležba zagotavlja takojšnjo poravnavo plačil v centralnobančnem denarju, ob tem pa za centralno banko vsebinsko in formalno ne predstavlja vključenosti v TARGET in ne zadostuje zahtevam Evropske centralne banke za prevzem evra. Cilj Banke Slovenije je z možnostjo oddaljene udeležbe bankam zagotoviti enako izhodišče pri vključevanju v vseevropske plačilne sisteme in možnost poravnave v plačilnem sistemu, komplementarnem sistemu STEP2 (ki je namenjen samo plačilom majhnih vrednosti).

Začasna vključitev v sistem TARGET

Začasna vključitev pomeni vključitev novih držav članic EU v današnji sistem TARGET z dnem prevzema evra. Banka Slovenije in banke se bodo v TARGET vključile prek sistema nemške centralne banke (RTGSplus), ki je del sistema TARGET. Z dnem aktiviranja začasne vključitve bo prenehal delovati slovenski sistem BPRČ, banke pa bodo domača plačila velikih vrednosti preusmerile v TARGET.

Prehod v sistem TARGET2

Vzpostavitev sistema TARGET2 je načrtovana za 1. januar 2007, vendar pa je zaradi obsežnosti projekta ta datum negotov. Tako bo prehod Banke Slovenije in bank v okolje TARGET2 najverjetneje izveden kot prehod iz začasne vključitve. V tej fazi bodo Banka Slovenije in slovenske banke nastopale kot udeleženke v nemški komponenti današnjega sistema TARGET, zato bo prehod izveden sočasno z nemško centralno banko in nemškimi bankami.

Vključevanje v sistem STEP2

Z vključitvijo Slovenije v EU so banke v Sloveniji dobile tudi možnost vključitve v plačilni sistem STEP2, ki ga upravlja Euro Banking Association (EBA). Gre za sistem, ki omogoča procesiranje čezmejnih plačil malih vrednosti v evrih (do 12.500 EUR), pri čemer se poravnava izvaja bilateralno med udeleženkami in v bruto znesku naslednji delovni dan, v okviru drugega sistema, ki ga prav tako upravlja EBA.

STEP2 – sistem za plačila malih vrednosti v evrih

Na podlagi odločitve slovenskega medbančnega odbora za plačilne storitve v mesecu marcu, kjer je bila dana pobuda za vključitev bank v sistem STEP2 prek Banke Slovenije, je o tem predlogu odločal tudi Svet Banke Slovenije. Pobudo je podprl že v okviru prve obravnave aprila, dokončno pa maja, na osnovi večinske odločitve bank za vključitev v sistem STEP2 prek Banke Slovenije. Vključevanje

bank v sistem STEP2 prek Banke Slovenije je na majski seji podprl tudi Nadzorni svet Združenja bank Slovenije.

Banka Slovenije postala neposredna udeleženka sistema STEP2

Banka Slovenije je 8. novembra 2004 postala neposredna udeleženka sistema STEP2, medtem ko so banke, ki dostopajo do sistema STEP2 prek nje, pridobile status posredne udeleženke v sistemu. Za posreden dostop do sistema STEP2 prek Banke Slovenije se je odločilo 11 bank, medtem ko 3 banke v sistemu sodelujejo prek izbrane posredne udeleženke STEP2. Ostalih 5 bank se je odločilo za posredno udeležbo v sistemu STEP2 prek tuje banke.

Z datumom vključitve v sistem STEP2 je Banka Slovenija prevzela tudi vlogo vstopne točke (*Entry Point*) za Slovenijo, kar pomeni, da so prek sistema STEP2 dosegljivi (kot prejemniki plačil) vsi izvajalci plačilnega prometa v Sloveniji.

V obdobju od 8. novembra do 31. decembra je bilo v sistem STEP2 prek Banke Slovenije posredovano 44.083 plačil v skupni vrednosti 135,52 mio EUR, kar v povprečju pomeni 1.130 plačil v skupni višini 3,47 mio EUR dnevno. V istem obdobju je bilo iz sistema STEP2 prejetih 13.325 plačil v skupni vrednosti 48,79 mio EUR, kar v povprečju pomeni 342 plačil v skupni višini 1,25 mio EUR dnevno. Povprečna vrednost plačila je tako znašala 3.074 EUR na strani odlivnih plačil oziroma 3.662 EUR na prilivni strani.

Sprememba zakona o plačilnem prometu in začetek veljavnosti Uredbe 2560/2001 o opravljanju čezmejnih plačil

Na 35. redni seji Državnega zbora je bila po nujnem postopku sprejeta novela zakona o plačilnem prometu (ZPlaP-B) zaradi uskladitve domače zakonodaje z Direktivo o čezmejnih nakazilih (97/5/EC) ter Direktivo o dokončnosti poravnav v plačilnih sistemih in sistemih poravnave vrednostnih papirjev (98/26/EC).

Implementacija direktive o čezmejnih nakazilih

V zvezi z uveljavitvijo direktive o čezmejnih nakazilih tako zakon ureja vprašanje minimalnih medsebojnih pravic in obveznosti med izvajalcem plačilnega prometa ter komitentom pri opravljanju čezmejnih plačil v EU v kateri koli valuti države članice EU. Določbe, ki implementirajo direktivo o dokončnosti poravnav v plačilnih sistemih in sistemih poravnave vrednostnih papirjev, urejajo vprašanje medsebojnih razmerij med udeleženkami plačilnega sistema glede poravnave obveznosti oziroma v zvezi z udeležbo v sistemu ob začetku stečajnega postopka nad posamezno udeleženko tega sistema. V tem smislu določbe ZPlaP-B izključujejo učinke splošne stečajne zakonodaje glede prenehanja veljavnosti plačilnih nalogov dolžnika, ki na dan začetka stečajnega postopka še niso izvršeni (dokončni).

Register transakcijskih računov

Poleg določb, ki uveljavljajo omenjeni direktivi, ZPlaP-B vsebuje tudi nekatere druge določbe. Tako je ZPlaP-B med drugim uvedel javnost registra transakcijskih računov tudi v delu, ki zadeva podatke o imetnikih transakcijskih računov, ki so fizične osebe, prek spletne strani Banke Slovenije. Vendar pa je Ministrstvo za pravosodje v postopku glede upravičenosti razkritja osebnih podatkov imetnikov transakcijskih računov v registru ugotovilo, da v zakonu ni jasno opredeljen namen javnosti teh podatkov. Banka Slovenije je na podlagi odločbe Inšpektorata za varstvo osebnih podatkov ter odločbe ministrice za pravosodje umaknila podatke o transakcijskih računih fizičnih oseb, ki niso zasebniki, s svoje spletne strani.

Nadaljnja novost, ki jo je uvedel ZPlaP-B, je tudi prepoved odpiranja transakcijskih računov osebam, ki imajo v zvezi z že odprtimi transakcijskimi računi evidentirane neporavnane obveznosti zaradi pomanjkanja sredstev na teh računih. Druge določbe ZPlaP-B so namenjene odpravi nekaterih nejasnosti in pomanjkljivosti, ki so se pokazale med uporabo zakona o plačilnem prometu zaradi nejasnega ali pomanjkljivega zakonskega besedila.

Z vstopom Slovenije v EU pa je na področju plačilnega prometa začela veljati tudi Uredba 2560/2001 o čezmejnih plačilih v evrih. Uredba velja v vseh državah članicah EU neposredno, določa pa obveznosti institucij, ki opravljajo plačila v evrih, da pod pogojem, da je plačilni nalog primeren za avtomatsko obdelavo, tarifo za izvedbo čezmejnega plačila v evrih izenačijo s tarifami, ki jih zaračunavajo za plačila v evrih v državi. Ta obveznost trenutno velja le za plačila do 12.500 evrov, po 1. januarju 2006 pa bo uredba veljala tudi za plačila do 50.000 evrov. Poleg te temeljne obveznosti uredba nalaga institucijam, ki opravljajo plačilni promet, da uporabnike transparentno seznajajo s pogoji opravljanja čezmejnih plačil v evrih in s podatki, ki so obvezni za avtomatsko obdelavo plačilnega naloga pri čezmejnem oziroma domačem plačilu. Hkrati Uredba nalaga državam članicam, da odpravijo obveznost institucij, ki opravljajo plačilni promet, glede statističnega poročanja o čezmejnih plačilih do višine 12.500 evrov.

Uredba o čezmejnih plačilih v evrih

Pregled nad delovanjem plačilnih sistemov in prilagajanje obstoječih plačilnih sistemov v Sloveniji zahtevam pravne podlage

Banka Slovenije je na podlagi Zakona o Banki Slovenije in Zakona o plačilnem prometu odgovorna za opravljanje pregleda nad delovanjem plačilnih sistemov. Cilj funkcije pregleda nad delovanjem plačilnih sistemov je na eni strani zaščititi finančni sistem pred možnimi sistemskimi posledicami v primeru, če se ena ali več udeleženk v plačilnem sistemu sooči s finančnimi težavami, in zagotavljanje operativne varnosti ter učinkovitosti delovanja plačilnih sistemov na drugi strani.

Banka Slovenije odgovorna za pregled delovanja plačilnih sistemov

V letu 2004 je Banka Slovenije v skladu s svojo funkcijo opravila pregled dveh privatnih upravljavcev plačilnih sistemov, pri čemer je upoštevala zahteve pravne podlage (zakona o plačilnem prometu in sklepa o poravninah med izvajalci plačilnega prometa) in Temeljna načela za sistemsko pomembne plačilne sisteme²³ kot osnovo, ki jo je za izvajanje pregleda nad delovanjem plačilnih sistemov potrdil Svet Banke Slovenije. Na tej podlagi je Banka Slovenije upravljavcema izdala priporočila, katerih namen je doseči usklajenost teh sistemov z zahtevami pravne podlage in smernicami temeljnih načel. Upravljavca plačilnih sistemov sta na podlagi priporočil pripravila načrta aktivnosti, ki opredeljujeta aktivnosti in roke za njihovo izvedbo. V skladu s tem upravljavca mesečno poročata o napredku pri izpolnjevanju posameznih priporočil.

Skladno s temeljnimi načeli, ki zahtevajo, da mora centralna banka zagotoviti, da so v plačilnih sistemih v njenem upravljanju upoštevana temeljna načela, je bil novembra in decembra izveden tudi pregled sistema BPRČ, ki ga Banka Slovenije upravlja sama. Pri tem je bila uporabljena metodologija, ki temelji na metodologiji Evropske centralne banke za izvajanje pregleda nad delovanjem sistema TARGET.

ESCB-CESR standardi za sisteme kliringa in poravnave poslov z vrednostnimi papirji v Evropski uniji

Oktobra sta Svet Evropske centralne banke in Odbor evropskih regulatorjev trgov vrednostnih papirjev (*Committee of European Securities Regulators - CESR*) potrdila Standarde za sisteme kliringa in poravnave poslov z vrednostnimi papirji v EU (*Standards for Securities Clearing and Settlement in the European Union*).

²³

Temeljna načela za sistemsko pomembne plačilne sisteme (*Core Principles for Systemically Important Payment Systems*) je leta 2001 izdala Banka za mednarodne poravnave.

19 standardov prilagojenih evropskim značilnostim

Dokument predstavlja 19 standardov, ki temeljijo na priporočilih za sisteme poravnave poslov z vrednostnimi papirji CPSS²⁴-IOSCO²⁵ (*CPSS-IOSCO Recommendations for Securities Settlement Systems*), ki so bila izdana v letu 2001, vendar so standardi, v primerjavi z omenjenimi priporočili, prilagojeni evropskim značilnostim. Namen standardov je tako vzpostaviti osnovo za ustrezno zagotavljanje funkcij nadzora, pregleda in regulative, zagotavljati zanesljivost trgovanja z vrednostnimi papirji, varovati interese investitorjev, obvladovati sistemsko tveganje, pospeševati integracijo finančnih trgov znotraj EU in okrepiti varnost ter učinkovitost klirinških in poravnalnih sistemov.

Po potrditvi ustrezne metodologije za izvajanje ocene ustreznosti se bodo ti standardi uporabljali za izvajanje pregleda nad sistemi kliringa in poravnave poslov z vrednostnimi papirji v EU. Predvidoma bosta Svet Evropske centralne banke in Odbor evropskih regulatorjev trgov vrednostnih papirjev metodologijo potrdila do konca leta 2005.

Upravljanje s tveganji

Upravljanje s tveganji po zgledu ECB

V letu 2004 se je na področju upravljanja s tveganji pri upravljanju plačilnih sistemov v Banki Slovenije (BPRČ in Žiro kliring) nadaljevalo delo, začeto v letu 2003, na shemi upravljanja s tveganji. Shema upravljanja s tveganji pri upravljanju plačilnih sistemov v Banki Slovenije se smiselno zgleduje po shemi, ki jo za sistem TARGET uporablja Evropska centralna banka.

Načrt testiranj ravnanja v izrednih okoliščinah

Potem ko je bila v letu 2003 vzpostavljena polno funkcionalna rezervna lokacija, kjer so nameščene in s komponentami na primarni lokaciji integrirane kritične tehnološke komponente plačilnih sistemov BPRČ in Žiro kliring, je Banka Slovenije kot upravljavec v letu 2004 prvič sistematično pristopila k načrtovanju in rednemu usposabljanju izvajalcev za ravnanje v izrednih okoliščinah. Za leto 2004 je bil tako sprejet plan testiranj ravnanja v izrednih okoliščinah. Plan je zajemal testiranje ravnanja Banke Slovenije kot upravljavca in bank kot udeleženk sistemov v primeru integralnega izpada infrastrukture na primarni lokaciji in izpadov posamičnih komponent infrastrukture. Postopki ravnanja ob vseh zamišljenih izrednih okoliščinah so bili tako testirani vsaj enkrat, medtem ko bo plan testiranj v načrtovanem obsegu dokončno realiziran v naslednjem letu.

Prenovljena navodila za ravnanje v izrednih okoliščinah

V letu 2004 je Banka Slovenije kot upravljalec sistemov BPRČ in Žiro kliring prenovila in udeleženkam sistemov BPRČ in Žiro kliring posredovala navodila za ravnanje upravljavca in udeleženk v izrednih okoliščinah ob prekinitvi delovanja obeh sistemov. Postopki ravnanja v izrednih okoliščinah so bili prav tako vzpostavljeni v zvezi s poslovnimi procesi, ki so se v Banki Slovenije pojavili na novo z vključitvijo v vseevropska plačilna sistema TARGET in STEP2.

Statistika poslovanja plačilnih sistemov

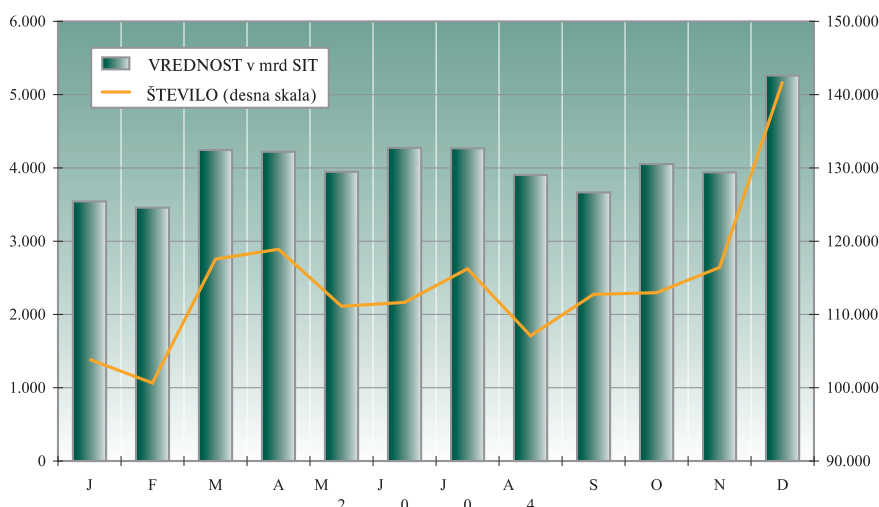
Sistem BPRČ poravnal več kakor 1,37 mio transakcij

V letu 2004 je bilo prek sistema BPRČ poravnanih 1.370.990 transakcij v skupni vrednosti 48.774,41 mrd SIT, kar pomeni 8,46-odstotno povečanje števila in 12,41-odstotno povečanje vrednosti transakcij glede na leto 2003. V povprečju je bilo dnevno poravnanih 5.355 transakcij, katerih povprečna vrednost je znašala 35,58 mio SIT na transakcijo.

²⁴ Odbor za plačilne in poravnalne sisteme držav G10 (*Committee on Payment and Settlement Systems*), ki deluje v okviru Banke za mednarodne poravnave.

²⁵ Mednarodna organizacija agencij za trg vrednostnih papirjev (*International Organization of Securities Commissions*).

Slika 27: Obseg plačilnega prometa v sistemu BPRČ v letu 2004

Vir: Banka Slovenije

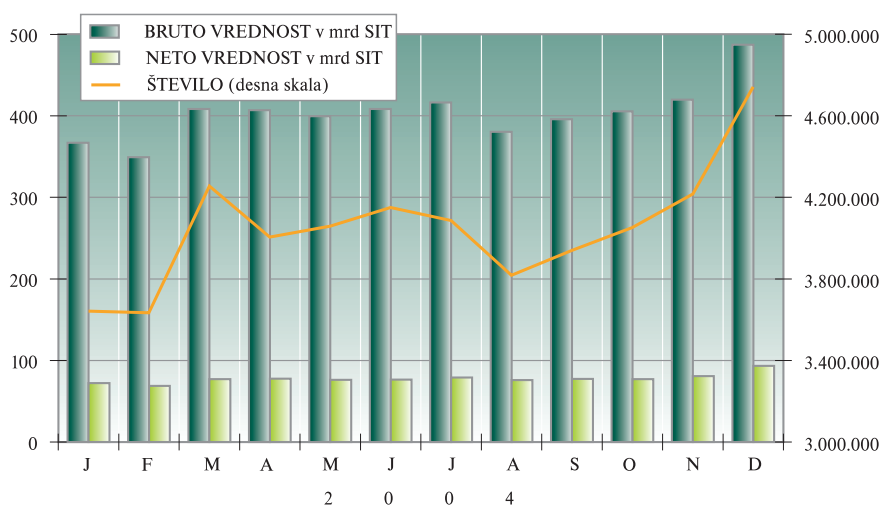
Neto poravnalni sistem Žiro kliring, kot drugi najpomembnejši medbančni plačilni sistem (namenjen je obdelavi nenujnih plačil v vrednosti do 2 mio SIT), je v letu 2004 obdelal 48.598.219 transakcij, v skupni vrednosti 4.844,19 mrd SIT, kar pomeni 4,26-odstotno povečanje števila in 7,51-odstotno povečanje vrednosti transakcij v primerjavi z letom 2003. Vrednost neto poravnave teh plačil prek sistema BPRČ je znašala 932,38 mrd SIT oziroma 19,25% bruto vrednosti transakcij, kar pomeni 80,75-odstotno stopnjo pobota. V povprečju je bilo dnevno obdelanih 189.837 transakcij, katerih povprečna vrednost je znašala 99.678,37 SIT.

Žiro kliring je drugi najpomembnejši medbančni plačilni sistem

Skupno število poravnanih transakcij v obeh sistemih v letu 2004 je znašalo 49.862.293, in sicer je bil delež sistema BPRČ 2,54%, delež sistema Žiro kliring pa 97,46% (v letu 2003 sta bila omenjena deleža 2,64 in 97,36-odstotna). Celotna vrednost poravnanih transakcij v obeh sistemih je v letu 2004 znašala 48.235,39 mrd SIT, pri čemer je bil delež sistema BPRČ 89,96-odstoten, delež sistema Žiro kliring pa 10,04-odstoten (v letu 2003 sta bila omenjena deleža 90,59 in 9,41-odstotna).

Oba sistema skupaj poravnala skoraj 50 milijonov transakcij

Slika 28: Obseg plačilnega prometa v sistemu Žiro kliring v letu 2004

Vir: Banka Slovenije

5.5 Statistični sistem

Banka Slovenije je po Zakonu o Banki Slovenije in z vstopom v EU v letu 2004 s 55. členom Zakona vezana na 5. člen statuta evropskega sistema centralnih bank. Banka Slovenije je po Zakonu o državni statistiki ena od pooblaščenih izvajalk slovenskega programa statističnih raziskovanj, ki je splošno določen na srednjeročni ravni, podrobno pa je vključno z viri ter obveznostmi posredovanja potrebnih podatkov opredeljen na letni ravni.

Glavna statistična področja v denarni, finančni in plačilnobilančni statistiki

Glavne statistične naloge Banke Slovenije zajemajo širša področja denarne, finančne in plačilnobilančne statistike. Vse bolj je vključena tudi v statistične procese na področju javno finančnih in splošno ekonomskih statistik.

Statistične dejavnosti Banke Slovenije so namenjene obveščanju domače in tuje javnosti o finančnih in makroekonomskih gibanjih Slovenije, podatkovne podpore denarni politiki Banke Slovenije in ekonomski politiki države ter statističnega sodelovanja z mednarodnimi organizacijami na čelu Mednarodnega denarnega sklada (MDS). Posebno mesto v okviru evropskega sistema centralnih bank, med katere spada Banka Slovenije, zavzemajo obveznosti harmonizacije statistik z namenom prevzema evra in sodelovanja v okviru evropskega statističnega sistema z Eurostatom.

Nove statistične obveznosti z vključitvijo v ESCB

Leta 2004 so se ob izvajanju rednih statističnih nalog še stopnjevale spremembe, izvedene zaradi vstopa v Evropsko unijo in v sklopu priprav na pridružitve ekonomski in monetarni uniji. Banka Slovenije je z vključitvijo v evropski sistem centralnih bank (ESCB) prevzela statistične obveznosti, ki jih mora izpolniti pred vključitvijo države v ekonomsko in monetarno unijo. Po statutu ECB in ESCB morajo države članice na nacionalni ravni izvesti vse potrebne ukrepe za zbiranje statističnih podatkov, potrebnih za izpolnitev zahtev statističnega poročanja ECB. V skladu s tem ECB polletno preverja napredek v izpolnjevanju statističnih obveznosti za nove članice, ki se bodo obvezno vključile v evroobmočje.

Podpis dogovora o sodelovanju na področju makroekonomskih in finančnih statistik z MF in SURS

Zaradi povsem enakih in naraščajočih zahtev evropskega statističnega sistema, ne glede na velikost in razpoložljive vire posamezne članice, ter zaradi delitve pristojnosti in odgovornosti pri zagotavljanju statističnih zahtev ECB in Eurostata je Banka Slovenije v letu 2004 z Ministrstvom za finance (MF) in Statističnim uradom (SURS) podpisala Dogovor o sodelovanju na področju makroekonomskih in finančnih statistik. Dogovor ima podlago in vzor v sporazumu o razumevanju in sodelovanju med ECB in Eurostatom.

Z dogovorom so bile opredeljene odgovornosti posameznih podpisnikov dogovora ter delitev odgovornosti in način sodelovanja med njimi pri zagotavljanju slovenskih makroekonomskih in finančnih statistik do Evropske komisije – Eurostata in Ecfina ter Evropske centralne banke.

Predmet navedenega dogovora je tudi sodelovanje pri vzdrževanju standardne klasifikacije institucionalnih sektorjev kot posebno pomembne razvrstitve pri zagotavljanju makroekonomskih in finančnih statistik. Enotno sektorizacijo vodi Agencija za javnopravne evidence in storitve kot del Poslovnega registra Slovenije.

Statistična podatkovna podlaga

Banka Slovenije skrbi za zahtevne statistične sklope finančnih računov ter denarne in plačilnobilančne statistike. Te statistike temeljijo predvsem na podatkih iz neposrednih in posrednih poročil bank in podjetij ter na podatkih o blagovni menjavi. Uvedene intrastat statistike, po carinskih deklaracijah in z vstopom v EU, pripravlja Statistični urad Republike Slovenije (SURS) v sodelovanju s Carinsko

upravo RS (CURS). Poleg tega Banka Slovenije zbira, pripravlja in objavlja podatke statistik sodobnih plačilnih instrumentov, finančnih trgov itd.

V prvi polovici 2004 je Banka Slovenije v skladu z metodologijo Evropskega sistema računov (ESR95) sestavila prve letne finančne račune Slovenije s konsolidiranimi in nekonsolidiranimi podatki o stanjih za 2001 in 2002 ter o transakcijah za 2002.

Osnovni vir za sestavo prvih finančnih računov po ESR95 so bili letni podatki na podlagi prvega neposrednega poročanja vseh nefinančnih in finančnih družb ter enot sektorja države v skladu s Sklepom o poročanju podatkov za statistiko finančnih računov (Uradni list RS, št. 66/2003), ki je potekalo novembra in decembra 2003. Poročila je za Banko Slovenijo zbrala Agencija za javnopravne evidence in storitve (AJPEŠ).

Podatki prvih letnih finančnih računov so bili junija 2004 najprej predstavljeni Svetu Banke Slovenije in julija 2004 v skladu s predpisanimi zahtevami (Council Regulation 2223/96) posredovani ECB in Eurostatu.

V drugi polovici leta 2004 je potekala sestavitev finančnih računov za leto 2003 s podatki o stanjih in transakcijah na podlagi drugega neposrednega poročanja letnih podatkov, ki je potekalo maja in junija 2004. Podatki letnih finančnih računov za 2003 so bili decembra 2004 predstavljeni Svetu Banke Slovenije in nato posredovani ECB in Eurostatu.

Za naslednje poročanje podatkov za potrebe statistike finančnih računov (letno poročanje za leto 2004) je bil s sklepom o spremembi sklepa o poročanju podatkov za statistiko finančnih računov (Uradni list RS, št. 122/2004) uveden prag poročanja za sektor nefinančnih družb (S.11). Obvezniki poročanja v tem sektorju so vse nefinančne družbe, razen tistih, katerih bilančna vsota je ob koncu koledarskega leta, pred obdobjem za katerega se poročajo podatki, manjša od 200 mio SIT.

Z navodilom o spremembi in dopolnitvi navodila za izvajanje Sklepa o poročanju podatkov za statistiko finančnih računov (Uradni list RS št. 140/2004) so bili v poročanje poleg podatkov o stanjih in transakcijah dodatno vključeni tudi podatki o vrednostnih spremembah. Vključitev podatkov o vrednostnih spremembah v poročilo je namenjeno izboljšanju kakovosti poročanja podatkov o transakcijah.

V letu 2005 Banka Slovenije načrtuje uvedbo četrtnega poročanja za statistiko finančnih računov v skladu z zahtevami Uredbe ECB/2002/7. Priprava in sprejetje slovenskega navodila za četrtno poročanje sta načrtovani v prvi polovici 2005. Prvo poročanje četrtnih podatkov bo predvidoma potekalo v drugi polovici 2005.

Julija 2004 je Svet Banke Slovenije sprejel Sklep in navodilo za izvajanje sklepa o poročanju monetarnih finančnih institucij (Ur. l. RS št. 77/04). S tem je Banka Slovenije formalnopravno uskladila poročanje podatkov sektorjev monetarnih finančnih institucij (MFI) S.121 in S.122 z zahtevami harmonizirane denarne in bančne statistike v uredbah ECB/2001/13 in ECB/2001/18 ter v ustreznem delu smernice ECB/2003/2. Metodologija novega poročanja je popolnoma usklajena z zahtevami ECB.

Navedena podzakonska akta sta omogočila začetek izvedbe poročanja podatkov MFI za izračun agregiranih harmoniziranih denarnih in bančnih statistik v skladu s stopnjevanjem zahtev ECB do novih članic. ECB namreč pričakuje od novih članic v letu 2005 zagotovitev vseh podatkov harmonizirane denarne in bančne statistike in postopno doseganje zahtevane kvalitete.

**Začetek sestavljanja letnih
finančnih računov Slovenije**

**Izračunani letni finančni
računi za leta 2001, 2002
in 2003**

**V letu 2005 predviden
prehod na četrtno
frekvenco finančnih računov**

**Podlaga za poročanje MFI
usklajeno z zahtevami
denarne in bančne
statistike ECB**

**Začetek poročanja
podatkov bilance stanja
MFI novembra 2004**

Poročevalci novega poročila Banki Slovenije so monetarne finančne institucije na seznamu pri ECB, med katere spadajo kreditne institucije, ki poslujejo v Sloveniji, vključno s podružnicami tujih bank. V skladu z navodilom so začeli poročevalci novembra 2004 postopno poročati ustrezne podatke bilance stanja, mesec dni pozneje prevrednotenj, maja 2005 pa še obrestne mere.

Agregirani podatki poročevalcev bodo skupaj s podatki Banke Slovenije omogočili v letu 2005 zamenjavo statističnih podatkov, denarnih agregatov in njihovih bilančnih protipostavk, prilagojenih zahtevam harmonizirane denarne in bančne statistike ECB, ki so bili vzpostavljeni na podlagi delno prilagojenega poročevalskega sistema v letu 2003.

**Dogovor z bankami o načinu
poročanja pred vključitvijo
v evro območje**

Na področju plačilnobilančne statistike Banka Slovenije pripravlja nov koncept neposrednega poročanja udeležencev v transakcijah z nerezidenti. Uredba EU o čezmejnih plačilih v evrih znotraj EU narekuje odpravo poročanja za plačilnobilančno statistiko pod določenim pragom poročanja. Zaradi veljavnosti uredbe in potrebe po konsistentnosti plačilnobilančne statistike tudi v obdobju delovanja ERM2 je Banka Slovenije v vmesnem obdobju do prevzema evra z bankami sklenila poseben dogovor o načinu poročanja. Banka Slovenije je za potrebe ESCB zagotovila tudi ustrezno razčlenitev plačilnobilančne informacije na tako imenovano intra (transakcije med Slovenijo in ostalimi članicami EU) in ekstra statistiko (transakcije med Slovenijo kod delom EU in ostalim svetom). Enaka razčlenitev je zagotovljena tudi v odnosu do članic evroobmočja.

Banka Slovenije mora ECB posredovati tudi nekatere druge podatke, zlasti s področij javno finančne in splošno ekonomske statistike. Pri tem so najpomembnejši podatki maastrichtskih ekonomskih kriterijev, to je podatkov dolgoročnih obrestnih mer ter salda državnega proračuna, državnega dolga in harmoniziranega indeksa rasti cen življenjskih stroškov, ki jih pripravlja Statistični urad RS.

Banka Slovenije se je tudi po tehnično tehnološki plati uspešno vključila v statistični informacijski sistem ECB in uvedla posebne standarde izmenjave podatkov.

**Slovenija izpolnjuje zahteve
standarda SDDS**

Banka Slovenije na svojih spletnih straneh objavlja podatke v skladu s Posebnimi standardi objavljanja statističnih podatkov (Statistical Data Dissemination Standards) MDS za Slovenijo, ki jih pripravlja skupaj s SURS in MF. Ti standardi predpisujejo redno objavljanje metodološko ustreznih ključnih makroekonomskih podatkov po vnaprej objavljenem koledarju. Njihovo izpolnjevanje povečuje makroekonomsko preglednost, ki omogoča zgodnjo zaznavo finančnih težav, in je zato pomembno za dostop na mednarodne finančne trge.

S podatki zunanjega dolga po novem mednarodnem standardu, ki jih je Banka Slovenije začela objavljati v letu 2003, Slovenija v celoti izpolnjuje vse zahteve posebnih standardov objavljanja podatkov Mednarodnega denarnega sklada (MDS).

**Nove metodološke podlage
na podlagi uredb in smernic
Evropske komisije in ECB**

V skladu z navedenim se v metodološki podlagi statistik, ki jih pripravlja Banka Slovenije, nekoč prevladujočim standardom MDS, vse bolj pridružujejo metodologije Evropske centralne banke in Eurostata, opredeljene z uredbami in smernicami Evropske komisije in ECB.

**Objavljanje statističnih
podatkov**

Glavni finančni in makroekonomski podatki za Slovenijo izhajajo v mesečnem Biltenu. Poleg te publikacije izhajajo še četrtletne informacije Finančni trgi in letne Neposredne naložbe. Vse publikacije so, skupaj z informacijo o plačilni bilanci in daljšimi časovnimi serijami podatkov iz Biltena in še nekaterimi pomembnimi podatki, objavljene na spletnih straneh Banke Slovenije. Med domačimi in tujimi

uporabniki pošilja Banka Slovenije statistične podatke še MDS, ECB in Eurostatu, pri čemer postaja po obsegu in zahtevnosti postopoma najpomembnejši sklop podatkov za potrebe ECB.

5.6 Mednarodno sodelovanje

Mednarodni denarni sklad

Kvota Slovenije v okviru Mednarodnega denarnega sklada (MDS) je ostala nespremenjena in znaša 231,7 mio SDR, kar pomeni 0,12 % glasov vseh članic MDS.

Slovenija je že od leta 1998 ena izmed držav članic MDS, ki financirajo posojila v okviru Načrta finančnih transakcij. V letu 2004 Slovenija ni sodelovala pri nakazilih sredstev v okviru FTP, je pa iz tega naslova prejela delež vrnjenih posojil MDS iz preteklih let od Gabona, Alžirije, Azerbajdžana, Jamajke, Jordanije, Nove Gvineje in Ruske federacije v skupnem znesku 20,1 mio SDR. Rezervna tranša Slovenije pri MDS je tako ob koncu decembra 2004 znašala 77,3 mio SDR.

Poročilo o posvetovanjih s Slovenijo po IV. členu Statuta MDS, ki ga opravlja vsako leto misija Mednarodnega denarnega sklada, je Odbor Izvršnih direktorjev obravnaval maja 2004. Poročilo je bilo objavljeno ob koncu istega meseca. Obisk predstavnikov MDS v zvezi z omenjenimi posvetovanji je potekal januarja 2004.

Evropska centralna banka in Evropski sistem centralnih bank

S pristopom Slovenije k Evropski uniji (EU) 1. maja 2004 je Banka Slovenije postala del Evropskega sistema centralnih bank, ESCB, ki ga sestavljajo Evropska centralna banka (ECB) in nacionalne centralne banke držav članic EU. Guverner Banke Slovenije je postal član Razširjenega sveta ECB. Razširjeni svet ECB je tretji organ odločanja ECB, poleg Sveta ECB in Izvršilnega odbora, ki bo deloval, dokler obstajajo države članice EU, ki niso uvedle evra. Člani Razširjenega sveta so predsednik in podpredsednik ECB ter guvernerji nacionalnih centralnih bank vseh držav članic EU. Guverner Banke Slovenije se kot polnopravni član Razširjenega sveta ECB udeležuje zasedanj tega organa od maja 2004 naprej.

Strokovnjaki Banke Slovenije so postali člani odborov in njihovih delovnih skupin, kadar ti zasedajo v sestavi ESCB, tj. z vsemi nacionalnimi centralnimi bankami EU. Pred tem pa so guverner Banke Slovenije in njeni strokovnjaki že od junija 2003 v Razširjenem svetu ECB in odborih sodelovali kot opazovalci.

Ključ za vpis kapitala ECB za Banko Slovenije znaša 0,3345%. V skladu s Statutom ESCB in ECB so namreč deleži nacionalnih centralnih bank v kapitalnem ključu ECB ponderirani sorazmerno glede na delež držav članic teh nacionalnih centralnih bank v celotnem prebivalstvu in bruto domačem proizvodu EU. Nacionalne centralne banke so edini vpisniki in lastniki kapitala ECB. Nacionalne centralne banke držav članic EU, ki so uvedle evro, so vplačale celoten delež v kapitalu ECB. Nacionalne centralne banke držav članic EU, ki še niso uvedle evra, pa niso vplačale svojega deleža v celoti, temveč samo 7% zneska, ki bi ga sicer morale vplačati, če bi uvedle evro. Trenutno skupni znesek vplačanega vpisanega kapitala ECB vseh nacionalnih centralnih bank znaša 4.089,3 mio EUR. Ob pristopu k EU je Banka Slovenije tako vplačala minimalni odstotek vpisanega kapitala ECB, in sicer 1,3 mio EUR, kot svoj prispevek k operativnim stroškom ECB.

S pristopom k EU Slovenija sodeluje v ekonomski in monetarni uniji, vendar kot država članica z derogacijo glede uvedbe evra. To pomeni, da takoj po pristopu k

Načrt finančnih transakcij

Banka Slovenije je del ESCB

Z vstopom v EU so predstavniki Banke Slovenije pridobili status članov:
- na sejah Razširjenega sveta ECB,
- v odborih in
- delovnih skupinah ESCB

Kapitalski ključ za vpis kapitala ECB za Banko Slovenije znaša 0,3345%

Slovenija je članica EMU z derogacijo

EU ni prevzela evra, si pa bo morala prizadevati za njegov dokončni prevzem, ko bo izpolnila vse zahtevane konvergenčne kriterije za uvedbo evra. ECB je v skladu s Pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti oktobra 2004 objavila Konvergenčno poročilo za leto 2004, v katerem poroča o napredku, ki so ga države članice zunaj evroobmočja dosegle pri izpolnjevanju svojih obveznosti pri uresničevanju ekonomske in monetarne unije. V omenjenem poročilu so podani ključni vidiki in rezultati preverjanja gospodarske in pravne konvergence za Slovenijo, poleg tega pa še za Češko, Estonijo, Ciper, Latvijo, Litvo, Madžarsko, Malto, Poljsko, Slovaško in Švedsko.

Evropska unija

Usklajevanje slovenske zakonodaje s pravnim redom EU

Banka Slovenije je nadaljevala sodelovanje pri spremljanju predpisov in pregledu usklajenosti slovenske zakonodaje s pravnim redom EU za področje ekonomske in monetarne unije ter prostega pretoka storitev in prostega pretoka kapitala.

Odbori institucij EU

Z vstopom v EU so strokovnjaki Banke Slovenije postali člani odborov, delovnih skupin in drugih teles, ki delujejo v okviru institucij Evropske unije ter zadevajo področje finančnih in monetarnih zadev. Tako so se strokovnjaki Banke Slovenije udeležili nekaterih sestankov Ekonomsko-finančnega odbora (EFC) in njegovih pododborov, sestankov Odbora evropskih bančnih nadzornikov (CEBS) in njegovih delovnih skupin, sestankov Odbora za monetarno, finančno in plačilnobilančno statistiko, sestankov delovne skupine v okviru Odbora za finančne konglomerate (EFCC) in drugih delovnih skupin z relevantnega področja, ki delujejo v okviru Evropske komisije in Sveta EU.

Evropska komisija je prav tako kot ECB oktobra 2004 objavila Konvergenčno poročilo o izpolnjevanju potrebnih pogojev za uvedbo evra.

Drugo

Julija 2004 je stopil v veljavo Sporazum o vprašanjih nasledstva. Banka Slovenije je tudi v letu 2004 nadaljevala sodelovanje v procesu pogajanj o nasledstvu SFRJ.

6 PRILOGE

6.1 Zakonski status in naloge

Centralna banka Republike Slovenije, Banka Slovenije, je bila ustanovljena 25. junija 1991 z Zakonom o Banki Slovenije na podlagi ustavnega zakona za izvedbo Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije. Ob uvedbi slovenske denarne enote tolarja 8. oktobra 1991 je Banka Slovenije prevzela vse funkcije denarne oblasti.

152. člen Ustave Republike Slovenije zagotavlja Banki Slovenije samostojnost in neposredno odgovornost Državnemu zboru Republike Slovenije.

17. julija 2002 je začel veljati novi Zakon o Banki Slovenije, ki je prinesel veliko sprememb. Po novem zakonu sta organa Banke Slovenije guverner Banke Slovenije in Svet Banke Slovenije, le da se je v slednjem zmanjšalo število njegovih članov z enajst na devet. Tako so zdaj člani Sveta Banke Slovenije: guverner, štirje vice guvernerji in štirje člani. Vse člane imenuje Državni zbor Republike Slovenije na predlog predsednika Republike Slovenije za dobo šest let, z možnostjo ponovnega imenovanja. Svet Banke Slovenije odloča o vseh zadevah, ki so na podlagi zakona o Banki Slovenije in drugih zakonih v pristojnosti Banke Slovenije, z dvotretjinsko večino vseh svojih članov.

V skladu z zakonom je temeljni cilj Banke Slovenije stabilnost cen. V okviru zagotavljanja cenovne stabilnosti pa Banka Slovenije podpira splošno ekonomsko politiko in si prizadeva za finančno stabilnost, upoštevajoč načeli odprtega tržnega gospodarstva in proste konkurence. Banka Slovenije v zvezi z izvajanjem denarne politike zlasti:

- oblikuje in uresničuje denarno politiko,
- oblikuje in uresničuje denarni nadzor,
- je odgovorna za splošno likvidnost bančnega sistema,
- sodeluje pri transakcijah na deviznih in finančnih trgih,
- sprejema v depozit sredstva bank in hranilnic,
- odpira račune bankam in hranilnicam,
- ureja plačilne sisteme.

Poleg navedenih nalog opravlja Banka Slovenije tudi druge naloge, npr. upravlja z deviznimi sredstvi in drugo aktivo, ki ji je zaupana, deluje lahko kot plačilni in/ali fiskalni agent države ter kot predstavnik države v mednarodnih finančnih organizacijah v skladu z zakonom, odpira račune državnim organom in osebam javnega prava in drugim udeležencem na denarnem trgu ter drugim finančnim institucijam, oblikuje, uveljavlja in nadzoruje sistem pravil za varno in skrbno poslovanje bank in hranilnic ter zagotavlja informacijski sistem za nemoteno opravljanje vseh svojih funkcij.

Banka Slovenije ter člani njenih organov odločanja so neodvisni in pri opravljanju nalog po tem zakonu niso vezani na sklepe, stališča in navodila državnih ali katerih koli organov, niti se ne smejo nanje obračati po navodila ali usmeritve. Neodvisnost Banke Slovenije je poudarjena tudi s tem, da Banka Slovenije poroča Državnemu zboru Republike Slovenije le še o svojem delu. Državni zbor Republike Slovenije tako ne potrjuje več finančnega načrta in letnega obračuna Banke Slovenije. Do uvedbe evra kot denarne enote Republike Slovenije pa pristojni odbor Državnega zbora Republike Slovenije določa neodvisnega mednarodnega revizorja, ki za triletno obdobje revidira računovodske izkaze Banke Slovenije.

Novost je tudi prepoved kreditiranja in financiranja javnega sektorja, po kateri Banka Slovenije ne sme odobravati okvirnih in drugih kreditov organom Republike Slovenije, Evropske unije ali državam članicam Evropske unije ali njihovim regionalnim, lokalnim organom in drugim osebam javnega prava. Poleg tega Banka Slovenije navedenim subjektom ne sme dajati garancij za njihove obveznosti in ne sme od njih kupovati njihovih dolžniških instrumentov. Zakon pa pozna tudi izjeme od prepovedi, ki se nanašajo na banke, hranilnice in druge finančne institucije, ki so v javni lasti, če morajo izpolnjevati enake pogoje kot druge banke, hranilnice in finančne institucije, potrebe financiranja obveznosti Republike Slovenije do Mednarodnega denarnega sklada, posle, ki zadevajo izdajanje kovancev in ne presegajo 10% vrednosti kovancev v obtoku in premostitvene kredite javnemu sektorju znotraj enega dneva brez možnosti obnavljanja.

Banka Slovenije pri svojem delovanju upošteva določila 43. člena statuta Evropskega sistema centralnih bank in Evropske centralne banke (ECB), ki veljajo za države članice Evropske unije z derogacijo. V skladu s statutom Evropskega sistema centralnih bank in ECB Banka Slovenije pri evidentiranju, zbiranju, obdelavi in izkazovanju podatkov in informacij za izvajanje svojih funkcij sodeluje z ECB.

6.2 Petletni podatki izkaza uspeha in bilance stanja

Tabela 26: Petletni podatki izkaza uspeha za obdobje od 1. januarja do 31. decembra (v mio SIT)

	2000	2001	2002	2003	2004
Prihodki poslovanja					
Obrestni prihodki	35.010	44.583	61.677	74.978	60.662
Obrestni odhodki	18.580	25.529	42.321	67.841	44.975
Neto obrestni prihodki (odhodki)	16.430	19.053	19.356	7.137	15.688
Neto tečajne razlike	28.642	22.397	-8.588	-16.593	-5.312
Prihodki (odhodki) vrednotenja VP	3.557	3.972	9.365	-8.996	-409
Prihodkov (odhodki) vrednotenja zlata	-	-63	1.550	740	-498
Čisti prihodek od finančnih sredstev	48.630	45.360	21.684	-17.712	9.469
Provizijski prihodki	914	1.123	1.793	1.660	1.682
Provizijski odhodki	332	356	406	426	486
Neto provizije	582	768	1.387	1.234	1.196
Drugi prihodki	225	289	382	322	367
Skupni prihodki poslovanja	49.436	46.417	23.452	-16.156	11.032
Stroški poslovanja	3.685	3.930	4.396	4.971	5.524
Popravki vrednosti, odpisi in rezervacije	308	7.690	498	704	398
Presežek/primanjkljaj prih. nad odh.	45.443	34.798	18.558	-21.830	5.110
Razdelitev presežka/kritje primanjkljaja:					
Prenos/črpanjeposebnih rezerv za tečajne razlike	28.642	22.397	-8.588	-16.593	-5.312
Prenos/črpanje posebnih rezerv za cenovna tveganja	3.557	3.972	10.915	-8.256	-906
Finančni izid po kritju/razporeditvi tečajnih razlik in prihodkov vrednotenja	13.244	8.428	16.231	3.019	11.329
Prenos v splošne rezerve	9.933	6.321	12.173	2.264	8.497
Skupni prenos/črpanje rezerv	42.132	32.691	14.500	-22.585	2.278
Sredstva za proračun Republike Slovenije	3.311	2.107	4.058	755	2.832
Skupna razdelitev/kritje primanjkljaja	45.443	34.798	18.558	-21.830	5.110

Vir: Banka Slovenije

Tabela 27: Petletni podatki bilance stanja na dan 31. decembra (v mio SIT)

	2000	2001	2002	2003	2004
Aktiva					
Finančna sredstva					
Finančna sredstva v tuji valuti	748.153	1.131.158	1.588.462	1.669.475	1.612.953
Zlato	20	16.869	18.403	19.143	18.646
Gotovina in vloge	237.070	492.109	592.862	400.209	178.046
Izpeljani finančni instrumenti	-	21	328	48	39
Investicijski vrednostni papirji	475.274	580.193	927.375	1.190.216	1.359.684
Terjatve do proračuna RS	8.180	8.509	7.668	7.175	6.963
Mednarodni denarni sklad	19.557	21.479	28.221	29.130	23.033
Obračunane obresti in ostalo	8.052	11.978	13.605	23.554	26.543
Finančna sredstva v tolarjih	16.441	2.728	3.255	1.263	808
Terjatve do sklada Republike Slovenije za sukcesijo	8.650	-	-	-	-
Posojila bankam	566	438	18	9	-
Obratni repo posli	6.299	-	1.148	-	-
Obračunane obresti in ostalo	926	2.290	2.089	1.254	808
Osnovna sredstva	2.777	2.608	3.094	3.106	3.554
Skupna aktiva	767.371	1.136.494	1.594.812	1.673.844	1.617.315
Pasiva					
Servisirane obveznosti					
Obveznosti v tuji valuti	404.736	500.889	591.278	604.758	573.638
Vpogledne in vezane vloge	35.997	31.842	30.545	41.059	63.156
Izpeljani finančni instrumenti	9	-	-	-	0
Blagajniški zapisi Banke	361.168	460.837	552.952	555.260	500.757
MDF in druge MFO	5	5	7	5	1.389
Dodeljeni SDR	7.534	8.013	7.643	7.156	6.937
Obračunane obresti in ostalo	23	191	131	1.278	1.399
Obveznosti v tolarjih	87.990	282.308	627.508	704.963	665.619
Vpogledne vloge	71.835	85.557	89.804	100.818	104.108
Vezane vloge bank	-	-	-	-	156.730
Vloge čez noč	-	35.372	18.360	8.170	4.800
Blagajniški zapisi Banke	6.946	125.912	375.636	472.330	266.588
Vloge proračuna Republike Slovenije	3.411	28.837	134.793	109.674	127.477
Mednarodne finančne institucije	-	-	-	-	264
Obračunane obresti in ostalo	5.797	6.629	8.915	13.971	5.651
Bankovci v obtoku	139.644	165.778	172.056	186.042	195.352
Sredstva za proračun Republike Slovenije	3.311	2.107	4.058	755	2.832
Skupne obveznosti	635.681	951.082	1.394.900	1.496.517	1.437.442
Kapital in rezerve	131.691	185.411	199.912	177.327	179.873
Skupna pasiva	767.371	1.136.494	1.594.812	1.673.844	1.617.315

Vir: Banka Slovenije

6.3 Pomembnejši ukrepi v letu 2004

6.3.1 Ukrepi denarne politike in politike deviznega tečaja

Januar 9. 1. Banka Slovenije zniža obrestne mere vseh instrumentov denarne politike za 0,25 o.t.: za 60-dnevne tolarske blagajniške zapise s 6,0% na 5,75%, izklicno obrestno mero za 270-dnevne tolarske blagajniške zapise s 6,75% na 6,5%, za lombardno posojilo s 7,25% na 7,0%, za depozit čez noč s 3,0% na 2,75%, in ceno začasnega odkupa deviz za 7 dni s 3,0% na 2,75% ter ceno začasne prodaje deviz za 7 dni z 1,5% na 1,25%.

Banka Slovenije odpravi redno dnevno ponudbo začasnega odkupa blagajniških zapisov v tujem denarju za 7 dni. Banka Slovenije instrument od tedaj naprej ponuja bankam po potrebi.

12. 1. Banka Slovenije poseže na trg tujega denarja z določanjem izhodiščnega tečaja. Interveniranje traja do 15. 1. 2004.

27. 1. Banka Slovenije s februarским obdobjem izpolnjevanja (začetim 27. januarja 2004) spremeni sistem obveznih rezerv: obdobje izračuna obveznih rezerv je zdaj povsem zamaknjeno glede na obdobje izpolnjevanja. Spremeni se tudi način obračuna obresti obveznih rezerv.

Februar 5. 2. Banka Slovenije bankam ponudi dokončni odkup iz stanja začasnega odkupa deviz za 7 dni.

6. 2. Banka Slovenije zniža obrestne mere vseh instrumentov denarne politike razen depozita čez noč za 0,25 o.t.: za 60-dnevne tolarske blagajniške zapise s 5,75% na 5,5%, izklicno obrestno mero za 270-dnevne tolarske blagajniške zapise s 6,5% na 6,25%, za lombardno posojilo s 7,0% na 6,75% in ceno začasnega odkupa deviz za 7 dni z 2,75% na 2,5% ter ceno začasne prodaje deviz za 7 dni z 1,25% na 1,0%.

Svet Banke Slovenije podeli Odboru za denarno in tečajno politiko pooblastilo, da določi obrestno mero občasnih posegov z začasnim odkupom blagajniških zapisov v tujem denarju za 7 dni v razponu med vsakokrat veljavnima obrestnima merama 60-dnevnih tolarskih blagajniških zapisov in lombardnega posojila.

9. 2. Banka Slovenije poseže na trg tujega denarja z določanjem izhodiščnega tečaja. Interveniranje traja do 10. 2. 2004.

Banka Slovenije ponovno začne redne tedenske ponudbe začasnega odkupa blagajniških zapisov v tujem denarju za 7 dni. Ponujeni znesek znaša najmanj 2 mrd SIT, po potrebi tudi več. Banka Slovenije posreduje enkrat tedensko, banke licitirajo obrestno mero. Izklicna obrestna mera prve ponudbe znaša 5,6% in jo Banka Slovenije postopno znižuje: 23. 3. na 5,5%, 6. 4. 5,25%, 14. 4. 5,0%, 11. 5. 4,95%, 18. 5. 4,9%, 25. 5. 4,85%, 1. 6. 4,8%, 8. 6. 4,75% in 15. 6. na 4,7%.

Marec 2. in 9. 3. Banka Slovenije bankam ponudi dokončni odkup iz stanja začasnega odkupa deviz za 7 dni.

5. 3. Banka Slovenije zniža obrestno mero za 270-dnevne tolarske blagajniške zapise s 6,25% na 5,75%. Obenem ponudbo 270-dnevnih tolarskih blagajniških zapisov spremeni iz tedenske avkcije v količinsko omejeno zaprto ponudbo in omeji krog bank vpisnic na banke, ki so v preteklih treh mesecih Banki Slovenije

začasno prodajale devize, znesek vpisa pa na minimalni znesek začasno prodanih deviz v tem obdobju.

16. 3. Banka Slovenije spremeni tedensko ponudbo začasnega odkupa blagajniških zapisov v tujem denarju za 7 dni iz licitacije v zaprto ponudbo. O dodeljeni količini diskrecijsko odloča Banka Slovenije po prejemu protiponudb bank.

18. 3. Banka Slovenije zniža obrestno mero za 60-dnevne tolarske blagajniške zapise s 5,5% na 5,25%, obrestno mero za 270-dnevne tolarske blagajniške zapise s 5,75% na 5,5%.

2. 4. Banka Slovenije zniža obrestne mere vseh instrumentov denarne politike: za 60-dnevne tolarske blagajniške zapise s 5,25% na 4,75%, obrestno mero za 270-dnevne tolarske blagajniške zapise s 5,5% na 5,0%, za lombardno posojilo s 6,75% na 6,25%, za depozit čez noč z 2,75% na 2,5%, in ceno začasnega odkupa deviz za 7 dni z 2,5% na 2,25% ter ceno začasne prodaje deviz za 7 dni z 1,0% na 0,75%.

April

6. 4. Banka Slovenije spremeni tedensko ponudbo začasnega odkupa blagajniških zapisov v tujem denarju za 7 dni v dnevno.

7. 4. Banka Slovenije poseže na trg tujega denarja z določanjem izhodiščnega tečaja. Interveniranje traja do 9. 4. 2004.

15. 4. Banka Slovenije bankam ponudi dokončni odkup iz stanja začasnega odkupa deviz za 7 dni.

3. 5. Banka Slovenije spremeni dnevno ponudbo začasnega odkupa blagajniških zapisov v tujem denarju za 7 dni v začasni odkup vrednostnih papirjev za 7 dni. Banka Slovenije razširi nabor primernih vrednostnih papirjev z blagajniških zapisov Banke Slovenije v EUR in USD še na tolarske blagajniške zapise Banke Slovenije in na zakladne menice Republike Slovenije. Pri ponudbi lahko zdaj poleg bank sodelujejo tudi hranilnice.

Maj

5. 5. Banka Slovenije bankam ponudi dokončni odkup iz stanja začasnega odkupa deviz za 7 dni.

7. 5. Banka Slovenije zniža obrestne mere vseh instrumentov denarne politike: za 60-dnevne tolarske blagajniške zapise s 4,75% na 4,5%, za 270-dnevne tolarske blagajniške zapise s 5,0% na 4,75%, za lombardno posojilo s 6,25% na 5,75%, za depozit čez noč z 2,5% na 2,25%, in ceno začasnega odkupa deviz za 7 dni z 2,25% na 2,0% ter ceno začasne prodaje deviz za 7 dni z 0,75% na 0,5%.

10. 5. Banka Slovenije poseže na trg tujega denarja z določanjem izhodiščnega tečaja. Interveniranje traja do 11. 5. 2004.

4. 6. Banka Slovenije zniža obrestne mere vseh instrumentov denarne politike razen depozita čez noč: za 60-dnevne tolarske blagajniške zapise s 4,5% na 4,25%, za 270-dnevne tolarske blagajniške zapise s 4,75% na 4,5%, za lombardno posojilo s 5,75% na 5,5% in ceno začasnega odkupa deviz za 7 dni z 2,0% na 1,75% ter ceno začasne prodaje deviz za 7 dni z 0,5% na 0,25%.

Junij

7. 6. Banka Slovenije poseže na trg tujega denarja z določanjem izhodiščnega tečaja. Interveniranje traja do 9. 6. 2004.

17. 6. Banka Slovenije zniža obrestne mere vseh instrumentov denarne politike razen depozita čez noč in začasne prodaje deviz za 7 dni: za 60-dnevne tolarske blagajniške zapise s 4,25% na 4,0%, za 270-dnevne tolarske blagajniške zapise s 4,5%

na 4,25%, za lombardno posojilo s 5,5% na 5,0%, začasni odkup vrednostnih papirjev za 7 dni s 4,7% na 4,5% in ceno začasnega odkupa deviz za 7 dni z 1,75% na 1,5%.

22. 6. Banka Slovenije zniža obrestno mero začasnega odkupa blagajniških zapisov v tujem denarju za 7 dni s 4,5% na 4,45%.

23. 6. Banka Slovenije spremeni vse ponudbe instrumentov denarne politike in politike deviznega tečaja, tako da jih lahko v bodoče kadar koli spremeni ali prekliče z veljavnostjo isti dan. Istočasno tudi spremeni roke za pošiljanje protiponudb bank.

28. 6. Banka Slovenije vstopi v ERM II. Določen centralni tečaj znaša 239,640 SIT/EUR, spodnja točka interveniranja 203,694, zgornja 275,586 SIT/EUR (+/- 15% od centralnega tečaja).

Banka Slovenije zniža ceno začasnega odkupa deviz za 7 dni z 1,5% na 1,0%.

Banka Slovenije poseže na trg tujega denarja z določanjem izhodiščnega tečaja. Signalizirani devizni tečaj znaša 239,64 SIT/EUR (enak centralnemu tečaju), interventna nakupni in prodajni tečaj pa 239,16 oziroma 240,12 SIT/EUR (izhodiščni +/- 0,2%). Interveniranje traja do 1. 7. 2004.

Julij 29. 6. Banka Slovenije zniža obrestno mero začasnega odkupa blagajniških zapisov v tujem denarju za 7 dni s 4,45% na 4,4%.

2. 7. Banka Slovenije zviša ceno začasne prodaje deviz za 7 dni z 0,25% na 1,0%.

6. 7. Banka Slovenije zniža obrestno mero začasnega odkupa blagajniških zapisov v tujem denarju za 7 dni s 4,4% na 4,25%.

20. 7. Banka Slovenije zniža obrestno mero za 270-dnevne tolarske blagajniške zapise s 4,25% na 4,20%.

27. 7. Banka Slovenije bankam dokončno proda za 7,2 mrd SIT evrov.

30. 7. Ob dospelosti prve serije 270-dnevnih tolarskih blagajniških zapisov vpisanih po posebni ponudbi, Banka Slovenije bankam ponudi dolgoročni depozit pri Banki Slovenije. Vpis je omejen na banke, ki ob vsakokratni dospelosti prejmejo denar iz zapadlih 270-dnevnih blagajniških zapisov po posebni ponudbi in je navzgor omejen na delež banke v skupnem znesku vsakokrat zapadlih blagajniških zapisov po posebni ponudbi. Obrestna mera je enaka obrestni meri 60-dnevnih tolarskih blagajniških zapisov, povečani za 0,2 odstotne točke. Obresti se izplačujejo dvomesečno. Vsi vpisani depoziti dospejo v dveh tranšah, 31. januarja in 28. februarja 2007.

Oktober 7. 10. Banka Slovenije bankam zadnjič ponudi 270-dnevne tolarske blagajniške zapise v obliki količinsko omejene zaprte ponudbe.

27. 10. Banka Slovenije z novembrskim obdobjem izpolnjevanja (začetim 27. oktobra 2004) spremeni sistem obveznih rezerv: odpravi obveznost dnevnega držanja najmanj 50% obveznosti iz preteklega obdobja na računu pri Banki Slovenije, med obveznike vključi izdajatelje elektronskega denarja, definira postopke izvzetja iz sistema obveznih rezerv ob prenehanju poslovanja obveznika in pogojuje uporabo ničelne stopnje obveznih rezerv za repo posle z izpolnjevanjem pogojev iz zakona o finančnih zavarovanjih.

November in december 19. 11. in 3. 12. Banka Slovenije bankam ponudi dokončni odkup iz stanja začasnega odkupa deviz za 7 dni.

23. 12. Banka Slovenije zviša ceno začasnega odkupa deviz za 7 dni z 1,0% na 1,25%.

29. 12. Banka Slovenije zniža obrestno mero začasnega odkupa blagajniških zapisov v tujem denarju za 7 dni s 4,25% na 4,1%.

6.3.2 Ukrepi bančnega nadzora

Sklep o uskladitvi zneskov najnižjega osnovnega kapitala banke in hranilnic.	Januar
Sklep o spremembi sklepa o poslovnih knjigah in poslovnih poročilih bank in hranilnic. Navodilo za izvajanje sklepa o poslovnih knjigah in poslovnih poročilih bank in hranilnic - Metodologija za sestavo bilance stanja in izkaza poslovnega izida Navodilo za izvajanje sklepa o poslovnih knjigah in poslovnih poročilih bank in hranilnic - Metodologija za izračun kazalnikov. Navodilo za izpolnjevanje poročila o zajamčenih vlogah.	Februar
Sklep o spremembi sklepa o dajanju posebnih likvidnostnih posojil s sodelovanjem bank. Sklep o spremembah in dopolnitvah sklepa o kapitalski ustreznosti bank in hranilnic. Sklep o pogojih, ki jih mora izpolnjevati bančni kreditni posrednik. Sklep o spremembi sklepa o najmanjšem obsegu likvidnosti, ki jo mora banka zagotavljati. Navodilo za izvajanje sklepa o najmanjšem obsegu likvidnosti, ki jo mora banka zagotavljati. Navodilo za izpolnjevanje poročila o tokovih tolarske likvidnosti bank. Navodilo za poročanje o največjih deponentih. Navodilo za izračun nekaterih značilnih aktivnih in pasivnih obrestnih mer bank in hranilnic za nebančni sektor. Navodilo za izdelavo poročila o deklariranih aktivnih in pasivnih obrestnih merah bank in hranilnic. Sklep o pošiljanju določenih podatkov bank in hranilnic. Navodilo za izdelavo poročila o dnevni likvidnosti bank. Navodilo za izdelavo desetdnevnega poročila o knjigovodskem stanju računov bank. Navodilo za izdelavo poročila o medbančnih depozitih. Navodilo za izdelavo poročila o deklariranih aktivnih in pasivnih obrestnih merah bank in hranilnic. Navodilo za izdelavo poročila o depozitnem trgu. Sklep o dopolnitvah sklepa o veliki izpostavljenosti bank in hranilnic. Sklep o poročanju podružnic bank držav članic.	April
Sklep o poročanju efektivnih obrestnih mer bank in hranilnic v skladu z zakonom o potrošniških kreditih. Sklep o dopolnitvi sklepa o poročanju podružnic držav članic.	Maj
Sklep o spremembi sklepa o najmanjšem obsegu likvidnosti, ki jo mora banka zagotavljati. Sklep o dopolnitvi sklepa o kapitalski ustreznosti bank in hranilnic.	Junij
Navodilo za izdelavo poročila o depozitnem trgu. Sklep o določitvi pogojev, ki jih mora izpolnjevati banka oziroma hranilnica za opravljanje bančnih oziroma drugih finančnih storitev. Sklep o spremembi sklepa o najmanjšem obsegu likvidnosti, ki jo mora banka zagotavljati.	Julij

September	Sklep o spremembi sklepa o dajanju posebnih likvidnostnih posojil s sodelovanjem bank. Sklep o spremembi sklepa o družbah za izdajo elektronskega denarja. Sklep o spremembi sklepa o najmanjšem obsegu likvidnosti, ki jo mora banka zagotavljati. Sklep o spremembah in dopolnitvah sklepa o kapitalski ustreznosti bank in hranilnic. Sklep o spremembi sklepa o najmanjšem obsegu ter vsebini revizijskega pregleda in revizorjevega poročila.
Oktober	Sklep o objavi povzetka revidiranega letnega poročila in drugih podatkov za podružnice bank držav članic.
November	Sklep o spremembah sklepa o kapitalski ustreznosti bank in hranilnic.
December	Sklep o spremembi sklepa o poročanju podružnic bank držav članic. Sklep o spremembi sklepa o pošiljanju določenih podatkov bank in hranilnic.

6.4 Vodstvo in organizacijska sestava

6.4.1 Spremembe v sestavi Sveta Banke Slovenije v letu 2004

V skladu z 38. členom Zakona o Banki Slovenije je dr. Boštjan Jazbec z Banko Slovenije sklenil delovno razmerje za polni delovni čas.

S sklepom, ki je bil objavljen v Uradnem listu RS št. 83/04 z dne 29. 7. 2004, je bil g. Andrej Rant imenovan za viceguvernerja in člana Sveta Banke Slovenije za dobo šestih let. Mandat začne z dnem 13. 1. 2005.

6.4.2 Sestava Sveta Banke Slovenije dne 31. 12. 2004

Predsednik Sveta Banke Slovenije

Mitja Gaspari
(guverner Banke Slovenije)

Člani Sveta Banke Slovenije

Samo Nučič
(viceguverner - namestnik guvernerja Banke Slovenije)

Darko Bohnec
(viceguverner Banke Slovenije)

mag. Janez Košak
(viceguverner Banke Slovenije)

Andrej Rant
(viceguverner Banke Slovenije)

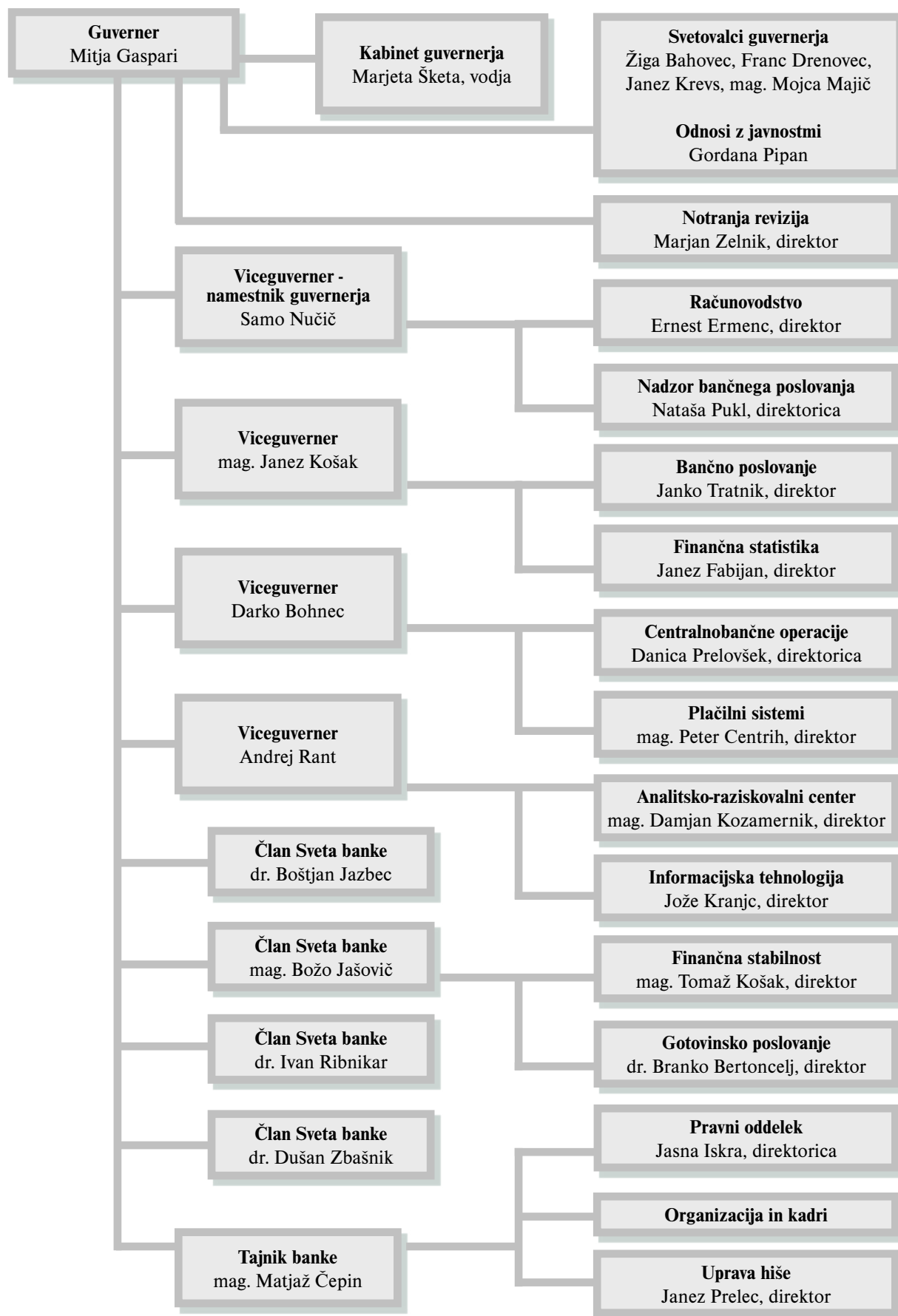
mag. Božo Jašovič
(član Sveta Banke Slovenije)

dr. Boštjan Jazbec
(član Sveta Banke Slovenije)

dr. Ivan Ribnikar
(član Sveta Banke Slovenije)

dr. Dušan Zbašnik
(član Sveta Banke Slovenije)

6.4.3 Organizacijska sestava Banke Slovenije na dan 31. 12. 2004

6.4.4 Komisije in odbori Sveta banke Slovenije na dan 31. 12. 2004

- Odbor za denarno in tečajno politiko (predsednik Darko Bohnec).
- Komisija Sveta banke Slovenije za pripravo mnenj v zvezi s postopki odločanja o izdaji dovoljenj za opravljanje bančnih storitev, pridobivanje kvalificiranega deleža in drugih dovoljenj, soglasij in mnenj po zakonu, ki ureja bančništvo (predsednik Samo Nučič).
- Komisija Sveta banke Slovenije za pripravo mnenj za izdajo dovoljenja za opravljanje funkcije člana uprave banke (predsednik prof. dr. Ivan Ribnikar).
- Komisija za raziskovalno delo (predsednik prof. dr. Ivan Ribnikar).
- Komisija za upravljanje s tveganji (predsednik dr. Boštjan Jazbec).
- Revizijski odbor v Banki Slovenije (predsednik dr. Boštjan Jazbec).

6.5 Publikacije in spletna stran

Naslov in osnovni podatki

Bilten

- mesečno
- v slovenščini
- angleški prevod
Monthly Bulletin

Letno poročilo

- letno (izide spomladi)
- v slovenščini
- angleški prevod
Annual Report

Poročilo o nadzoru bančnega poslovanja

- letno (izide jeseni)
- angleški prevod
Report on Supervision of Banking Operations

Neposredne naložbe/ Direct Investment

- letno
- dvojezična izdaja v slovenščini in angleščini

Prikazi in analize

- četrtno
- v slovenščini

Finančni trgi

- četrtno
- v slovenščini

Denarni pregled

- mesečno
- v slovenščini

Usmeritve denarne politike

- polletno
- v slovenščini in angleščini

Delovna gradiva ARC

Poročilo o finančni stabilnosti

- letnoangleški prevod
Financial Stability Report

Spletna stran

- kazalo slovenskih strani
<http://www.bsi.si/.../html/kazalo.html>
- kazalo angleških strani
<http://www.bsi.si/.../eng/index.html>

Vsebina

Makroekonomski statistični podatki s poudarkom na denarni statistiki, deviznih tečajih in gospodarskih odnosih s tujino. Pregled tekočih gibanj v slikah; metodološka priloga; pregled slovenskih bank, koledar objav podatkov.

Poročilo Banke Slovenije Državnemu zboru Republike Slovenije. Opis gospodarskih gibanj, denarne politike, poslovanja bank in Banke Slovenije ter drugih dejavnosti Banke Slovenije.

Poročilo oddelka Nadzor bančnega poslovanja Državnemu zboru Republike Slovenije o poslovanju bank, razvoju pravnih osnov za nadzor in o nadzoru bančnega poslovanja.

Statistični pregled neposrednih in portfeljskih naložb do tujine, slovenskih naložb v tujini in tujih naložb v Sloveniji (na letni ravni).

Analitični in metodološki prikazi z denarnega, plačilnobilančnega in sorodnih področij.

Statistični pregled nedenarnih finančnih posrednikov, trga vrednostnih papirjev in obrestnih mer.

Tekoči analitični makroekonomski prikaz s podrobnejšo razčlenitvijo denarnih in plačilnobilančnih gibanj.

Publikacija predstavlja tekoče in predvideno delovanje denarne politike, oris inflacijskih gibanj in projekcije osnovnih makroekonomskih kazalnikov za Slovenijo za prihodnji dve leti.

Prispevki, objavljeni v tej zbirki, obravnavajo vsa področja strokovnega in delovnega področja centralne banke. Vsebina prispevkov je lahko analitičnega, pa tudi zgolj informativnega značaja.

Poročilo oddelka Finančna stabilnost je namenjen predvsem analitičnemu spremljanju dogajanja v bančnem sektorju ter strokovnim prispevkom, ki so povezani z ohranjanjem finančne stabilnosti.

Domače strani Banke Slovenije s predstavitev institucije, slovenskih bankovcev in kovancev, zakonov in predpisov s področja dela centralne banke ter drugih informacij. Tekoči podatki o tečajih, obrestnih merah in vrednostnih papirjih Banke Slovenije ter najpomembnejše publikacije v elektronski obliki.

6.6 Pregled nekaterih pojmov

Bilančna vsota – Znesek vseh aktivnih ali pasivnih bilančnih postavk (banke).

Blagajniški zapisi v tujem denarju – Kratkoročni vrednostni papirji Banke Slovenije, ki se vpisujejo in izplačujejo v tujem denarju (evrih ali ameriških dolarjih).

Denarni agregati (M1, M2 in M3) – Različno likvidni narodnogospodarski denarni agregati. Najbolj likvidni M1 zajema gotovino v obtoku ter vpogledne tolarske vloge pri bankah in Banki Slovenije. M2 je sestavljen iz M1 ter hranilnih in vezanih vlog pri bankah in Banki Slovenije. M3 obsega poleg M2 še vloge prebivalstva v tujem denarju pri bankah, od septembra 1999 pa vloge vseh nedenarnih sektorjev v tujem denarju pri bankah.

Denarni sektor – Denarni sektor sestavljajo Banka Slovenije in poslovne banke. Hranilnice in hranilno-kreditne službe, ki skupaj dosegajo 1,5% celotne bilančne vsote denarnih finančnih institucij (kakor jih opredeljuje ECB), v denarni sektor niso vključene. Taka ureditev je v skladu s predpisi ECB, ki dopuščajo ne vključevanje manjših institucij v obsegu do največ 5% celotne bilančne vsote nacionalnih denarnih finančnih institucij.

Denarni trg – Trg, na katerem udeleženci zbirajo in investirajo kratkoročna sredstva in z njimi trgujejo prek instrumentov, ki imajo originalno dospelost do enega leta.

Devizna intervencija:

- **Neposredna devizna intervencija** – Neposreden nakup ali prodaja deviz Banke Slovenije na medbančnem deviznem trgu.
- **Posredna devizna intervencija** – Določanje deviznega tečaja na trgih tujega denarja, ki ga Banki Slovenije omogoča pogodba o sodelovanju z bankami pri posegih na trgih tujega denarja.

Devizni minimum – Najmanjši znesek premoženja v tujem denarju bank.

Druge obveznosti – Obveznosti za obresti in opravnine, vnaprej vračunani stroški in neobračunani prihodki, dolgoročne rezervacije za obveznosti in stroške, rezervacije za splošna bančna tveganja ter druge obveznosti.

Druga sredstva – Naložbe v kapital strank v skupini (odvisne, pridružene in skupaj obvladovane družbe) in v kapital drugih strank, neopredmetena dolgoročna sredstva, opredmetena osnovna sredstva, lastni deleži, vpisani nevplačani kapital, nevračunani stroški in nezaračunani prihodki ter druga sredstva, npr. čeki, zaloge, terjatve za obresti, provizije itd.

Drugim tveganjem prilagojene postavke so enake seštevku kapitalskih zahtev za valutno in tržna tveganja, pomnožene s prevedbenim faktorjem glede na zahtevani minimalni količnik kapitalске ustreznosti (npr. 12,5 za 8% količnik kapitalске ustreznosti).

Finančne institucije – Glede na uradno sektorizacijo, ki temelji na ESA95, je sektor finančnih institucij razdeljen na pet podsektorjev: centralna banka, druge denarne finančne institucije, drugi finančni posredniki razen zavarovalnic in pokojninskih skladov, pomožne finančne institucije ter zavarovalnice in pokojninski skladi. Med denarne finančne institucije spadajo centralna banka in druge denarne finančne institucije, ki se ukvarjajo s finančnim posredništvom. Med nedenarne finančne institucije uvrščamo druge finančne posrednike, razen zavarovalnic in pokojninskih skladov, pomožne finančne institucije ter zavarovalnice in pokojninske sklade.

Kapital (v računovodskem smislu) – Vpisani kapital, kapitalne rezerve, rezerve iz dobička, preneseni čisti dobiček iz prejšnjih let ali prenesena čista izguba iz prejšnjih let, prevrednotevalni popravek kapitala in prehodno še ne razdeljeni čisti dobiček ali še ne poravnana čista izguba poslovnega leta ter varstveni depozit.

Kapital (regulatorni) – Izračunan iz temeljnega in dodatnega kapitala, ki ga banke v skladu s sklepom o kapitalni ustreznosti bank in hranilnic (Ur. l. RS, št. 24/02 in 85/02) lahko uporabijo za kritje kapitalskih zahtev.

Količnik kapitalne ustreznosti je razmerje med kapitalom in vsoto tveganju prilagojene aktive ter drugim tveganjem prilagojenih postavk.

Monetizacija – Spreminjanje premoženja, ki ga kupujejo centralna banka in poslovne banke, v denar. Pri tem kupujejo (finančno) premoženje, to je terjatve, ali dajejo posojila, z novo nastalim ali izdanim denarjem.

Neto rezervacije – Razlika med odpisi neizterljivih kreditov in terjatev, odhodki za oblikovanje dolgoročnih rezervacij, odhodki za oblikovanje posebnih rezervacij, odhodki za rezervacije za splošna bančna tveganja ter prihodki iz odpisanih kreditov in terjatev, prihodki iz odpravljenih dolgoročnih rezervacij, prihodki iz odpravljenih rezervacij za splošna bančna tveganja iz izkaza poslovnega izida.

Neobrestna marža – Razmerje med neto neobrestnimi prihodki in povprečno aktivo.

(Neto) obrestna marža – Razmerje med neto obrestmi (razlika med obrestnimi prihodki in odhodki) in povprečno bruto obrestonosno aktivo.

Nominalna obrestna mera – Celotna obrestna mera, sestavljena iz dela, ki posojilodajalcu ali vlagatelju kompenzira inflacijo, in realnega dela.

Obrestni (nominalni) razmik – Razlika med povprečno nominalno obrestno mero za naložbe in povprečno nominalno obrestno mero za obveznosti (bank) enake ročnosti.

Obvezne rezerve – Najmanjši predpisani znesek sredstev, določen z odstotkom od vlog in drugih obveznosti obveznikov, ki ga morajo imeti obvezniki (banke, hranilnice in hranilno-kreditne službe) na poravnalnem ali posebnem računu obveznih rezerv pri Banki Slovenije.

Odporna pozicija (v tujem denarju) – Neizravnane postavke premoženjske bilance posamezne banke v tujem denarju. Pri tem je lahko več terjatev ali več obveznosti.

Operativni stroški – So stroški dela, materiala in storitev, amortizacije in prevrednotevalni poslovni odhodki pri neopredmetenih dolgoročnih sredstvih in opredmetenih osnovnih sredstvih, davki in članarine.

Osebe v posebnem razmerju do banke so pomembni delničarji banke in člani organov banke ter z njimi povezane osebe.

Primarni denar – Gotovina v obtoku, rezerve bank in knjižni denar (vloge na vpogled) pri Banki Slovenije.

Razvrščanje terjatev – Banke in hranilnice razvrščajo terjatve v skupine od A do E na podlagi ocene in vrednotenja dolžnikove sposobnosti izpolnjevati obveznosti do banke ob dospelosti.

V skupino A se razvrstijo:

- terjatve do Banke Slovenije in Republike Slovenije, terjatve do Evropskih skupnosti, vlad in centralnih bank držav EEA in z njimi primerljivih držav OECD;
- terjatve do dolžnikov, za katere se ne pričakujejo težave s plačevanjem obveznosti in ki plačujejo svoje obveznosti ob dospelosti oziroma izjemoma z zamudo do 15 dni;
- terjatve, zavarovane s prvovrstnim zavarovanjem.

V skupino B se razvrstijo terjatve do dolžnikov:

- za katere se ocenjuje, da bodo denarni tokovi še zadostovali za redno poravnavanje dospelih obveznosti, toda njihovo finančno stanje je trenutno šibko, ne kaže pa, da bi se v prihodnosti bistveno poslabšalo;
- ki večkrat plačujejo obveznosti z zamudo do 30 dni, občasno tudi z zamudo od 31 do 90 dni.

V skupino C se razvrstijo terjatve do dolžnikov:

- za katere se ocenjuje, da denarni tokovi ne bodo zadostovali za redno poravnavanje dospelih obveznosti;
- ki so izrazito podkapitalizirani;
- kinimajo zadostnih dolgoročnih virov sredstev za financiranje dolgoročnih naložb;
- od katerih banka ne prejema tekočih zadovoljivih informacij ali ustrezne dokumentacije v zvezi s terjatvami, jamstvi in viri za odplačilo terjatev;
- ki večkrat plačujejo obveznosti z zamudo od 31 do 90 dni, občasno tudi z zamudo od 91 do 180 dni.

V skupino D se razvrstijo terjatve do dolžnikov:

- za katere obstaja velika verjetnost izgube;
- ki so nelikvidni in nesolventni;
- za katere je bil pri pristojnem sodišču vložen predlog za začetek postopka prisilne poravnave ali stečaja;
- ki so v sanaciji oziroma postopku prisilne poravnave;
- ki so v stečaju;
- ki večkrat plačujejo obveznosti z zamudo od 91 do 180 dni, občasno tudi z zamudo od 181 do 365 dni;

vendar se utemeljeno pričakuje delno pokritje terjatev.

V skupino E se razvrstijo terjatve do dolžnikov:

- za katere se ocenjuje, da ne bodo poplačane;
- s sporno pravno podlago.

Repo – Prodaja (ali nakup) vrednostnih papirjev in njihov sočasni nakup (ali prodaja) na določen dan v prihodnosti ali na poziv. Pri repo poslih med Banko Slovenije in bankami vrednostni papirji ostanejo v lasti prodajalca (banka), nanje pa se vpiše zastavna pravica kupca (Banka Slovenije).

Rezervacije – Splošne rezervacije za zavarovanje pred neznanimi izgubami in posebne rezervacije za možne izgube iz naslova bilančnih in zunajbilančnih postavk, za deželno tveganje in za druga znana tveganja.

Sekundarna likvidnost – Naložbe v finančne instrumente, ki so zelo likvidni in jih je mogoče hitro prodati.

SIONIA – Obrestna mera na medbančnem trgu za depozite čez noč.

Sterilizacija – Praviloma prodaja državnih kratkoročnih vrednostnih papirjev s strani centralne banke, ki naj izniči učinek njenih nakupov deviz na količino primarnega denarja. Pri nas pomeni sterilizacija prodajo blagajniških zapisov v tolarjih s strani Banke Slovenije, ki naj izniči učinek njenih nakupov deviz na količino primarnega denarja.

Swap – Promptni nakup (ali prodaja) druge valute in njena sočasna terminska prodaja (ali nakup). Pri takem poslu se devize prenesejo s prodajalčevega na kupčev račun.

Temeljna obrestna mera (TOM) – Indeksacijska stopnja za terjatve in obveznosti kot povprečna mesečna inflacija (januarja 1998 je indeks cen na drobno zamenjal indeks življenjskih stroškov) zadnjega meseca ali zadnjih nekaj mesecev (zdaj 12 mesecev).

Tolarski blagajniški zapisi (TBZ) – Kratkoročni dolžniški vrednostni papirji Banke Slovenije v tolarjih.

Velika izpostavljenost – Izpostavljenost banke do komitenta, ki dosega ali presega 10% kapitala banke.

7 RAČUNOVODSKI IZKAZI

Pregled odgovornosti Sveta Banke Slovenije

Zakon o Banki Slovenije in njen statut nalagata Svetu Banke Slovenije pripravo računovodskih izkazov za vsako obračunsko leto, ki resnično in pošteno prikazujejo finančno stanje Banke Slovenije in presežek ali primanjkljaj v tem obdobju. Pri pripravi računovodskih izkazov je Svet Banke Slovenije dolžan:

- izbrati primerne računovodske usmeritve in jih dosledno uporabljati;
- jih presoјati in ocenjevati z vidika utemeljenosti in previdnosti;
- ugotoviti, ali so bili dosledno uporabljeni veljavni računovodski standardi in
- pripraviti računovodske izkaze skladno z načelom časovne neomejenosti poslovanja, razen v primeru, ko ni mogoče izhajati iz predpostavke, da bo Banka Slovenije nadaljevala s poslovanjem.

Svet Banke Slovenije je odgovoren za primerno ukrepanje za zaščito sredstev Banke Slovenije.

Poročilo pooblaščenega revizorja

Svetu Banke Slovenije

Revidirali smo računovodske izkaze (izkaz poslovnega izida, bilanco stanja, izkaz gibanja kapitala, izkaz finančnega izida in pojasnila k računovodskim izkazom) Banke Slovenije za leto končano dne 31.12.2004 na straneh 4 do 23 ("računovodski izkazi").

Za navedene računovodske izkaze je odgovoren Svet Banke Slovenije. Naša odgovornost je, da izrazimo mnenje o navedenih računovodskih izkazih. Potrjujemo, da smo upoštevali vse zakonske zahteve glede strokovne kvalifikacije in neodvisnosti.

Revidirali smo v skladu z mednarodnimi revizijskimi standardi in standardi, ki jih je sprejelo švicarsko strokovno združenje. Po teh standardih smo bili dolžni načrtovati in izvesti revidiranje tako, da bi si pridobili razumno zagotovilo, da računovodski izkazi ne vsebujejo pomembnejših napačnih prikazov. V okviru revizije smo preiskali dokaze, ki podpirajo zneske in razkritja v računovodskih izkazih. Ocenili smo tudi uporabljene računovodske usmeritve in pomembnejše metode izkazovanja vrednosti v računovodskih izkazih, ki jih je uporabilo posloводство, ter ovrednotili razkritja v računovodskih izkazih. Prepričani smo, da je opravljena revizija dobra podlaga za mnenje o računovodskih izkazih.

Po našem mnenju računovodski izkazi v vseh pomembnejših pogledih podajajo resnično in pošteno sliko finančnega stanja, izidov poslovanja ter finančnih tokov, v skladu z mednarodnimi standardi računovodskega poročanja

PricewaterhouseCoopers AG

A. Schönenberger

M. Schmidt

Zürich, 21. april 2005

Izkaz uspeha

za obdobje od 1. januarja do 31. decembra (v mio SIT)

	Pojasnila	2004	2003
Prihodki poslovanja			
Obrestni prihodki	4	60.662	74.978
Obrestni odhodki	5	44.975	67.841
Neto obrestni prihodki (odhodki)		15.688	7.137
Neto tečajne razlike		-5.312	-16.593
Prihodki (odhodki) vrednotenja vrednostnih papirjev		-409	-8.996
Prihodki (odhodki) vrednotenja zlata		-498	740
Čisti prihodek od finančnih sredstev		9.469	-17.712
Prihodki od provizij		1.682	1.660
Odhodki od provizij		486	426
Neto provizije		1.196	1.234
Drugi prihodki		367	322
Skupni prihodki poslovanja		11.032	-16.156
Stroški poslovanja	6	5.524	4.971
Popravki vrednosti, odpisi in rezervacije	7	398	704
Presežek prihodkov nad odhodki		5.110	-21.830
Razdelitev presežka:			
Prenos/črpanje posebnih rezerv za tečajne razlike		-5.312	-16.593
Prenos/črpanje posebnih rezerv za cenovna tveganja		-906	-8.256
Finančni izid po črpanju/razporeditvi tečajnih razlik in prihodkov vrednotenja		11.329	3.019
Prenos v splošne rezerve		8.497	2.264
Skupni prenos v rezerve	14	2.278	-22.585
Sredstva za proračun Republike Slovenije		2.832	755
Skupna razdelitev		5.110	-21.830

Pojasnila na straneh 8 do 23 so sestavni del računovodskih izkazov.

Bilanca stanja

na dan 31. decembra (v mio SIT)

	Pojasnila	31. 12. 2004	31. 12. 2003
Aktiva			
Finančna sredstva			
Finančna sredstva v tuji valuti			
Zlato	8	18.646	19.143
Gotovina in vloge		178.046	400.209
Izpeljani finančni instrumenti	9	39	48
Investicijski vrednostni papirji		1.359.684	1.190.216
Terjatve do proračuna Republike Slovenije		6.963	7.175
Mednarodni denarni sklad		23.033	29.130
Obračunane obresti in ostalo	10	26.543	23.554
Skupaj		1.612.953	1.669.475
Finančna sredstva v tolarjih			
Posojila bankam		-	9
Obračunane obresti in ostalo		808	1.254
Skupaj		808	1.263
Osnovna sredstva	11	3.554	3.106
Skupna aktiva		1.617.315	1.673.844
Pasiva			
Servisirane obveznosti			
Obveznosti v tuji valuti			
Vpogledne in vezane vloge		63.156	41.059
Izpeljani finančni instrumenti	9	0	-
Blagajniški zapisi Banke Slovenije		500.757	555.260
MDS in druge mednarodne finančne organizacije		1.389	5
Dodeljeni SDR	12	6.937	7.156
Obračunane obresti in ostalo		1.399	1.278
Skupaj		573.638	604.758
Obveznosti v tolarjih			
Vpogledne vloge		104.108	100.818
Vezane vloge bank		156.730	-
Vloge čez noč		4.800	8.170
Blagajniški zapisi Banke Slovenije		266.588	472.330
Vloge proračuna Republike Slovenije		127.477	109.674
Mednarodne finančne institucije		264	-
Obračunane obresti in ostalo		5.651	13.971
Skupaj		665.619	704.963
Bankovci v obtoku	13	195.352	186.042
Sredstva za proračun Republike Slovenije		2.832	755
Skupne obveznosti		1.437.442	1.496.517
Kapital in rezerve	14	179.873	177.327
Skupna pasiva		1.617.315	1.673.844

Pojasnila na straneh 8 do 23 so sestavni del računovodskih izkazov.

Izkaz sprememb lastniškega kapitala

za obdobje od 1. januarja do 31. decembra (v mio SIT)

	Kapital BS	Splošne rezerve	Posebne rezerve	Presežek/ primanjkljaj	Skupaj
Stanje 31.12.2002	2.000	55.882	142.030	-	199.912
Presežek prihodkov nad odhodki	-	-	-	-21.830	-21.830
Zmanjšanje rezerv za tečajne razlike	-	-	-16.593	16.593	-
Zmanjšanje rezerv za cenovna tveganja	-	-	-8.256	8.256	-
Prenos v splošne rezerve	-	2.264	-	-2.264	-
Sredstva za proračun RS	-	-	-	-755	-755
Skupna sprememba	-	2.264	-24.849	-	-22.585
Stanje 31. 12. 2003	2.000	58.145	117.181	-	177.327
Spremembe v obdobju					
Presežek prihodkov nad odhodki	-	-	-	5.110	5.110
Zmanjšanje rezerv za tečajne razlike	-	-	-5.312	5.312	-
Zmanjšanje rezerv za cenovna tveganja	-	-	-906	906	-
Prenos v splošne rezerve	-	8.497	-	-8.497	-
Valorizacija zgradb	-	268	-	-	268
Sredstva za proračun RS	-	-	-	-2.832	-2.832
Skupna sprememba	-	8.765	-6.219	-	2.546
Stanje 31. 12. 2004	2.000	66.911	110.962	-	179.873

Rezerve so dodatno obrazložene v Pojasnilu 14.

Pojasnila na straneh 8 do 23 so sestavni del računovodskih izkazov.

Izkaz finančnih tokov

za obdobje od 1. januarja do 31. decembra (v mio SIT)

	Pojasnila	2004	2003
Finančni tokovi iz poslovanja			
Prejete obresti		59.766	66.077
Plačane obresti		-49.426	-69.124
Drugo		-3.756	-3.055
Neto finančni tokovi iz poslovanja		6.584	-6.101
Finančni tokovi iz investiranja			
Nakupi vrednostnih papirjev		-713.185	-1.200.709
Prodaje vrednostnih papirjev		534.208	913.496
Naložbe v vezane vloge		-13.093.315	-16.193.578
Sprostitev vezanih vlog		13.326.889	16.388.715
Dana posojila in obratni repoji domačim bankam		-627.200	-62.909
Vrnjena posojila in obratni repoji domačih bank		627.209	64.066
Nakup osnovnih sredstev		-470	-287
Prodaja osnovnih sredstev		2	18
Neto finančni tokovi iz investiranja		54.138	-91.188
Finančni tokovi iz financiranja			
Izdani bankovci v obtoku		9.311	13.985
Vpisani blagajniški zapisi	18	5.897.685	5.819.155
Izplačani blagajniški zapisi	18	-6.004.336	-5.720.375
Vloge proračuna Republike Slovenije		14.128	-11.573
Drugo, neto		-220	-4.528
Neto finančni tokovi iz financiranja		-83.432	96.664
Učinki spremembe deviznih tečajev		313	52
Skupni neto finančni tok		-22.397	-574
Stanje denarnih sredstev 1. 1.		-114.919	-114.345
Stanje denarnih sredstev 31. 12.	19	-137.316	-114.919
Sprememba denarnih sredstev		-22.397	-574

Pojasnila na straneh 8 do 23 so sestavni del računovodskih izkazov.

Nerevidirani računovodski izkazi so bili 24. februarja 2005 potrjeni s strani Sveta Banke Slovenije, revidirani računovodski izkazi pa so bili s strani Sveta Banke Slovenije potrjeni 21. aprila 2005 in podpisani s strani Guvernerja Banke Slovenije:

Mitja Gaspari
predsednik Sveta Banke in
guverner Banke Slovenije

V skladu z 49. členom Zakona o Banki Slovenije, Banka z računovodskimi izkazi seznani Državni zbor Republike Slovenije.

Pojasnila k računovodskim izkazom

1 Ustanovitev

Banka Slovenije je centralna banka Republike Slovenije. Ustanovljena je bila z Zakonom o Banki Slovenije z dne 25. junija 1991. Leta 2002 je bil sprejet nov Zakon o Banki Slovenije (Ur.l.RS, št.58/02). Banka Slovenije je pravna oseba javnega prava, ki samostojno razpolaga z lastnim premoženjem. Je v izključni državni lasti s finančno in upravljavsko avtonomijo. Njeno delovanje nadzira Državni zbor Republike Slovenije. Banka Slovenije skrbi predvsem za stabilnost cen in splošno likvidnost bančnega sistema.

2 Računovodski standardi in načela

Ti računovodski izkazi so bili pripravljeni skladno z ustreznimi Mednarodnimi finančnimi poročevalski standardi ki jih je sprejel Mednarodni odbor za računovodske standarde, z upoštevanjem načela izvirne vrednosti in z upoštevanjem valorizacije vrednostnih papirjev, razpoložljivih za prodajo, finančnih sredstev in obveznosti, namenjenih trgovanju, in vseh izvedenih finančnih pogodb. Te standarde je kot pravno podlago sprejel Svet Banke Slovenije na 90. seji, dne 9. maja 1995.

3 Posebne računovodske usmeritve

Tuje valute

Finančna sredstva in obveznosti v tujih valutah so preračunana v tolarje (SIT) po srednjih tečajih Banke Slovenije na dan bilance stanja. Transakcije v tujih valutah so preračunane v SIT po tečajih, veljavnih na dan obračuna.

Priznavanje prihodkov

Prihodki od obresti so knjiženi v obsegu, ki se nanaša na tekoče poslovno leto, razen prihodkov od obresti, katerih plačilo je dvomljivo. Obrestni prihodki od dvomljivih terjatev so knjiženi na računu izključenih prihodkov. Stanje izključenih obrestnih prihodkov zmanjšuje izkazano stanje terjatev od obresti. Popravki vrednosti za terjatve od obresti, ki so ocenjene za neizterljive, so izknjiženi iz bilance banke.

Prihodki iz naslova provizij izvirajo iz storitev v plačilnem prometu, nadzorne in regulatorske funkcije ter iz storitev distribucije vrednotnic za račun države. Prihodki so prepoznani v izkazu uspeha ob nastanku.

Finančna sredstva in obveznosti

Vsa finančna sredstva so v bilanci stanja začetno izkazana po nabavni vrednosti na datum poravnave. Datum poravnave je dan, na katerega so sredstva prenesena med sodelujočimi subjekti. Finančne obveznosti so začetno izkazane v bilanci stanja, ko Banka postane udeležena stranka pogodbenih določil instrumenta.

Finančna sredstva in obveznosti so poračunane in v neto znesku izkazane v bilanci stanja, kadar obstaja zakonita možnost poračuna izkazanih zneskov in namen poravnave na neto osnovi ali hkratne realizacije sredstev in poravnave obveznosti.

Zlato in zlate terjatve

Imetja Banke Slovenije v zlatu so vrednotena po tržni ceni za unčo zlata v ameriških dolarjih. Prihodki oziroma odhodki vrednotenja zlata zaradi spremembe cene zlata ali tečaja ameriškega dolarja so izkazani v izkazu uspeha kot Prihodki (Odhodki) vrednotenja zlata. Neto nerealizirani rezultat vrednotenja se prenaša na račun posebnih rezerv ali bremen posebnih rezerv v skladu s sklepom Sveta Banke.

Investicijski vrednostni papirji

Naložbe Banke Slovenije v tržne vrednostne papirje so del njenega upravljanja z mednarodnimi rezervami. Banka Slovenije nima v lasti vrednostnih papirjev za namene trgovanja, prav tako ne vrednostnih papirjev, ki bi jih imela v lasti do dospelosti. Vsi investicijski vrednostni papirji se štejejo kot razpoložljivi za prodajo in so vrednoteni po tržni ceni. Ob prodaji vrednostnih papirjev se njihova poštna vrednost vključi v izkaz uspeha kot Prihodki (Odhodki) od investicijskih vrednostnih papirjev. Vsaka sprememba cen vrednostnih papirjev je izkazana v izkazu uspeha pod postavko Prihodki (Odhodki) vrednotenja investicijskih vrednostnih papirjev. Saldo med prihodki in odhodki vrednotenja se prenaša v posebne rezerve ali bremen posebnih rezerv v skladu s sklepom Sveta Banke Slovenije.

Izpeljani finančni instrumenti

Banka Slovenije ne uporablja izpeljanih finančnih instrumentov razen poslov začasnega nakupa ali prodaje tuje valute z domačimi bankami za izvajanje denarne politike in upravljanje s posojili bankam. Razlika, ki izhaja iz spot in forward tečajev, je razmejena čez celotno obdobje posla in se v izkazu uspeha prikazuje kot Obresti od poslov valutarne zamenjave. Oba izpeljana finančna instrumenta sta v bilanci stanja vrednotena po njihovi tržni vrednosti. Tržna vrednost je izračunana kot razlika med diskontiranimi vrednostima prihodnjega denarnega toka glede na ceno začasnega nakupa (prodaje) in glede na tržno ceno, ki jo predstavlja tečaj Banke Slovenije.

Instrumenti varovanja pred tveganjem

Banka Slovenije med letom ni izvajala nobenih transakcij, ki bi pomenile uporabo instrumentov varovanja pred tveganji spremembe poštnih vrednosti ali denarnega toka varovane postavke.

Posojila in rezervacije za dvomljive in sporne terjatve

Posojila so izkazana v višini amortizirane nabavne vrednosti. V primeru dokaza, da posojilo ne bo odplačano v celotnem znesku glede na prvotne pogoje pogodbe, se oblikuje popravek vrednosti. Popravek vrednosti predstavlja razliko med amortizirano nabavno vrednostjo in izterljivo vrednostjo, ki predstavlja sedanjo vrednost pričakovanih denarnih tokov, vključujoč zneske iz garancij in poroštev, diskontiranih z veljavno obrestno mero. Če se meni, da posojilo ne bo odplačano, se ga odpiše v korist predhodno za ta namen oblikovane rezervacije.

Vpogledne in vezane vloge

Vpogledne in vezane vloge se vodijo po nabavni vrednosti in so vrednotene po amortizirani nabavni vrednosti.

Blagajniški zapisi Banke Slovenije

Banka Slovenije izdaja blagajniške zapise v tolarjih in blagajniške zapise v EUR ter USD. Tolarski blagajniški zapisi (TBZ) imajo zapadlost šestdeset in dvestosedemdeset dni. Blagajniški zapisi v tujem denarju zapadejo v rokih dva, tri in štiri mesece. Obe vrsti blagajniških zapisov sta knjiženi po amortizirani nabavni vrednosti.

Nepremičnine

Naložbe v zgradbe, ki se nahajajo v Avstriji, so prikazane po pošteni vrednosti in niso amortizirane. Usmeritev Banke Slovenije je pridobiti oceno zunanjih strokovnjakov in ovrednotenje teh naložb vsakih pet let. Zadnja valorizacija je bila opravljena leta 2004. Vse druge nepremičnine so prikazane po nabavni ceni, zmanjšani za amortizacijo, razen zemljišča, ki se ne amortizira. Revalorizacija zgradb se prenaša neposredno v rezerve.

Amortizacija se obračunava linearno, tako da se odpisuje nabavna vrednost sredstev skozi leta njene ocenjene življenjske dobe po naslednjih letnih odstotnih stopnjah:

zgradbe	1,3 % - 1,8 %
računalniška oprema	20 % - 33 %
druga oprema	10 % - 25 %

Dobiček oziroma izguba pri prodaji osnovnih sredstev sta določena kot razlika med izkupičkom pri prodaji in neodpisano vrednostjo sredstva ter se prikazujeta kot prihodek oziroma odhodek v izkazu uspeha.

Bankovci v obtoku

Bankovci, ki jih izdaja Banka Slovenije, predstavljajo zanjo obveznost v korist imetnika in so priznani kot obveznost po nominalni vrednosti.

Finančni tokovi

Denarna sredstva obsegajo denar v blagajni in vpogledne vloge.

Finančni tokovi iz investiranja zajemajo spremembe v portfeljih Banke Slovenije, ki izhajajo iz izvajanja funkcij centralne banke. Vanje se vključujejo spremembe na računu posebnih pravic črpanja (SDR) in izdatki za osnovna sredstva. Finančni tokovi iz financiranja se nanašajo na izdajanje bankovcev, izdajanje blagajniških zapisov Banke Slovenije in na spremembe pri vlogah bank in proračuna Republike Slovenije. Poslovne dejavnosti vključujejo prihodkovni in odhodkovni finančni tok, ki ni vključen med finančne tokove iz investiranja ali iz financiranja.

Prejemki in izdatki v portfeljih so predstavljeni v bruto zneskih.

Obdavčitev

Banka ni zavezana plačilu davka na dobiček v Sloveniji.

Razdelitev presežka/kritje primanjkljaja

V skladu z Zakonom o Banki Slovenije se presežek prihodkov nad odhodki deli za posebne rezerve, splošne rezerve in proračun Republike Slovenije. Nerealizirani prihodki iz naslova tečajnih in cenovnih sprememb se v celoti prenašajo v posebne rezerve. Uporabijo se lahko le za kritje primanjkljaja, ki je posledica nerealiziranih odhodkov iz tečajnih in cenovnih sprememb. Presežek prihodkov nad odhodki po razporeditvi sredstev v posebne rezerve se v višini 25 odstotkov nameni v proračun Republike Slovenije, preostanek pa v splošne rezerve.

Primanjkljaj prihodkov nad odhodki pokriva Banka Slovenije iz splošnih rezerv. Sredstva za pokrivanje primanjkljaja prihodkov nad odhodki, ki ga ni mogoče pokriti iz splošnih rezerv, se zagotovijo iz proračuna Republike Slovenije.

4 Obrestni prihodki

	2004	2003
	mio SIT	mio SIT
Obrestni prihodki v tuji valuti		
Prihodki od zlata	42	40
Obresti od vpoglednih in vezanih vlog	6.523	11.257
Neto prihodki od investicijskih vrednostnih papirjev	46.799	40.278
Obresti od vlog pri MDS	421	414
Skupaj	53.784	51.989
Obrestni prihodki v tolarjih		
Obresti od posojil bankam	50	55
Obresti od obratnih repo poslov	573	107
Obresti od poslov valutne zamenjave	6.255	22.827
Skupaj	6.878	22.989
Skupaj obrestni prihodki	60.662	74.978

Neto prihodke od vrednostnih papirjev sestavljajo:

	2004	2003
	mio SIT	mio SIT
Obrestni prihodki	46.512	39.812
Neto prihodki pri prodaji vrednostnih papirjev	287	466
Neto prihodki od tržnih vrednostnih papirjev	46.799	40.278

5 Obrestni odhodki

	2004	2003
	mio SIT	mio SIT
Obrestni odhodki v tuji valuti		
Obresti od vpoglednih in vezanih vlog	499	302
Obresti od blagajniških zapisov Banke Slovenije	10.637	12.158
Skupaj	11.136	12.460
Obrestni odhodki v tolarjih		
Obresti od vpoglednih vlog	1.008	897
Obresti od vezanih vlog bank	2.291	-
Obresti od vlog čez noč	15	81
Obresti od vlog proračuna Republike Slovenije	6.363	9.241
Obresti od blagajniških zapisov Banke Slovenije	24.158	45.162
Druge obresti	3	-
Skupaj	33.839	55.382
Skupni obrestni odhodki	44.975	67.841

6 Stroški poslovanja

	2004	2003
	mio SIT	mio SIT
Stroški dela	3.277	2.937
Materialni stroški	1.817	1.535
Stroški tiskanja denarja	258	289
Ostalo	172	209
Skupni stroški poslovanja	5.524	4.971

V Banki Slovenije je bilo 31. decembra 2004 zaposlenih 408 ljudi (leto 2003: 394 zaposlenih).

Zaposleni so na podlagi pogodbe med Banko Slovenije in Sindikatom od marca 2002 s participacijo zaposlenih vključeni v dodatno prostovoljno pokojninsko zavarovanje, ki je program z določenimi prispevki. V okviru stroškov dela je izkazan prispevek Banke za DPPZ v znesku 72 mio SIT (2003: 58 mio tolarjev).

Na podlagi novega Zakona o Banki Slovenije (Ur.l.RS, št.58/02) se je v mesecu septembru 2003 zmanjšalo število članov Sveta Banke Slovenije z 11 na 9. Število članov, ki svojo funkcijo opravljajo polni delovni čas na podlagi delovnega razmerja z Banko Slovenije, pa se je povečalo s 5 na 7 članov. Prejemki članov Sveta Banke Slovenije so v letu 2004 znašali skupaj 183 mio SIT (2003: 127 mio tolarjev).

7 Popravki vrednosti, odpisi in rezervacije

	2004	2003
	mio SIT	mio SIT
Terjatve do finančnih institucij	-2	4
Potencialne obveznosti	400	700
Skupni popravki, odpisi in rezervacije	398	704

8 Zlato

	2004	2003
	mio SIT	mio SIT
Zlato	42	42
Zlato v depozitu	18.603	19.101
Skupaj zlato	18.646	19.143

9 Izpeljani finančni instrumenti

Banka Slovenije sklepa z domačimi bankami posle začasnega nakupa ali prodaje deviz. Bilančne vrednosti pozicij izkazujejo na dan 31. decembra naslednje stanje:

	2004		2003	
	Poštena vrednost	Osnovna vrednost	Poštena vrednost	Osnovna vrednost
	mio SIT	mio SIT	mio SIT	mio SIT
Začasni nakupi/prodaje deviz				
- SIT bodo prejeti nasproti EUR	39	225.718	48	503.748
- EUR bodo prejeti nasproti SIT	0	479	-	-
Skupaj izpeljani finančni instrumenti	39	226.198	48	503.748

Osnovni zneski posameznih vrst finančnih instrumentov zagotavljajo primerjavo z vrednostmi, ki jih imajo instrumenti v bilanci stanja, vendar ne ponazarjajo nujno zneskov prihodnjega denarnega toka ali trenutne poštene vrednosti instrumentov in torej ne kažejo na izpostavljenost Banke Slovenije kreditnemu tveganju v tem obsegu. Izpeljani finančni instrumenti so v poziciji ugodni (sredstva) ali neugodni (obveznosti) glede na spremembe obrestnih mer in tečajev valut v povezavi z njihovimi pogoji.

10 Obračunane obresti in ostalo

	2004	2003
	mio SIT	mio SIT
Vplačani kapital ECB	312	-
Kapitalske naložbe v druge tuje osebe	4.893	3.201
Obračunane obresti in ostalo	21.338	20.353
Skupaj obračunane obresti in ostalo	26.543	23.554

Prvega maja 2004 je Slovenija vstopila v Evropsko unijo in s tem je Banka postala članica Evropskega sistema centralnih bank (ESCB). V skladu s 28. členom Statuta ESCB in ECB (Statut) je Banka Slovenije eden od vpisnikov kapitala ECB. Udeležba v kapitalu ECB je vključena v postavko Obračunane obresti in ostalo. Prispevki temeljijo na deležih, ki so določeni v skladu s členom 29.3 Statuta, ter se prilagajajo vsakih pet let. Delež Banke v kapitalu ECB znaša 0,3345 % in je bil izračunan v skladu z 29. členom Statuta na podlagi podatkov o številu prebivalstva in bruto domačem proizvodu, ki jih zagotavlja Evropska komisija. Glede na to, da Slovenije ni vključena v evroobmočje, veljajo prehodne določbe 48. člena Statuta. Posledično je Banka 1. maja 2004 vplačala minimalni prispevek v kapital ECB v višini 7 %, ki znaša 1.302.967 EUR oziroma 312 mio SIT.

Ključce za vpis kapitala ter zneske vpisanega in vplačanega kapitala prikazuje naslednja tabela:

Centralna banka			Ključ za vpis kapitala do 30.4.2004	Vpisani kapital do 30.4.2004	Vplačani kapital do 30.4.2004	Ključ za vpis kapitala od 01.5.2004	Vpisani kapital od 01.5.2004	Vplačani kapital od 01.5.2004
			%	EUR	EUR	%	EUR	EUR
Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique			2,8297	141.485.000	141.485.000	2,5502	141.910.195	141.910.195
Deutsche Bundesbank			23,4040	1.170.200.000	1.170.200.000	21,1364	1.176.170.751	1.176.170.751
Bank of Greece			2,1614	108.070.000	108.070.000	1,8974	105.584.034	105.584.034
Banco de España			8,7801	439.005.000	439.005.000	7,7758	432.697.551	432.697.551
Banque de France			16,5175	825.875.000	825.875.000	14,8712	827.533.093	827.533.093
Central Bank and Financial Services Authority of Ireland			1,0254	51.270.000	51.270.000	0,9219	51.300.686	51.300.686
Banca d'Italia			14,5726	728.630.000	728.630.000	13,0516	726.278.371	726.278.371
Banque centrale du Luxembourg			0,1708	8.540.000	8.540.000	0,1568	8.725.401	8.725.401
De Nederlandsche Bank			4,4323	221.615.000	221.615.000	3,9955	222.336.360	222.336.360
Oesterreichische Nationalbank			2,3019	115.095.000	115.095.000	2,0800	115.745.120	115.745.120
Banco de Portugal			2,0129	100.645.000	100.645.000	1,7653	98.233.106	98.233.106
Suomen Pankki-Finlands Bank			1,4298	71.490.000	71.490.000	1,2887	71.711.893	71.711.893
Skupaj centralne banke evro območja			79,6384	3.981.920.000	3.981.920.000	71,4908	3.978.226.562	3.978.226.562
Česká národní banka			-	-	-	1,4584	81.155.136	5.680.860
Danmarks Nationalbank			1,7216	86.080.000	4.304.000	1,5663	87.159.414	6.101.159
Eesti Pank			-	-	-	0,1784	9.927.370	694.916
Central Bank of Cyprus			-	-	-	0,1300	7.234.070	506.385
Latvijas Banka			-	-	-	0,2978	16.571.585	1.160.011
Lietuvos bankas			-	-	-	0,4425	24.623.661	1.723.656
Magyar Nemzeti Bank			-	-	-	1,3884	77.259.868	5.408.191
Central Bank of Malta/Bank Ċentrali ta' Malta			-	-	-	0,0647	3.600.341	252.024
Narodowy Bank Polski			-	-	-	5,1380	285.912.706	20.013.889
Banka Slovenije			-	-	-	0,3345	18.613.819	1.302.967
Národná banka Slovenska			-	-	-	0,7147	39.770.691	2.783.948
Sveriges Riksbank			2,6636	133.180.000	6.659.000	2,4133	134.292.163	9.400.451
Bank of England			15,9764	798.820.000	39.941.000	14,3822	800.321.860	56.022.530
Skupaj centralne banke izven evro območja			20,3616	1.018.080.000	50.904.000	28,5092	1.586.442.685	111.050.988
Skupaj			100,0000	5.000.000.000	4.032.824.000	100,0000	5.564.669.247	4.089.277.550

11 Osnovna sredstva

	Zemljišča in zgradbe	Računalniki in oprema	Skupaj
	mio SIT	mio SIT	mio SIT
Nabavna ali ocenjena vrednost			
1. januar 2003	2.869	2.727	5.596
Nabave	46	314	360
Prodaje	-	-249	-249
1. januar 2004	2.915	2.792	5.707
Nabave	298	556	854
Prodaje	-	-44	-44
31. december 2004	3.213	3.304	6.517
Amortizacija			
1. januar 2003	617	1.884	2.501
Prodaje	-	-248	-248
Strošek amortizacije	22	326	348
1. januar 2004	640	1.962	2.602
Prodaje	-	-44	-44
Strošek amortizacije	23	381	404
31. december 2004	663	2.300	2.963
Neodpisana vrednost:			
31. december 2004	2.550	1.004	3.554
31. december 2003	2.275	830	3.106

V stanje zemljišč in zgradb na dan 31. december 2004 so vključene tudi naložbe v nepremičnine v Republiki Avstriji v višini 1.383 mio SIT (2003: 1.115 mio SIT).

Dohodki od nepremičnin, ki so dane v najem, so naslednji:

	2004	2003
	mio SIT	mio SIT
Prihodki od najemnin	202	190
Neposredni operativni stroški	140	139
Neto prihodki od najemnin	62	51

12 Dodeljeni SDR

	2004	2003
	mio SIT	mio SIT
Dodeljeni SDR	6.937	7.156
Skupaj dodeljeni SDR	6.937	7.156

Obrestna mera za obveznosti iz naslova dodeljenih SDR je na bilančni dan znašala 2,22 % (2003: 1,57 %). Obresti, ki jih Banka plačuje, se neposredno zaračunajo Republiki Sloveniji in tako je efektivna obrestna mera enaka nič.

Terjatve do proračuna Republike Slovenije so izkazane v knjižni vrednosti glavnice in so pretežno financirane z dodeljenimi SDR.

13 Bankovci v obtoku

Vrednost bankovcev v obtoku po apoenih:

		2004	2003
		mio SIT	mio SIT
SIT	10	210	234
SIT	20	313	423
SIT	50	415	563
SIT	100	1.689	1.516
SIT	200	1.583	1.619
SIT	500	2.192	2.151
SIT	1.000	13.086	12.871
SIT	5.000	77.074	73.253
SIT	10.000	98.385	93.005
Skupaj		194.947	185.636
Tolarski kuponi		405	405
Skupaj		195.352	186.042

14 Rezerve

	2004	2003
	mio SIT	mio SIT
Stanje 1. januarja	177.327	199.912
Prenos/črpanje posebnih rezerv za tečajne razlike	-5.312	-16.593
Prenos/črpanje posebnih rezerv za cenovna tveganja	-906	-8.256
Prenos v splošne rezerve	8.497	2.264
Prenos v valorizacijske rezerve	268	-
Stanje 31. decembra	179.873	177.327
Sestava rezerv:		
Osnovni kapital BS	2.000	2.000
Posebne rezerve za tečajne razlike	101.672	106.985
Posebne rezerve za cenovna tveganja	9.290	10.196
Splošne rezerve	65.528	57.031
Valorizacijske rezerve	1.383	1.115
Skupaj rezerve	179.873	177.327

Zakon o Banki Slovenije (Ur.l. RS, št. 58/02 z dne 4.7.2002) v 5. členu določa osnovni kapital Banke Slovenije in sicer: »Banka Slovenije ima osnovni kapital, ki se oblikuje iz dela splošnih rezerv Banke Slovenije v višini 2 milijard tolarjev na dan uveljavitve zakona.« Zakon o Banki Slovenije je stopil v veljavo 19.7.2002. S to valuto je bil prenesen znesek 2 mia tolarjev z računa splošnih rezerv na račun osnovnega kapitala.

Rezerve Banke Slovenije sestavljajo splošne rezerve in posebne rezerve. Splošne rezerve so namenjene kritju splošnih tveganj pri poslovanju Banke Slovenije. Posebne rezerve so namenjene pokrivanju tečajnih in cenovnih tveganj. Posebne rezerve se oblikujejo v višini nerealiziranih prihodkov iz naslova tečajnih in cenovnih tveganj.

15 Pogojne obveznosti in zunajbilančni instrumenti

Posli začasnega nakupa ali prodaje tuje valute in terminski nakupi tuje valute

Banka je v letih 2003 in 2004 sklepala posle valutne zamenjave, ki se nanašajo na obveznost nakupa EUR za SIT ali prodaje EUR za SIT. Osnovni zneski teh poslov so podani v Pojasnilu 9.

Druge pogojne obveznosti

Obstajajo še določeni zahtevki do Banke Slovenije, ki so v postopku in niso poravnani. Zahtevki se v glavnem nanašajo na delovnopravne spore iz prve polovice prejšnjega desetletja. Svet Banke Slovenije je mnenja, da so za te namene oblikovane zadostne rezervacije. Podrobnejša informacija v skladu z MFPS 37 »Provizije, pogojne obveznosti in pogojne terjatve« ni podana, ker lahko le-ta prejudicira položaj Banke v postopku.

16 Poštena vrednost finančnih sredstev in obveznosti

Naslednja tabela prikazuje knjigovodske vrednosti in pripadajoče poštene vrednosti tistih finančnih imetij in obveznosti, ki se v bilanci stanja ne izkazujejo po njihovi poštenu vrednosti. Ocenjena poštena vrednost vlog z nespremenljivo obrestno mero ter blagajniških zapisov Banke Slovenije temelji na diskontiranju denarnega toka pri uporabi prevladujočih obrestnih mer denarnega trga za podobne instrumente preostalega roka zapadlosti.

	Sedanja vrednost		Poštena vrednost	
	2004 mio SIT	2003 mio SIT	2004 mio SIT	2003 mio SIT
Sredstva				
Gotovina in vloge	178.046	400.209	178.116	400.303
Posojila bankam	-	9	-	9
Obveznosti				
Vpogledne in vezane vloge v tuji valuti	63.156	41.059	63.192	41.091
Blagajniški zapisi v tujem denarju	500.757	555.260	501.922	556.356
Vezane vloge bank	156.730	-	157.358	-
Tolarski blagajniški zapisi	266.588	472.330	268.422	481.964
Vloge proračuna Republike Slovenije	127.477	109.674	128.582	113.188

Poštena vrednost vpoglednih vlog v tolarjih ter vlog čez noč je enaka njihovi knjigovodski vrednosti zaradi njihove vpoglednosti oziroma kratke ročnosti.

Glede na posebnost rezervne pozicije pri Mednarodnem denarnem skladu, vlog Mednarodnega denarnega sklada, alokacije SDR ter z njo povezane terjatve do proračuna Republike Slovenije se njihova poštena vrednost bistveno ne razlikuje od njihove knjigovodske vrednosti.

Pošteno vrednost bankovcev v obtoku predstavljajo njihovi nominalni zneski.

17 Tveganja

Kreditno tveganje

Vsi investicijski vrednostni papirji so obrestonosne obveznice. Vsi investicijski vrednostni papirji in depoziti so naloženi pri tujih bankah.

Vse tuje banke, kamor Banka Slovenije plasira sredstva, imajo najmanj AA- boniteto. Bonitetna ocena je povprečje bonitetnih ocen agencij Fitch, Moody's in Standard & Poor's. Maksimalno izpostavljenost kreditnemu tveganju na dan 31. decembra 2004, če dolžniki ne bi mogli izpolniti svojih obveznosti, predstavlja znesek, prikazan v računovodskih izkazih kot finančna sredstva. Izpostavljenost državnemu tveganju vključuje države OECD, nove države članice EU in Republiko Slovenijo. Svet Banke Slovenije meni, da ni pomembnejše koncentracije kreditnega tveganja.

Koncentracije vrednostnih papirjev glede na valuto in glede na poslovni odnos so na dan 31. decembra 2004 naslednje:

	EUR	USD	Ostalo	Skupaj
	%	%	%	%
Državni vrednostni papirji	42,73	8,17	2,22	53,11
Nadnacionalni vrednostni papirji	3,16	1,94	1,61	6,72
Bančni vrednostni papirji	34,42	2,42	3,32	40,17
31. december 2004	80,30	12,54	7,16	100,00
Državni vrednostni papirji	48,84	8,02	0,73	57,59
Nadnacionalni vrednostni papirji	3,82	2,12	0,29	6,23
Bančni vrednostni papirji	33,51	1,65	1,02	36,18
31. december 2003	86,17	11,80	2,04	100,00

Obrestno tveganje

Povprečne efektivne obrestne mere:

	Obdobja sprememb obrestnih mer				
	Do 3	Od 3 mesecev	Nad 1	2004	2003
	mesece	do 1 leta	leto	Skupaj	Skupaj
	%	%	%	%	%
Sredstva					
Sredstva v tuji valuti					
Zlato	-	0,07	-	0,07	0,27
Gotovina in vloge	2,69	2,36	-	2,67	2,19
Izpeljani finančni instrumenti	1,25	-	-	1,25	0,50
Investicijski vrednostni papirji	2,43	2,44	2,86	2,76	2,81
Mednarodni denarni sklad	2,00	-	-	2,00	1,44
Sredstva v tolarjih					
Posojila bankam	-	-	-	-	6,25
Obveznosti					
Obveznosti v tuji valuti					
Vpogledne in vezane vloge	1,59	2,36	-	1,67	1,22
Izpeljani finančni instrumenti	1,25	-	-	1,25	-
Blagajniški zapisi Banke Slovenije	2,09	2,16	-	2,09	1,91
Obveznosti v tolarjih					
Vpogledne vloge	0,91	-	-	0,91	0,92
Vezane vloge bank	-	-	4,20	4,20	-
Vloge čez noč	2,25	-	-	2,25	3,00
Blagajniški zapisi Banke Slovenije	4,07	4,21	-	4,08	6,82
Vloge proračuna RS	2,17	4,00	4,20	3,46	6,31

Prikazane obrestne mere predstavljajo povprečne obrestne mere na koncu obračunskega obdobja.

Obrestna občutljivost sredstev in obveznosti

Analiza spremenljivosti obrestnih mer na dan 31. decembra 2004 (v mio SIT):

	Obdobja sprememb obrestnih mer			
	Do 3 mesece	Od 3 mesecev do 1 leta	Nad 1 leto	2004 Skupaj
Sredstva				
Sredstva v tuji valuti				
Zlato	42	18.603	-	18.646
Gotovina in vloge	170.996	7.050	-	178.046
Izpeljani finančni instrumenti	39	-	-	39
Investicijski vrednostni papirji	87.807	256.039	1.015.838	1.359.684
Terjatve do proračuna RS	25	-	6.937	6.963
Mednarodni denarni sklad	23.033	-	-	23.033
Skupaj sredstva	281.942	281.692	1.022.776	1.586.410
Obveznosti				
Obveznosti v tuji valuti				
Vpogledne in vezane vloge	56.361	6.796	-	63.156
Izpeljani finančni instrumenti	0	-	-	0
Blagajniški zapisi Banke Slovenije	451.641	49.116	-	500.757
MDS in druge MFO	1.383	-	6	1.389
Dodeljeni SDR	-	-	6.937	6.937
Obveznosti v tolarjih				
Vpogledne vloge	104.108	-	-	104.108
Vezane vloge bank	-	-	156.730	156.730
Vloge čez noč	4.800	-	-	4.800
Blagajniški zapisi Banke Slovenije	240.977	25.611	-	266.588
Vloge proračuna RS	44.590	20.000	62.887	127.477
Mednarodne finančne institucije	264	-	-	264
Skupaj obveznosti	904.124	101.523	226.561	1.232.207
Obrestno občutljivostna vrzel	-622.182	180.169	796.215	354.203
Na dan 31. decembra 2003				
Skupaj sredstva	482.504	140.838	1.022.587	1.645.930
Skupaj obveznosti	729.180	558.131	7.161	1.294.473
Obrestno občutljivostna vrzel	-246.676	-417.293	1.015.426	351.457

Valutno tveganje

Pri izvajanju funkcij centralne banke, predvsem pri vodenju denarne politike in upravljanju z deviznimi rezervami, prihaja do koncentracije valut pri finančnih sredstvih. Koncentracije izvirajo iz valutne in poslovne izpostavljenosti Banke Slovenije.

Osnovne smernice upravljanja z mednarodnimi rezervami Banke Slovenije določa in četrtletno revidira Svet Banke Slovenije; smernice predpisujejo valutno strukturo, povprečno ročnost vlog in naložb v tuji valuti, kakor tudi izbiro tujih bank.

Valutna struktura na dan 31. decembra 2004 (v mio SIT):

	SIT	EUR	USD	Ostalo	Skupaj
Sredstva					
Sredstva v tuji valuti					
Zlato	-	-	-	18.646	18.646
Gotovina in vloge	-	104.083	28.427	45.536	178.046
Izpeljani finančni instrumenti	-	39	-	-	39
Investicijski vrednostni papirji	-	1.091.889	170.486	97.309	1.359.684
Terjatve do proračuna RS	-	-	-	6.963	6.963
Mednarodni denarni sklad	-	-	-	23.033	23.033
Obračunane obresti in ostalo	-	18.725	1.762	6.056	26.543
Sredstva v tolarjih	808	-	-	-	808
Skupaj sredstva	808	1.214.736	200.675	197.542	1.613.761
Obveznosti					
Obveznosti v tuji valuti					
Vpogledne in vezane vloge	-	38.515	24.410	232	63.156
Izpeljani finančni instrumenti	-	0	-	-	0
Blagajniški zapisi Banke Slovenije	-	458.257	42.500	-	500.757
MDS in druge MFO	-	1.383	-	6	1.389
Dodeljeni SDR	-	-	-	6.937	6.937
Obračunane obresti in ostalo	-	1.182	183	33	1.399
Obveznosti v tolarjih	665.619	-	-	-	665.619
Skupaj obveznosti	665.619	499.336	67.093	7.209	1.239.258
Valutna pozicija	-664.811	715.400	133.582	190.333	374.503
Zabilančna pozicija	-	-226.198	-	-	-226.198
Na dan 31. decembra 2003					
Skupaj sredstva	1.263	1.343.677	197.467	128.331	1.670.738
Skupaj obveznosti	704.963	532.603	64.746	7.409	1.309.721
Valutna pozicija	-703.700	811.074	132.721	120.923	361.017
Zabilančna pozicija	-	-503.748	-	-	-503.748

Dospelost sredstev in obveznosti

Dospelost sredstev in obveznosti na dan 31. decembra 2004 (v mio SIT):

	Preostalo obdobje do pogodbene zapadlosti			
	Do 3 mesece	Od 3 mesecev do 1 leta	Nad 1 leto	2004 Skupaj
Sredstva				
Sredstva v tuji valuti				
Zlato	-	-	18.646	18.646
Gotovina in vloge	170.996	7.050	-	178.046
Izpeljani finančni instrumenti	39	-	-	39
Investicijski vrednostni papirji	87.807	256.039	1.015.838	1.359.684
Terjatve do proračuna RS	25	-	6.937	6.963
Mednarodni denarni sklad	1.958	-	21.075	23.033
Obračunane obresti in ostalo	11.737	9.598	5.208	26.543
Sredstva v tolarjih				
Obračunane obresti in ostalo	489	53	266	808
Skupaj sredstva	273.050	272.741	1.067.970	1.613.761
Obveznosti				
Obveznosti v tuji valuti				
Vpogledne in vezane vloge	56.361	6.796	-	63.156
Izpeljani finančni instrumenti	0	-	-	0
Blagajniški zapisi Banke Slovenije	451.641	49.116	-	500.757
MDS in druge MFO	1.383	-	6	1.389
Dodeljeni SDR	-	-	6.937	6.937
Obračunane obresti in ostalo	1.291	108	-	1.399
Obveznosti v tolarjih				
Vpogledne vloge	104.108	-	-	104.108
Vezane vloge bank	-	-	156.730	156.730
Vloge čez noč	4.800	-	-	4.800
Blagajniški zapisi Banke Slovenije	240.977	25.611	-	266.588
Vloge proračuna RS	44.590	20.000	62.887	127.477
Mednarodne finančne institucije	264	-	-	264
Obračunane obresti in ostalo	4.710	776	165	5.651
Skupaj obveznosti	910.125	102.407	226.726	1.239.258
Dospelostna vrzel	-637.074	170.334	841.244	374.503
Na dan 31. decembra 2003				
Skupaj sredstva	913.536	130.083	548.098	1.591.717
Skupaj obveznosti	761.571	445.331	11.885	1.218.786
Dospelostna vrzel	151.966	-315.248	536.213	372.931

Likvidnostno tveganje predstavlja tveganje zagotovitve sredstev za poravnavo zapadlih obveznosti. To tveganje zajema tudi tveganje potrebne hitre prodaje finančnih sredstev pod njihovo pošteno vrednostjo.

Likvidnostna ustreznost je ena od ključnih determinant pri upravljanju s sredstvi v tuji valuti. To se zrcali v ustrezni rokovni sestavi glede potencialne potrebe po posegu na trgu tujega denarja, glede na obveznosti v tuji valuti in glede na potrebe plačilnega prometa. Za ta namen obstaja vrsta interaktivnih dejavnosti, ki zajemajo upoštevanje likvidnostnih razmerij pri instrumentih in na ravni banke, vključujoč maksimume pozicij po valutah, instrumentih in partnerjih. Kriteriji se spremljajo na dnevni ravni. Dodatno so za zavarovanje likvidnostnega tveganja sklenjene kreditne linije.

Banka Slovenije je na področju tolarških aktivnosti odgovorna za uravnavanje likvidnosti bančnega sistema. Na tem funkcijskem področju ni zavezana likvidnostnim omejitvam.

18 Finančni tokovi pri blagajniških zapisih

	2004	2003
	mio SIT	mio SIT
Pritoki		
Vezane vloge bank	156.730	-
Tolarski blagajniški zapisi	-	101.730
Odtoki		
Blagajniški zapisi v tujem denarju	-57.639	-2.950
Tolarski blagajniški zapisi	-205.742	-
Skupaj odtoki	-263.381	-2.950
Skupaj neto odtok	-106.651	98.780

19 Stanje denarnih sredstev

	2004	2003
	mio SIT	mio SIT
Sredstva v tuji valuti		
Denarna sredstva v tuji valuti	5.281	3.326
Skupaj sredstva	5.281	3.326
Obveznosti v tuji valuti		
Depoziti v tuji valuti	-30.675	-5.432
Obveznosti v tolarjih		
Vpogledne vloge bank	-94.033	-91.087
Vloge čez noč	-4.800	-8.170
Nebančne vloge	-13.089	-13.557
Skupaj obveznosti	-142.597	-118.245
Stanje denarnih sredstev	-137.316	-114.919

Denarna sredstva v tuji valuti vključujejo sredstva MDS v višini 1.958 mio SIT (2003: 1.738 mio tolarjev), ne vključujejo vezanih vlog v višini 162.166 mio SIT (2003: 385.337 mio tolarjev) in ostalih sredstev v višini 12.557 mio SIT (2003: 13.284 mio tolarjev).

Depoziti v tuji valuti ne vključujejo namenskih vlog v višini 32.482 mio SIT (2003: 35.627 mio tolarjev).

Obveznosti v tolarjih vključujejo vloge proračuna Republike Slovenije v višini 2.750 mio SIT (2003: 3.825 mio tolarjev) ter tolarške račune centralnih bank in Evropske komisije pri Banki Slovenije v višini 264 mio SIT.

